

דבר העורכת

גיליון מאזנים הניצב לפניכם נובע מביצת ההווה הרותחת סביבנו. החודש הוא יוני. הקיץ קופח בשיאו. שרב, הפגנות, מבצעים צבאיים, סופות חול, מהפכות משפטיות, שסעים ופשעים. כל אלו מרעיפים עלינו מתח כשמתחתינו זזים לוחות טקטוניים, ומעלינו, כמו ענן מתנפץ, מהמהם משבר האקלים. אנטארקטיקה היא אולי המקום הרחוק ביותר שניתן לדמיין ממקומנו הקטן והגועש שבלבנט. בגיליון זה היבשת הקפואה והנוטה להתמוסס הופכת ליעד פואטי של ממש; מקום פנימי וחיצוני להתמסר אליו או להתנגד לו. יעד של תכתובת נפשית. ארץ לעולם כן.

מה תמצאו בגיליון אנטארקטיקה החגיגי? טקסטים הסובבים את המקום שאנחנו חיים בו לעומת המקום שנרצה לחיות בו, סיפורים הנוגעים למחירים שאנו משלמים וההנאות שאנו מרוויחים מכל בחירה, שירים שנולדו מהכאבים הפרועים ביותר לצד כתיבה מסאית המפארת קרחונים וטבע, וגם תכנים הקשורים לאימהות, אהבה עיוורת, התבגרות וגיל. כל אלו ועוד ארוזים יחד כטנא ספרותי קולח.

חומר מקורי בשפה העברית, קצה קרחון של יצירה מקומית ענפה.

גם הפעם תמצאו בין הדפים מגוון קולות וסגנונות, וביכורי שירה ופרוזה בפרסום ראשון.

בין הכותבים והכותבות: טל ניצן, לילך וולך, שחף ארז, סבינה מסג, בני ברבש, גלית דהן קרליבך, מירון איזקסון, רוני גרוס, אלון ארד, נועה סוזנה מורג, שפרה קורנפלד, רונה שפיר, לי ממן ועוד ועוד. כל טקסט הוא גילוי, כוכב זוהר בעולם מלוכלך.

מקווה שתיהנו מהקריאה הקרירה.

שלכם,

שרי שביט

עורכת מאזנים

האביר ממחלקת סטוקינג ואובססיה של	3	השתקפויות: עדות מקו המשווה
84 עמק הסייליקון גלית דהן קרליבך	6	לי מתן
90 שירים אדוה קמחי חן	10	אנטארקטיקה לילך וולך
95 מה־אם (כוונות לבוא שנה)	14	הארץ המובטחת בני ברבש
איתן דקל	18	הרעש מתפשט כמו כתם דיו על בד
96 בית ביאליק: סיור מודרך	20	תמר מור סלע
מיכל פלס אלמגור	22	שירים מרב זקס־פורטל
100 שירים צפירי יעקבסון פלד	24	הדלת דריה שועלי
104 שירים יובל פז	28	שירים יואב איתמר
106 שירים מירון ח. איזקסון	30	המסעות לקצוות העולם דניאל קרן
108 עכשיו אפשר סיגל בן יאיר	34	שירים אלון ארד
109 בור אבישג רבינר	36	קירות טלי עוקבי
110 זה רק יקשה מור אסאל	38	שירים נורית פרי
סיפורי יוסף ומשמעותם ברומן	47	שירים תמר פלדברג
ביוטופ מאת אורלי קסטל־בלום	51	את לא סיפור טוב רונה שפירי
113 ד"ר שלמה הרציג	52	פורמלין שפרה קורנפלד
119 שירים דליה סיני	55	לכי לך אל הארץ המובטחת
120 שירים גליה שכטר	57	ווביט וורקו מנגסטו
122 שירים נועם דרומי	62	ככה עושים משפחה
126 רובאית א' חגי לביא	65	אילנה ויידר־סנש
130 שני קצרים טל ניצן	71	שירים אילן שיינפלד
131 שירים חגית זוהרה מנדורובסקי	73	החתך נועה סודנה מורג
היא שאינה אזוקה	75	שירים שחף ארז
133 ענבל אשל כהנסקי	77	המאוזנת תמר לור
שירים בהגיעי לגבורות	79	התינוקת אלה רחל אשד
134 סבינה מסג		מאיה עינת מרבך־בר
137 משתתפי הגיליון		שירים רוני גרוס
ספרים חדשים שהתקבלו במערכת		לא רואים מורן לוי מוזס
143 מאזנים יוני 2023		הצינור שלומי יונה

עורכת: שרי שביט / מועצת מערכת: יו"ר - ד"ר דורית זילברמן, ד"ר דנה אולמרט, ד"ר עודד וולקשטיין, ד"ר צילה זן־בר, צור, פרופ' עירית קינן / יו"ר אגודת הסופרות והסופרים העברים בישראל: צביקה ניר גיליון מס' 2 / כרך צ"ז (שנה 97), תמוז תשפ"ג, יוני 2023

Literary Journal - Published by the Hebrew Writers Association in Israel, 6 Kaplan st., Tel Aviv 6473407, Israel

יוצא לאור על ידי אגודת הסופרות והסופרים העברים בישראל (ע"ר) בסיוע משרד התרבות והספורט כתובת המערכת: בית הסופר על־שם שאול טשרניחובסקי, רחוב קפלן 6, תל־אביב 6473407
 טל': 03-6953256 / פקס: 03-6916861 / דוא"ל: mozenayim@gmail.com

הגהה וניקוד: יעל ניר / עיצוב, סדר והפקה: סטודיו דור כהן / איור השער: נעם מרוזק / Noam Marzook

השתקפויות: עדות מקו המשווה לי ממן

"גם העתיד עלול לעשותנו לנציבי מלח"
(מיכל בן-נפתלי, מתוך "רוח")

בהתחלה נדמה לך שהחיכוך עם העולם הוא שאבד: עצמים שמגעם היה שמור באצבעותיך – מלוטף או משונן, משיי או מחוספס, טעמים ומרקמים שאהבת או סלדת מהם, צבעים שהיו מפיקים אקורדים שונים מן הנפש, ריחות – הכול צונח פתאום לרף הנמוך, הצחיח, של שוויון הערך. את מתעוררת בחדרך, בביתך, מבטך נופל על ערמת בגדים, על ערמת ספרים, על דלת. הכול ארץ זרה, אבל ללא סקרנות-התייר שהופכת את המבט לערני, לחי. רק התימהון העקר: מי זו שלבשה, מי זו שפשטה, מה קראה, לאן נכנסה ויצאה מכאן. את שולפת מתוך הערמות איזה דבר, ממששת, מנסה לחלץ את המוכר מקליפתו, אבל דבר לא בוקע את קהות התרדמה.

אחרי המגע עם הדברים נעלמת הבוואה. את נמנעת מהשתקפויות עד כמה שניתן, מצמצמת את הקשר עם הראי לצרכים הכרחיים בלבד. גם אם נותר איזה הד ליופי, הוא כבר לא יכול להתקיים בטמפרטורה הזו. אבל יופי הוא מותרות שאינן מן העניין: המגע המצמית עם הזרות הוא העניין. מבטך אטום, נקרש בפניך. לא מגלה דבר על מי שבפנים, אם עוד נותרה. בבואה משתקפת בבוואה. את מקפידה לא להצליב מבטים.

את חושבת שאולי אם תפרקי את כל זה למילים החלקים יתבהרו, המשקולת תפרוט עצמה למטבעות שיש להן תכלית. את זקוקה למבט הנכון בשביל זה. את קובעת עם אישה שיש לה המבט. הדיבור מנסה לתרגל את עצמו. את משילה קליפה ועוד קליפה: העבודה. העומס. הילדים. אולי בסוף תגיעי לדבר עצמו. אבל את מועדת הרבה לפני הסף. אולי זו העייפות. אתן מדברות על המתים שלכן: מישהי שאהבת מאוד מתה, מישהי שהייתה יקרה מאוד לבת שיחך מתה גם היא. את חוששת: היא עלולה לחשוב שאת מעניקה לה את תפקיד המתה שלך (את לא). את מרגישה שכשלת כי אינך יכולה להשתוות למתה שלה (למרות שאת מבינה היטב כי איש לא מצפה זאת ממך). המצולות סופחות אליהן את מרכז הכובד ואיתו את היציבה שמאפשרת את הדיבור. את חוזרת הביתה.

בכל פעם שאת מנסה לשווא לחצוב חלון או דלת, נדמה לך שנוספת עוד שכבת אטימה. הדברים נעשים פחות ופחות עבירים. האינרציה גם היא אינה מבקיעה עוד בעדם. את זוכרת את מה שלמדת, כל ההנחיות חקוקות כבר בבשרך: עקב בצד אגודל. זיפיי עד שתרגישי. ילכו הלבבות אחרי המעשים. עלינו לדמות לעצמנו את סיוזפוס מאושר. אבל כל אלה אבד עליהם הכלח. את גולשת לנומך הנחמות, מן הסוג שעצמך הקדמונית בזה להן, ומקשיבה באוזניות לפודקאסטים

של עזרה עצמית. את לא בררנית: חשיבה חיובית, ניקוי רעלים מטאפורי, איך להיגמל מעצמך בחמישה צעדים, איך להיות אדם אחר לגמרי שפושט את עצמו האפור והעייף כנשל. כל עוד נעימת הקול אינה תוקפנית או נלהבת או מתרפסת מדי, את מניחה לדברים לזמזם באוזניך. השפה אינה שפת אימך, וזה עוזר. את לא ממש מקשיבה, להכול יש אותו המבנה, כמו באגדות ילדים: הפנים הנסתה, החוץ האפור, ההבטחה שלא מומשה, אור היקרות הבוקע מן הטירה בראש ההר, אליה מעפילים לאחר שאביר כוח הרצון מביס את דרקון ההרגלים החולה. את לא מסוגלת לשום מוזיקה לאחרונה, כל הצלילים מגרים את עצביך. זו הנעימה היחידה שאת יכולה לסבול. היא מעניקה לקיומך תוקף, או לפחות איזו אשליה של שותפות גורל. למרות שהחוץ כולו נתון בזרימת היומיום, אדיש לסבלותיך, הקול הבוקע מן האוזניות אומר: אני יודע שאת נתונה כעת בתחתית הבור. תחתית הבור אינה דבר נעים. קר שם ובודד. יהיה בסדר, אם רק תשמעי בקולי. את אינך שומעת בקולו של הקול, אך גם אינך צריכה להאמין לו כדי להתנחם.

בחוץ הפגנות סוערות, דגלים מתנופפים, רבבות אנשים מציפים את הרחובות, ניגפים בתוגת ייאוש פרטית, שבהצטרפותם זה לזה ממירה עצמה לתנועה לעבר איזה דבר, כנגד איזה דבר, לתקווה. את אומרת שאת מקנאה בהם, אבל גם זה שקר. את חפה מגעגעוע, ואם נותרה כך איזו שאיפה היא אינה קשורה בטיפוס על פסגות נישאות של רגש אלא דווקא כלפי מטה, לתחתית מדרגת הרצון. שיניחו לך. שתשכחי את מי שהיית.

ומי היית? לאהוב נעוריך מלאו לאחרונה חמישים. לרגע חשבת לכתוב לו, לברך. אבל מה כותבים למי שלא פגשת קרוב לעשרים שנה. קליפות ריקות של מילות נימוסין שאין כלום בינן לבין הדבר. רק בסרטים או בספרים אנשים נפגשים אחרי שנים, משליכים עצמם היישר אל קרבת העבר, משילים בתנועה אחת מהירה חזות מוקפדת, נטולת בקיעים. אבל בחיים עצמם, האימה הגדולה מכולן מהדקת את סוגרי ההבעה, מאיינת את התפרצויות הרגש: לא להפסיד בתחרות השכחה. את ממאנת לשכוח, אין לך כוח להעמיד פנים. היטב את זוכרת איך חיכית לו בלב החורשה, עלי הצפצפה רשרשו כמו שרשראות נייר תלויות מקצות השמיים, כמו במסיבת הפתעה לעצמך ששיאה הוא בואו, בואו הקרב שהיה תכלית הציפייה לכל מה שהבטיחו החיים והיית מוכרחה להאמין ופחדת להאמין אז שיקיימו. אבל הם קיימו. הנשף, סנדל הזכוכית, הטירה המזדהרת, הכול. פעם ליטף את כפות ידיך בחושך וכרית אצבעו נחה על שריטה קטנה בפרק ירך. עיניו מלאו. ואולי היה זה הפוך. עד כדי כך ניטלה המחיצה.

מהו ההפך הגמור מאי נחת? לב הבוער בטמפרטורת הגוף ושניהם נענים במלואם. כל זה כבר רחוק מאוד. אם תחזרי לשבילים ההם אולי לא תמצאי עוד את חריטת שמך שהתקשתה בינתיים בבטון. כשנפרדתם הייתה יציקת הבטון עוד רכה והוא שוטט לאורך המעקה, משרטט את שמך בעזרת ענף דק. הייתה לו צלקת נפלאה, אלכסונית, בתחתית העין. כשהיה עוצם את עיניו כמעט ונגעה בשמורותיו, ואת הודית על מזלך הטוב: לא נגעה. היית מוכנה למות למענו והתפללת שלא

תמותי לעולם, שלעולם לא יחדלו החיים האלה. כל שיעורי בית הספר ואי ההבנות וייסורי ההתבגרות והחגים וימות החול, ארבעת הקירות של בית הילדות שלא ניתן היה לנחש מה צופן עברם האחר במשך שנים ארוכות – מי היה מאמין שתצלחי את כל אלה, מי היה מאמין שכל זה לך בצד השני, רחב כמו נצח. אבל האושר אינו יכול להתקיים אלא בשפע נהדר של בזבז. אחר כך לא נותר דבר.

לפעמים יש לך מחשבות של אישה מבוגרת מאוד. את אומרת לעצמך: כבר חיית, כבר היית צעירה. עכשיו תורם של אחרים. אולי המענה האמיתי לכל זה הוא לזוז הצידה באצילות נפש, לעשות מקום. אבל זו אצילות מדומה. אינך נוטלת דבר מאיש, ייסוריך אינם מפנים לאיש מקום. למעשה הם זוקקים לחלל רב. לשוליים רחבים מאוד.

ומה באשר לצבעים? האם יקומו אי פעם לתחייה? הריחות החריפים של מדורת ל"ג בעומר ליד המקלט השכונתי בבית ילדותך, רגע לפני שחילצו את תפוחי האדמה המפוחמים מכלוב הקרשים הבוער בקרביה, השקט הרך והמצמיא של העיר המכוסה שלג והרוח הרחב שמילא את הנחיריים התפוחים, הניחוח הטרי של בקרי השבת שבשום אופן אינך מצליחה להתחקות על מקורותיו המדויקים כדי למסור הלאה לילדיך, שורות האייליפטוס הקוצבות את הנוף כתמונות בסרט נע מחלון המכונית, מכסות ומגלות את פני השמש ואת פנייך המציצות מבעד לזוגיית המושב האחורי במרווחים קצובים של אור וצל, אור וצל, העולם והפנים בתואם מושלם, ההשתקפות ששבה מכל הדברים כמו הד הכרחי לכל צליל שהופק, ממך ואלייך, מבחוץ או ממעמקים, נחבאת לרגע ואז שוב זורחת: הנני, הנני, הנך, היינו הך.

מנסה להתבונן יותר טוב החוצה או פנימה או שניהם, אבל התמונה לא מתהווה לכולם. מה אם אני של המדיטציה היא עיוורת? אל כל מקום שאני מסתכלת חוזר אליי הבוהק המסמא הבלתי נסבל של מסך מחשב שעוד לא נכתבה עליו מילה. ריק. העולם שלי ריק ואני ריקה. איזו מטאפורה עצלה, אני כועסת על המוח שלי שמתנהג כמו חיה פחדנית ומאולפת-מדי שנשכבת על הרצפה ומסרבת לזוז אל כל איפה שיש בו עוד הד קלוש של פרא.

מסביבי אני שומעת נשימות עמוקות של מתמסרים לתהליך. זוו כבר מוח, אני מושכת ברצועה שלו. לך מייד ותרהט את העולם הזה של האפשרויות. אני מפשפשת בפאניקה מתגברת בערמה של החומרים הגסים הראשוניים שהיו פעם מרגיעים, אולי נתחיל משם, בואי נתחיל משם. סדינים פריכים מחום שמש בריח של כביסה; כובת ג'ירף ממורטטת אחת שכבר איבדה צורה משנים של לעיסה, דמעות ונולת; פרוסות של לחם שחור אחיד עם מרגרינה וחלבה; אוסף מחקים ריחניים בקופסת קלקר; כוסות מפלסטיק עם קש מלאות בשוקו ובועות שנשפתי לתוכן. כל דבר. כל דבר שלא יהיה הלבן הכלומי הגדול.

אני שבגוף שוקעת באכזבה אל תוך הספה הגבשושית של נואי. הייתי מצפה מנואי שתדאג להושבה נוחה יותר. הלבן לבן מדי, אני לא יודעת מה לחשוב ונעלבת מהדמיון האידיט של עצמי. קר לי ואני מושכת את השמיכה אל הצוואר. אני נשענת אחורה ומביטה בעיניים עצומות פקוחות אל הלבן הקר. לא יודעת אם להתקדם בו, אם יש עוד ממנו, אם ככה מרגישים כשמתים, אם ככה מרגישים כשמתים מבפנים.

נואי מקישה על משהו מתכתי והצליל שלו חוזר מהקירות ומתנפץ על עור התוף, מהדהד אדוות שגורמות לי להרגיש מסוחררת. הידיים שלי נשלחות באינסטינקט כמו בחלום נפילה ותופסות את כרית הספה. אני מתבוננת על כפות הידיים שלי בפליאה והן מלאות בשלג.

מאחוריי אני שומעת טפיפות שנבלעות לצליל מעיכה מספק, מנערת את הידיים מהשלג ומסתובבת. שישה כלבים גבוהים מתקרבים אליי ואני לא מפחדת. אז אלו האפשרויות החדשות שהיא דיברה עליהן. הם מתקרבים, הראש הגדול שלהם בגובה החזה שלי, שישה כלבי ענק. האני הרגועה הזאתי שהיא אני וגם לא אני, מסתובבת בחזרה וצועדת אל תוך הלבן, הוא אינסוף והוא גם נגמר היכן שהריסים מכוסי פיתי השלג שלי מסתיימים. לחמיות העין שלי קרות. אפשר להרגיש קור במדיטציה?

שלושה כלבים מכל צד מלווים אותי. אני מתבוננת למטה על הגוף שלי, פרוות דוב לבנה מכסה אותי כמו שכמייה ואני מצמידה אותה אל הצוואר, להגן עליו ממשבוני הרוח הצולפים. ההגזמה לא נסתרת מעיניי. פרוות דוב לבן זה קצת מאץ'. חוץ מזה, אם אני זוכרת נכון – דובים זה של הצד השני של הכדור. בבת אחת אני מבינה שאני כבר יודעת שאני באנטארקטיקה. ברצינות? מכל המקומות, האמיתיים והלא, מכל היופי והפלאות, מרבדי פרחים, חיקו של קיאנו ריבס, גנים תלויים, מפלים של דיסני – אנטארקטיקה?

נואי שוב מקישה על משהו עם משהו, זה נשמע כאילו היא מטיחה שני ספוגי לוח זה בזה. הענן המדומיין של האבק המתפזר בחדר גורם לי להשתעל ואני פולטת דג קטן. אני ושישה כלבים גבוהים עד גיחוך עומדים ומתבוננים בדגיג המפרפר היפה כמו תכשיט שהשתעלתי כרגע מתוכי אל השלג. אחד מהכלבים מלקק את השפתיים, אני בועטת מהר את הדגיג רחוק מאיתנו והוא מקפץ שם נואשות עד שהוא מתקרב מספיק אל חור עגול מנוסר בקרח ונעלם שם. אני שמחה בשביל הדגיג, הגיע לו לחיות. הכלבים מתעשתים באצילות את האובדן ומזדקפים במטרה להמשיך הלאה. נואי מציתה משהו שמפיץ ריח של אבא מכובד שעובד בבניין עם הרבה קומות.

שששש, משתיקה נואי את אף אחד, זהו הפאלו סנטו, עץ קדוש. תנו לו לנקות אתכם, תנו לו להקל עליכם את המשא של כל שאתם סוחבים, מימים ימימה. בגלגול הזה ובכל הקודמים. לנשום. ולנשוף. לנשום ולנשוף החוצה מכם את כל מה שתקוע בכם. אני נופלת על הברכיים לשלג, הריאות שלי נמלאות עשן לבן בריח אבא, הגוף שלי מתכווץ בעווית, ואני משתעלת דגיג אל השלג. ואז עוד דגיג ועוד אחד. עווית גדולה נוספת ואני פולטת זרם של דגיגים כסופים ורודים שנקווים למרגלותיי. בסדר, בסדר גמור. המסר עבר.

אני צועדת בשלג של המדיטציה, כל טביעת כף שלי היא הראשונה כאן אי פעם. שלושה כלבים מכל צד שלי מלווים אותי, פרוות הדוב נשרכת, דגיגים מפרפרים אחריה משמשים לה שובל עיקש. אני לא מביטה אחורה, אבל יודעת שצעדתי מרחקים. אני שומעת צליל מתג ואת הרעש המסוים של סלילי תנור חימום מתחממים. בתוך הלבן הגמור מתכתמת נקודה שהולכת ומצהיבה ככל שאני מתקרבת. מדורת סנה בוער בתוך אנטארקטיקה שבתוך הדירת פרטר של נואי ואסא. המדורה אולי דמיונית אבל פרקי הידיים האדומים והרטובים שלי שמחים בה. היא מתחזקת והופכת למדורת סיילם גדולה שאפשר לשרוף בה מכשפות, גם אותי עם כל האנטארקטיקה ולהשתעל דגים וכלבים בגודל סוס.

ותתחילו למצוא את הדרך אל המסר ממרחת נואי את המילים זו על זו. מהו המסר? מה יש לאני הפנימי הכול זמני הכול יודע שלכם לספר לכם על עצמכם. המדורה הענקית קטנה בבת אחת. מה עוד אפשרי לכם היום שלא התאפשר אתמול ולפני אתמול ולפני אתמולים רבים. בשם אלוהים תנו למסר להתגלות ותביטו בו בכל צורה שהוא נגלה לפניכם. זה רסיס רחוק של עצמכם שבא לספר לכם משהו על השלם שאתם. שני דגיגים נוספים פתאום קופצים לי מהפה. נו בחייאת, אני חושבת לעצמי, לא הכול צריך להיות כל כך וולגרי. המדורה הקטנה דועכת ומעלה תימרת עשן. באחד מפחמי הענק מתגלה חריטה של אותיות אדומות, חמות יותר מגוש הפחם שהחל להתקרר ולהלבין. את תהיי חייבת להתאבל על זה. זה המסר? שלי לעצמי? את תהיי חייבת להתאבל על זה. לא. לא לא לא לא בשום אופן לא. אני לא פה בשביל זה. בריכת חתלתולים, תביאו מייד בריכת חתלתולים. אני נסעתי עד לשכונה המרגיזה הזו ושילמתי שבעים וחמישה שקלים כדי לקבל חיבוק דופמיני מהמוח שלי. זה לא מה שאני רוצה, זה לא מה שהסכמתי. אני מתבוננת חזק יותר אל גוש העץ המטומטם עם הכיתוב המטומטם, אבל שום מסר נוסף אחר מעצמי לעצמי לא מגיע. אני קמה והולכת משם, צועדת על המדורה, כפות הרגליים שלי לא נכוות, אני הולכת קדימה בנחישות למצוא מסר אחר לפני שנואי מחליטה שהיה לנו מספיק להיום. באופק אין שמשות, אפילו לא אחת רגילה. השלג נמלא כרוזים דרוכים כמו אחרי הפגנה גדולה, חלקם קרועים או כבר מתמוססים ברטיבות, על כולם כתוב את תהיי חייבת להתאבל על זה. אני מתעלמת מהם, בשלב הזה אני אסתפק גם באופק שיש בו בניינים שנואי כל כך מתעבת כאילו היא לא גרה באחד. אני לא רוצה שום את תהיי חייבת להתאבל על זה. הולכים? אני צווחת ביאוש לכיוונם. אחד מהם מפנה את הראש שלו בתמיהה ואומר – נו באמת, את הרי יודעת שמאז שנות התשעים אין כלבים באנטארקטיקה. אני נשמטת מובסת בשלג.

מישהי בוכה ברעש בחדר. אל תילחמו, אל תפחדו, קבלו את ההזמנה בזרועות פתוחות. זו ההזדמנות שבראתם עבור עצמכם. סתמי כבר, נואי. המישהי בוכה יותר ברעש. אומץ. אמונה. סתמי כבר. הקול של נואי מתקרב אלי, היא לוחשת קרוב באוזן שלי. אומץ. אמונה. שלוהה. סתמי. יד קטנה בריח פאלו סנטו מונחת על עצמות הבריה שלי. אני בולעת ברעש את הדגיג שעומד לצאת ממני. תני לזה. לא. תני לכאב. המישהי שהיא אני בוכה ברעש. בחדר ובאנטארקטיקה. הלבן לבן לבן, אין מדורות, אין כלבים או כרוזים, אין פרוות דוב. בפעם הראשונה אני מתאבלת על זה.

הארץ המובטחת*

בני ברבש

הם ישנו. מעט מרוחקים אחד מהשני, עד כמה שמיטת הנוער ברוחב מאה ועשרים סנטימטרים מאפשרת. הם שכבו עירומים. לא בגלל הקרבה או האהבה. בגלל הלחות והחום. אור הירח העכור שהסתגן מבעד החלון הפתוח זרח על אגלי הזעה שִׁטְלְלו אותם. הם שכבו על הגב. עוד מעט היא תסתובב על צידה, תדחס כר בין ירכיה הדביקות, ותסגן אנחה חרישית. משהו מעיק עליה. הוא ממשיך לשכב על גבו. פיו פעור מעט. קור של רוק מחבר את שפתו התחתונה לעליונה. חזהו בקושי עולה ויורד. כמעט נוצר רושם של גופה. אבל עיניו מתרוצצות בבהלה מתחת לתריסי העפעפיים. הוא חולם חלום רע. אולי שוב מקיפים אותו פליטים מזי רעב המאיימים לטרוף אותו. הוא נאנח. גונח. מפליט צעקה והיא מתעוררת ומעירה אותו. אדם, היא אומרת לו, אתה חולם. הוא פוקח עיניים אפורות ומבוהלות. מסתכל בתקרה שפטריות עובש משרטטות עליה כתמי רורשך. דג מכונף עם זנב לטאה ועין יחידה ומוזרה הקבועה בחרטומו, מעין קיקלופ, חושף את לסתותיו המשוננות ותוקע בו מבט מאיים. איש זקן, סדוק ומצומק, מתפתל מתוך מערבולת קוצפת של זוהמת ביבים, או נשאב לתוכה, מושיט לעברו יד כמבקש ממנו שיחליף אותו מתוך המדמנה המאיימת לבלוע אותו. אדם מסב את מבטו מהכתמים המאיימים ומחפש במבט אבוד משהו מוכר להיאחז בו. עיניו משוטטות. הנה הכיור המאולתר בפינת החדר, מעליו מותקן מכל מים מפלסטיק שצינור עם ברז בקצהו משתלשל ממנו, ומתחתיו קערה למי נגר. על יד הכיור שולחן פשוט, על השולחן שתי צלחות עם שיירי אוכל. פתיליה. תצלום במסגרת עץ מחופה בזכוכית. מה מצולם שם? ליד השולחן שני כיסאות עץ. על אחד זרוקים בערבוביה בגדיהם. על השני מונחים חגור, קסדה, משקפת ראיית לילה ותת מקלע. על הקיר שלושה מדפים עם כמה קופסות שימורים, כלי מטבח וארבעה ספרים מרופטים מיושן וצפודים מלחות. רוח קלה מתחילה לנשב, מתפיחה את הווילון המחורר. מרקידה על הקיר המטונף בהרות ירח כמו היו אלה צלחות מעופפות התרות אחרי אזור נחיתה. לא רחוק ממיטתם ניצבת מיטת תינוק ריקה. בסמוך לה כוננית אדומה שעל מדפיה מונחים כמה צעצועים מאובקים וזוג נעליים קטנטנות. מבטו נעצר לרגע על הנעליים. של מי הנעליים? הוא נזכר. עכשיו הוא גם נזכר בתצלום. הוא, היא והילד בסירת משוטים במה שהיה לפני עשרות שנים פארק הירקון. צמרות עצים מתים ועמודי מתח גבוה מבצבצים מעל המים העכורים.

נעמה? הוא שואל בלחישה, כמי שעוד לא קולט היכן התעורר.

חלמת חלום היא עונה בגבה אליו.

* מתוך רומן בכתובים.

צעקתי? הוא שואל.

צעקת.

הערתי אותך, הוא קובע בצער.

לא נורא. אני תכף אירדם שוב.

נעמה, הוא לוחש שוב והיא אינה עונה. היא עוצמת את עיניה. הוא מסתובב על צידו ומביט בה. היא מכונסת בעצמה. גבה קמור. יריעת העור מתוחה על רכס חוליות עמוד השדרה. הוא מתקרב אליה. טומן את ראשו בעורפה. מצמיד את חזהו לשכמותיה, את בטנו לגב. מהדק את מפשעתו לישבנה. כורך זרוע סביב הכתף שלה וחופן בכף ידו את השד הקטן. שואף אותה לקרבנו. לוחש את שמה פעם ועוד פעם, אבל היא לא עונה. היא לא רוצה. הגוף שלה מתקשח. הוא מחליק את ידו במורד הבטן שלה. מגשש דרכו בזהירות אל בין ירכיה המתהדקות על הכר. חופר באצבעותיו מתחת לכר, אל מפתח גופה החרב. להוציא מים מהסלע יותר קל. נעמה, הוא לוחש לה, אני רוצה... וקולו נסדק ומערפל את המשכו של המשפט החנוק. נעמה, הוא מנסה שוב, אבל היא מתבצרת בשתיקתה. והוא כל כך משתוקק. הוא אוהב. הוא מתגעגע. אל מה שהיה ואל מה שיכול היה להיות ואל מה שלא היה. בבוקר היא שוב תיסע. הוא מנשק את גומת העורף. לוחש מילות אהבה. היא חושקת שפתיים. לא עונה. מתאכזבת. אבל אחרי זמן מה הגוף שלה מפשיר. מתרפה. כי צריך. כי הוא אוהב אותה ואולי גם היא עדיין אוהבת אותו. כי הוא מסור. כי כואב לו בדיוק כמו שכואב לה. כי קשה לו בחלומות ונורא לו בַּעֲרוֹת. כי כמה זמן יכולה אישה למנוע את עצמה מאישה. היא תרה במבטה אחר חפץ שירחיק אותה משם. שינתק אותה מהמעשה שהוא עושה בה. בעצם לא בה. בגופה. הקשר בינה לבין גופה כבר לא ברור לה. במיוחד אחרי כל כך הרבה מעברים בטלפורטר. מִהֶכָּא לְהֵתָם קופץ למוחה הביטוי הארכאי, זיכרון עמום מזמנים אחרים. אולי החרדים צודקים. אולי הטלפורטציות האלה נוטלות ממנה את הנשמה. על מה להסתכל עכשיו? מה ינתק אותה מהמקום בו היא נמצאת בלי לזוז ממנו? כמו בעולם, גם בחדר לא נותרו הרבה חפצים. כל כך הרבה דברים התבלו, טבעו, נשחקו לאבק, התמוססו במים נשרפו והותכו במלחמה הגדולה ובאסונות האקולוגיים, והם ממשיכים להיאחו בציפורניים בשאריות של מה שהיה, כאילו היקום לא התקיים מיליארדי שנים לפניו וישרוד עוד מיליארדי שנים אחרי שהם וכל מעשי ידיהם יימוגו. הנה הכיור. השולחן. התצלום. שני הכיסאות. והנה שוב כוננית הצעצועים האדומה עם הנעליים הלבנות הקטנטנות המציצות מהמדף העליון. הן עדיין שם. עם הילד שאיננו. עכשיו שיעשה בה מה שהוא רוצה. לו ראה אדם את עיניה, את מבטה הריק, קרוב לוודאי שהיה מפסיק. אבל הוא לא רואה. הוא מוצף בה. הוא מציף אותה. הוא טובע בה. מתחפר בה. לש אותה. חודר לתוכה בתנועות זהירות שמתגברות ומתחזקות. עכשיו כבר בפראות. כמעט באלימות. לו יכול, היה נספג בבשרה, כמו שאמר אביו בחתונתם, כשעוד היה מותר לצטט מהמקורות, על כן יעזוב איש את אביו ואת אימו ודבק באשתו והיו

לבשר אחד. אבל הוא רק נכנס ויוצא, נכנס ויוצא. כי ככה זה. כי יותר מזה אי אפשר. זה הכי קרוב שאפשר. כי כל אחד ארוז בתוך גופו, מבודד מהאחרים, ואין דרך לחבר בין שניים. אני אוהב אותך הוא לוחש לה ודמעותיו נושרות על רקתה. תגמור בחוץ היא אומרת לו, אנחנו צריכים להיזהר.

עוד משב רוח פורץ לחדר נושא לתוכו ריח של ים מורעל. צחנת דגים מקולקלים וריח כבד של דלקים ושמן מכוונת. היא כמעט נחנקת מהריח. איך הם מצליחים לחיות כאן? היא כל כך התרגלה למערכות האוויר המטוהר שם למעלה. איך הם מסוגלים לנשום את הבאשה הזו? היא שואלת את עצמה והבל התנשפותו נושב על עורפה. הוא מגביר את קצב טלטולי האגן שלו, נחבט שוב ושוב בעכוזה. היא נועצת את אצבעותיה בכר, ממשיכה להביט מהופנטת בנעליים הקטנות המצמיחות רגליים וגוף וראש מתולתל, מנקדות את הפנים בעיניים מאירות וחיוך עליז. אבשלום, היא חושבת. זה השם שהענקנו לו. אבשלום מביט בה, חיוכו חורץ גומה בלחי אחת, שפתיו לואטות משהו וכבר הוא מתמוסס לתוך הנעליים המתרוקנות מנוכחותו.

אדם, היא מתרה בו שוב, תגמור בחוץ. אנחנו חייבים להיזהר. אבל הוא לא שומע. הוא ננעץ בה יותר ויותר עמוק וגומר בתוכה. נשאר צמוד אליה. זרועותיו החזקות אווזות בכוח ברכיה ואינן מניחות לה להתרחק ממנו. נשימתו מתמתנת. הוא נרגע. מלטף את שיערה הקצר, הקיפורי.

- גמרת בפנים, היא קובעת בכעס.

הוא שותק. היא נחלצת ממנו. מתיישבת בגבה אליו. מוחה את ירכיה בכר.

- ביקשתי שתגמור בחוץ.

- מה כבר יכול לקרות?

- ילד יכול לקרות.

- אני רוצה ילד.

- זה באמת מה שחסר לנו עכשיו.

היא קמה והולכת אל הכיור. חולפת על יד התצלום, אבא אמא ואבשלום בן השבע בסירה. למחרת הוא נדבק במחלה ומת כעבור שבוע. עוד שלושה שבועות הוא כבר לא יהיה בן שתיים-עשרה. היא פותחת את הברז ומוזגת לעצמה כוס מים. מרטיבה מעט את כף היד ומעבירה על מצחה ובין ירכיה. יוצאת למרפסת. נשענת על המעקה החלוד. מביטה ברחוב המוצף. על הבניין ממול תלוי שלט ענק ודהוי המעוצב בהשראת הנפת דגל הדיו באום רשרש. אבל במקום הרי אילת וחבורה של חייילים הלבושים ברישול, על השלט מצולמים חמישה אסטרונאוטים התוקעים באדמה הצחיחה של מאדים תורן ובראשו דגל. ברקע מתקנים שונים הנבנים באזור. בשמיים מרחפת חללית ענקית העומדת לנחות ומתחת כתובת מאירת עיניים שכמה מאותיותיה נשרו מתוכה "הא...המו...ט...ת. - 2 יוצ... ל...רך"

מתחת לתמונה קבוע שעון דיגיטלי המבצע ספירה לאחור של שניות, דקות, שעות, ימים וחודשים ועליו מופיע כרגע "עוד: 17 חודשים, שלושה שבועות. יומיים. 7 שעות. 24 דקות. 59 שניות".

נעמה נושאת את מבטה לשמיים וסורקת אותם עד שענייה נתקלות במאדים זמן מה היא נועצת את מבטה בכוכב הזוהר אליו תשוב בעוד כמה שעות. כשהיא חוזרת להביט בשעון הסופר לאחור, השעה נותרה על עומדה, "עוד: 17 חודשים, שלושה שבועות. יומיים. 7 שעות. 24 דקות. 59 שניות". ככה כבר מעל לשנתיים. רק אלוהים והמחשב הקוואנטי אולי יודעים מתי תושלם התוכנית שמשנתנה בעטיים של תקלות וקשיים בלתי צפויים המתעוררים חדשות לבקרים. מהיכן צץ מטבע הלשון הזה, חדשות לבקרים, היא תוהה. עכשיו היא מביטה ברחוב המוצף. פה ושם מזדקרות מתוך המים אנטנות של בתים נמוכים יותר ושרידים של מערכות סולריות מבצבצים מעל משטח המים השוקט. ליד המרפסות מזחים מאולתרים אליהם קשורות סירות. כולן נראות במצב ירוד. שלווה נסוכה על העיר המוצפת. רחש של סירת משוטים המתקדמת לאורך אחד הרחובות מתחיל להישמע. נעמה עוקבת אחריה. הסירה מאיטה, נחבטת במזח המאולתר ונקשרת לאחת המרפסות שכמו מונחת על המים. שני נוסעיה, צלליות חרישיות, נחלצים מתוכה, מדלגים מעל מעקה המרפסת ונבלעים בתוך אפלת הבית. בשמי המזרח מפצי אור מלווים בהדי התפוצצויות עמומות. המלחמה שם לא נגמרת, היא חושבת. מתי הם כבר יניחו לנו? מתוך הדירה נשמע צלצול הנייד. היא שומעת את אדם עונה בקול הסמכותי. לא לעשות כלום לפני שאני מגיע, הוא מורה למישהו בצידו השני של הקו. נעמה, הוא קורא לה מתוך החדר. יש אירוע. כעבור דקה הוא כבר על ידה לבוש במדיו מצויד באפוד הקרב ובנשקו. הזעיקו אותי, הוא מסביר. יש אירוע. שמעתי בפעם הראשונה. חדירה של ספינת פליטים, הוא מסביר. היא שותקת. היא יודעת מה יקרה לפליטים האלה. נדבר כשאחזור? הוא שואל. תלוי מתי תחזור. כמה שיותר מהר. אולי אני כבר אהיה במתקן. אז אגיע למתקן, אנחנו חייבים לדבר. ולפני שהיא עונה הוא מדלג בקלילות מעל המעקה ונוחת בתוך סירת המרוץ הקשורה למרפסת, משחרר אותה מקישוריה, מפעיל את המנוע, מבצע תמרון יציאה ומתרחק. הסירה חורשת תלם במים ומגביהה אדוות לשני צידי הרחוב. זמן מה היא עוד ממשיכה לעמוד במרפסת ובוהה באדוות המלחכות את המרפסות המונחות על המים. ואז, למרות שזה היה צפוי, היא נחרדת מיללת הצופרים שקורעים את הדממה. כשהיללה גוועת בוקע קול מתכתי ממערכת הפְּרִיזָה הפרושה ברחבי העיר, המוסר לתושבים כי אירוע טרור מתרחש במחוז. למען ביטחונכם, הנכם מתבקשים לא לעזוב את בתיכם. לא לצאת למרפסות ולהתרחק מהחלונות.

הרעש מתפשט כמו כתם דיו על בד תמר מור סלע

השעה חמש. שעת ערב מוקדמת של צאת שֶׁבֶת. היא נוהגת בדרכים המובילות מהמושבה אל העיר. לפעמים היא נוסעת לעיר כדי להתערבב ברעש, לנשום רחובות מטונפים ובני אדם. להתנגש בַּמְקָרִיּוֹת. לראות תנועת גופים להקשיב לשיחות של אחרים, להבחין במשהו שמישהו ניסה להסתיר. השעה חמש ורבע. היא נוסעת להפגין למען אהבת אדם וליבה רוחש סלידה מכל מי שדעתו אינה כדעתה. השמיים מתמעטים, חֶשֶׁרֶת עֲנָנִים מבשרת גשם. היא כבר לא זוכרת מציאות אחרת, בהירה, מעוגנת. הבית שלה התפרק זה מכבר. פיגומים רעועים מחזיקים את הארץ, חוטי זָהָב מִפְתָּחִים. פעימות האומה נחלשות. אנשים חיים בתשוקה לא מסופקת וחיפוש אחר עיקר. החדשות רעות אין רגע שקט. הרעש מתפשט כמו כתם דיו על בד. היא לא חושבת להיכנע למרות שכבר עמדה על הסף, אבל היא אבא. יש לה ילדים, לעזאזל. היא נוסעת.

*

השעה שבע. ההפגנות מרימות את רוחה. היא פוגשת אנשים שלא ראתה מזמן, וזאת אחת הסיבות שבגללן היא נוסעת. להפגין את נוכחותה. הרחוב מתפקע מצדק, מסימנים של אהווה, מאמנות חתרנית מצוירת באֶרֶט-לֵיִן על קרטונים דבוקים למקל או חֶפֶה. היא הולכת לאט, ממילא אי אפשר למהר בתוך פקעת. בוחנת שלטים שאנשים הכינו וצוחקת, או פורצת בבכי, בעיקר ליד הקבוצה של אנשי בריאות הנפש. על המדרכה הסמוכה מונחים זוגות של כיסאות זה מול זה ולצידם כתוב עזרה נפשית ראשונה. מישהו כתב, ארץ נוי אביונה, למלכה יש בתים ולמלך תיקים. מישהי עומדת, מניפה ידיים אווזות כרוה, שלא יגידו שוב, איפה הייתם אז? קשיש בכיסא גלגלים ושלט קטן, לא נוותר, חבר. המטפל שלו דוחף את הכיסא, מפלס להם דרך. שירי מחאה בוקעים מרמקולים, משיח לא יבוא משיח גם לא יטלפן. כולם נעים בין ייאוש לתקווה מהקצה הזה לקצה ההוא. תחושת בהילות מהולה באווירה של מסיבה. היא נדחקת, ראשה פונה מצד לצד ללכוד קטעי נאומים באוזן השומעת. מבחינה במבטים, התעלמויות מכוונות. לפעמים היא מרגישה שהיא נחנקת ומורידה את הראש, מחפשת רווח להניח בו רגל נזהרת שלא לגלוש אל לוע ההמון ובעיקר נזהרת לכל תיתקל בו. מזהה אותו ממרחקים ונשימתה כמעט נחסרת. יום אחד הרתה לו, עכשיו היא חומקת.

*

פעם קראה ספר על סטודנטית צעירה ומבריקה בצרפת של שנות השישים המתירות, שנכנסה להיריון לא קרוא. מותר לה להזדיין כמה שהיא רוצה, אבל אסור לה לעשות הפלה. וכך, כשגופה שטוף שינויים והיא בְּהֶלָה, מנסה הסטודנטית לעצור את "האירוע" לבדה. מחדירה מסרגה. היא חושבת על כל ההפלות שעברה. אחת טבעית, וארבע ביוזמתה. היא זוכרת את חיבוטי הנפש, את אימת האפשרות ששוב תילקח אל טיפוח חיים לא שלה. עשר שנים מאוחר יותר, תהרה לגבר הזה. היו שוכבים במיטה, בבית שלה, בחדר שלה, בקודש הקודשים שלה כפי שנהגה לומר וכך גם הרגישה, והכניסה אותו לשם וגם לתוך הגוף. לא הייתה שם עדינות, רק תשוקה מתנפלת ממלאה מרוקנת והוא היה נוגס לה בבשר והיא הייתה גונחת מתרכזת מקשתת את גבה גומרת בוכה מסתובבת על הגב פותחת רגליים אומרת לו, תַעֲבֹר אותי ואז אעשה הפלה, רק כדי להרגיש את הזרע שלו בתוך הביצית שלה. הוא דמיין איך ייראה הילד שלהם. עור שוקולדי, עיני חלב בהירות, הוא יהיה יפה כמוך ואהב אותו כמו שאני אוהב אותך, כמעט. ככה הוא אמר. והיא דמיינה איך ייראה הילד הזה, וידעה שלא. לא. היא לעולם לא תלד לו תודה לאל, אבל מה אכפת לה לדמיין והוא אהב לדמיין את הילד הזה כמו שאהב לדמיין דברים. הַאֲמַת הַתְגַּלְתָּה קְלוּפִים קְלוּפִים. אחר כך היה קם והולך לבית שלו, והיא נשארה במיטה חֲלוּמָה משחזרת תנוחות, קמה לבשל צהריים.

*

השעה שמונה. במורד הרחוב ההולך ונדחס היא נתקלת בבעל של נדיה. הייתה תקופה שבה הן היו חברות. יצאו מדי פעם לשתות אלכוהול, להרגיש משוחררות ששמות פס על מה יגידו ומה יחשבו עליהן וזה דווקא היה להן חשוב. הן דיברו על מין, על דעיכת התשוקה בחיי נישואים, על התשוקה לְדַעַת זרים. אחר כך הקשר נמוג. הבעל של נדיה שָׁמַח לקראתה, מחייך ופּוֹרֵשׁ זרועות. היא מתכנסת לחיבוק מי בושם עדין. ריח של גבר. מסביבם המוני אדם, קשה להבחין. מזה כמה שבועות הם נפגשים בכל הפגנה. הוא חושב שקארמה מיוחדת משגיחה בהם, אחרת איך אפשר להסביר את המקריות החוזרת על עצמה. אולי נשב קצת, הוא מציע. היא נעתרת ומצביעה על שפת מדרכה, סמוך לקבוצת מפגינים גדולה. היא כובשת את מבוכתה, הם מתיישבים. רוצה סיגריה? הוא שואל ומגלגל טבק בנייר דק. היא לא שומעת מה הוא אומר, בגלל הרעש. היא מקרבת את האוזן אל הפה שלו ומקשיבה לקול שלו ולא מבינה את המילים. חוט שקוף נרקם ביניהם בשבועות האחרונים. יום אחד הוא כתב לה, את יפה. חום הגוף שלה עלה והיא חשבה מה תענה ובסוף כתבה, תוֹדָה. מישהו לידם מניף שלט שעליו כתוב **מחפש כלה**.

*

השעה שמונה וחצי. הם קמים כדי לשנות מקום וחולפים על פני קבוצת נשים שעומדות בשורה, מבטן חתום, לרגליהן מיצג ארונות קבורה. צבע אדום שפוף על פניהן. דם נשים אינו הפקר חרוט על אחד השלטים. גם היא, לא פעם, הפקירה את דמה. והיא נזכרת בסרט שפעם ראתה. אישה אחת בכפר נידח, קצה נפשה למלא את תפקיד שואבת המים שהיה באחריות נשות הכפר. על אדמה טרשית קשה ולא מרחמת, היה עליהן ללכת ולשוב כשלכתפיהן מקל ודלי מלא מים בכל אחד מקצותיו. מעת לעת איבדו נשים הריונות, לאחר שהחליקו במדרונות. דם ניגר מבין רגליהן, ודמעות. אותו זמן, ישבו הגברים בפתחי הבתים ושיחקו שש־בש, מרימים מבט שזופים עיניהם בנשים היפות שבות מן הפאר, עטופות בדים צבעוניים, אגלי זיעה ניגרים ממצחיהן. נמאס להן. סוחפת האישה את חברותיה ויחד הן מחליטות להפסיק להעניק שרותי אהבה, עד אשר יעבור תפקיד שאיבת המים לידי הגברים. כל השדים מתעוררים. הגברים נאבקים. הנשים נלחמות על שיפור בתנאי השירות. אין לזה ולא כלום עם אהבה.

*

השעה כמעט תשע. ההפגנה מתחילה להתפזר, נחילי אדם נפלטים. הרחוב נראה כמו היכל מתרוקן. הבעל של נדיה מספר לה על דברים שהוא עושה בתחום האמנות והיא מקשיבה והוא מזכיר לה שפעם באה אליהם למסיבה וישבה בצד נטולת חשק ושקטה, והלכה מהר. הוא מספר לה על הקשר עם נדיה ושיש להם הסכם, שזה בסדר להיות, נו, את יודעת. נדמה לה שכבר שמעה על זה מגדיה ואולי אפילו שאלה אותה יום אחד אם לא מפריע לה שהוא חוזר הביתה, אחרי שהגוף שלו נשפך אל גוף אחר. הוא מספר לה שהם חברים טובים ויש ביניהם אהבה אבל השנים הארוכות יחד, את יודעת. היא אומרת שכל מבנה מהודק מדי, סופו להתפרק. כן, היא יודעת לאן השיחה הזאת הולכת, הוא לא מנסה להסתיר. חשבתי עלייך, הוא אומר. אני מרגיש שיש ביננו חיבור נעים וחשבתי שאולי תרצי ככה, ישר לפניך הוא אומר לה את זה והיא גם נבוכה וגם קצת נגעלת וגם מעריכה את הפנות שלו וחושבת שאם היה פנוי, אולי הייתה שוכבת איתו. הבעל של נדיה מדבר ומסתכל קדימה. היא מסתכלת על צדודיתו, מחכה שיסיים ואומרת, אני לא רוצה להיות אישה אחרת. אני רוצה את זה אישי מאוד והיא לא מתכוונת אליו למרות שאולי זה מה שנדמה לו, אבל לא אכפת לה והיא שומעת את עצמה מבחוץ אומרת את המילים האלה והגב שלה נמתח והנשימה שלה נפצרת. הוא מביט בה ואומר, אני מבין. היא שואלת אם לא מעייף אותו לחיות בתוך חיפוש מתמיד אחרי עוד אישה והוא אומר, כן זה מעייף. הייתי רוצה שתהיה מישהי אחת. אבל מישהי אחת כבר יש לו. הוא רוצה אישה שתסכים להיות רק לפעמים.

הם קמים ללכת. הוא שואל אם היא חוזרת הביתה וכמה זמן ייקח לה להגיע והיא אומרת, בערך שעה, פחות או יותר. ולאן אתה, היא שואלת, למרות שלא דחוף לה לדעת. אני חושב שאלך לפגוש חברה, והיא מבינה וקצת צר לה על אותה חברה וגם קצת עליו. הם עומדים בצומת ומתחבקים, האוויר לח וקר. היא מתעטפת בצעיף דק וממהרת צעדיה. הוא הולך ישר והיא פונה שמאלה, לחניה שבה השאירה את מכוניתה ברבע לשבע. נוסעת הביתה. מגיעה אחרי חצות. הילדות ישנות. למחרת הבעל של נדיה משאיר לה הודעה, היה כיף להיפגש. היא עונה שגם לה היה כיף, למרות שהיא לא בטוחה שזו המילה הנכונה והיא שואלת בסקרנות חצי מזויפת, איך היה בלילה? והוא עונה, מְסַפֵּק. השעה עשר. האוויר סמיך.

שירים

מרב זקס-פורטל

פעם חיבקתי עגל חלב

בחויץ בלעה הלכנה את היונים
על מניפות הדקל
החדר שטוף אור במטתי אני רוקדת
כל הילדים כבר –
פעם חיבקתי עגל חלב, אחר
לחך פצעי בלשונו לוחש לי
בואי בואי בואי אחותי –
נרדמו כלם.

שוב ניצלנו

חשרת עבים תכסה שמי אוגוסט
בגנים ירקודו
כבני צאן, כבני צאן
לבה שחרה תחניק רחובות
מי שלא יזהר יהפך נציב זפת

החתול ימשיך בשלון, בגלגול הקודם כבר למד על הסבל
הברושים ישפילו מבטם
אשה אחת תשאיר לשבת
אחרת תלטף ראשה בעדינות
באזיר תעמד לחות עצומה
וגם בעינים,
שוב
נצלנו.

בלוֹבֵר מוֹל רִקְדָּנִית שֶׁל דָּגָה

מִקְפֵּת תָּא זְכוּכִית שְׁקוּף
עֲמִידָה רְבִיעִית, יָדַיִם מְשׁוּכּוֹת לְאַחֹר בְּצִיִּתְנוּת
לְמִתְנֶיִה חֲצָאִית שֶׁל טוֹל מְצַהֵיב
עֵינַיִם עֲצוּמוֹת לְמַחְצָה
בְּפָנֵי הַבְּרוֹנְזָה הַקְּטָנִים שְׁלֵה
נִכְרֵת אִיזוֹ הַתְּאֻמְצוֹת

מוֹלָה בְּתֵי, גּוֹפָה הַדָּק נוֹטָה מְעַט
שֶׁעַר סוֹרֵר אַחוּז בְּמַכְבְּנָה
מִכְתָּף יְמִין נִתְלָה תִּיקָה הַפְּרָחוּנִי
בְּיָד אַחַת פְּגָקֶס עֶבֶה
הַשְּׁנִיָּה רוֹשְׁמֵת בְּדָרִיכוֹת
לֹא יִדְעָתִי כְּמָה מֵהָר יָכַל הַלֵּב לְנַתֵּר
אֶל מַעְבֵּר לַיָּם

שִׁיפְסִיק לְכֹאוֹב

הַנְּבִיחוֹת שֶׁל כָּלֵב הַשְּׂכָנִים
מְרַעֲדוֹת אֶת הַחֲלוֹן
כָּל הַשְּׁבוּעַ סְכִינִים שֶׁל קָר
מוֹל טְלוֹיזְיָה מִבְּשָׂרֵת רַע

עֲכָשׁוּ יִצְאָה הַשֶּׁמֶשׁ מִנְרֵתִיקָה
בְּרַחוּבוֹת קִדְחַת יוֹם שְׁשִׁי
קִרְנֵיהָ מְשַׁכְּיחוֹת לְרַגַע
אִיךָ עֲרַפֵּל זוֹחֵל לְךָ
בְּקוֹנְכִית הַגּוֹף
אִיךָ בְּחֵלוֹם צַעֲקוֹת וְגַם כְּשִׁקְמָת
הִיִּת חִיבַת שִׁיפְסִיק
לְכֹאֵב.

הדלת דריה שועלי

הדלת היא סתמית (אבל האם היא מקרית?). אין עליה מספר אפילו. היא לא מעוצבת או מקושטת, ובטח שלא כתוב עליה "כאן גרים בכיף". היא דלת פונקציונלית. לדלת יש ידית שמאפשרת לפתוח אותה מבחוץ אם הדלת לא נעולה. היא בחיים לא הייתה בוחרת דלת כזאת, כי אז כל אחד היה יכול להיכנס. אבל נדמה שהבחירה בידית כזאת, במקרה של הדלת המסוימת הזאת, קשורה לנוחות, ולא לאי־בררנות לגבי מי נכנס. לגבי מי מוזמן להיכנס.

יתרונה הגדול של הידית הזאת, כשהיא מחוברת לדלת המסוימת הזאת, הוא שהיא מאפשרת לבעלים של הדלת להודיע "השארתי פתוח". ואילו היא יכולה להודיע "אני בדרך, תשאיר פתוח". כשמשאירים "פתוח", מצד אחד אף אחד לא קם לפתוח לך, לא מקבל את פניך בשמחה ילדותית, נקייה. הרגע הזה, של הקרבה הפיזית, האינטימיות הזאת, נמנע ממך. מהצד השני, את יכולה להיכנס כאילו את בת־בית. זאת אינטימיות מסוג אחר. מאיזה סוג? אם אפשר פשוט להיכנס? אם לא צריך לדפוק?

הדפיקה היא צליל. הדפיקה מסגירה אדם בחדר המדרגות שמבקש להיכנס. את הדפיקה יכולים לשמוע גם אנשים אחרים ולחשוב, בטעות, שהיא כוונה אליהם, ולפתוח את הדלתות שלהם, ולסגור מייד במבוכה אם הם לא מכירים אותך, או להשתומם אם הם כן מכירים. רגע, על איזו דלת דפקת?

הדלת היא סתמית. שום דבר לא מסמן אותה. והיא לא יכלה לשער בשום פנים ואופן מה יש מאחוריה, למרות ש"תמיד היה לה דמיון פעיל". היא לא יכלה לנחש פתח למה היא תהיה. פורטל לסוג מסוים מאוד של אושר. לסוג מסוים מאוד של כאב.

למה ככל שאנחנו מתבגרים אנשים כבר כמעט שלא מלטפים אותנו על האף, היא חשבה, זה כל כך אינטימי, זה כל כך מביע חיבה, זה כל כך מעורר חיבה. למה אנשים כמעט אף פעם לא נושכים אחד את השני (או שאני מסתובבת עם האנשים הלא נכונים?). כשהם היו בני שש־עשרה וחמש־עשרה (הוא היה צעיר ממנה בשנה) הם היו נושכים אחד את השנייה כל הזמן. למעשה, זה היה הדבר היחיד שהם עשו. לא נשיקות, לא היקי. נשיכות של ממש. בכתפיים. בזרועות. בצוואר ובעורף. כמו גורים.

מאחורי הדלת גר איש שינשוך את האגודל שלה בעוצמה כזאת שנעצרה רק לפני נגיסה ממשית, ככה היה נדמה לה. אבל היא לא יכלה לדעת את זה מראש, משום שהאיש, על פניו, כלומר לפחות מהבחינה החיצונית, היה דומה מאוד לדלת שלו. כמעט-סתמי. נדמה כמקרי. עם ידיה שאומרת השארתי פתוח, את יכולה להיכנס. אבל את תצטרכי להיות זאת שבאה, וזאת שנכנסת. אבל האיש לא היה סתמי ולא מקרי. הנשיכה הבהירה את זה מעל לכל ספק. הוא היה בשבילה. היה צריך לסמן אותו בפתק או eat me או drink me. אם הוא היה מסומן, אולי היא הייתה נוהרת.

שירים יואב איתמר

ברית בית הקפה

לערן צלגוב

אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים כָּל שָׁבוּעַ בְּמִתְחַם הַקֶּטֶר,
וּמְקַטְרִים עַל כָּל מָה שְׁאֵפֶשֶׁר.
מִסְפָּרוֹ 70414,
וְגַם הוּא יֵצֵא לְדֶרֶךְ עִם תְּקוּהָ עַד שְׁעֵצֶר.

אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים בְּקֶפֶה כְּמוֹ אֲחִים,
וּמְרֵאִים זֶה לְזֶה פְּרָחִים וּפְכִים,
מִמְלוֹתֵינוּ, שִׁירֵינוּ צוּמְחִים,
וְכִמוֹ יְלָדִים הֵם גְּדֻלִים וְהוֹלְכִים,

אִם הֵיינוּ יוֹדְעִים לְתַפֵּס רֶכֶת בְּזִמְנָה
לְטָרֵף אֶת הַחַיִּים כְּמוֹ יִשְׂרָאֵל וְהִמָּן
אוּלַּי לִי הִיָּה מִשְׁקַל וְלֹא רַק שְׁמָן.

אֲבָל לִי יֵשׁ אוֹתָךְ, וְאֵת הַסְּפָרוֹת,
דְּבַר שְׁעֲלִיו דְּנִים בְּפָרוֹט,
וְשְׁמוֹתֶיךָ אֵת הַנְּצִחַ שְׁרוֹט.

להפליג

אֲנִי מְבִיט בְּחֹדֶר עֲבוֹדָתִי,
הַמְּלֵא בְּעֵרְמוֹת סְפָרִים.
חֹדְרֵי הוּא כְּמוֹ סְפִינָה,
שֶׁלֹּא יוֹדְעֵת אִם לְהִצָּפֵן אוֹ לְהִדָּרִים.

וְיֵשׁ גַּם הַרְבֵּה סְבוֹת
לְהִשָּׂאֵר בְּנִמְלֵ הַבַּיִת,
אִם כִּי מִי שֶׁלֹּא יִפְרֹשׁ אֶת רִשְׁתוֹתָיו,
לֹא יִדוּג וְלוֹ כְּזִית.

האם זו שאלה של הנאה
של הנעה, של הונאה עצמית,
אולי אחרי הכל זה פחד
שהעבר אותי ימית.

אבל כעת אני עושה צעד ראשון,
ומנסה לגלגל שוב שיר על הקלשון.
להרגיש שוב את הנגון
ולקרים שוב את העגון.

המסעות לקצוות העולם

דניאל קרן

"פקע קפיץ הפלדה בליבם", כך תיאר שטפן צווייג את רגע שיברון ליבם של חמשת חברי המשלחת הבריטית לקוטב הדרומי בפיקודו של קפטיין סקוט. אחרי חודשים ארוכים בגיהינום הקר והחשוך על פני אדמות, כשהספק מנקר בהם כמו העיט את כבדו של פרומתיאוס, התברר להם הגרוע מכול. לבעתתם של סקוט ואנשיו, אל מקום שכוח-אל זה שהבל פה אדם לא חימם אותם, שחומות קרח וחושך הגנו עליו מרגל בן-אנוש, לא צעדה משלחתו בלבד אלא נוסף לו מתחרה. על פני מישורי השלג האינסופיים התקדמו שתי משלחות, זו שלו עם דגל הממלכה הבריטית וזו של קפטיין אמונדסן עם הדגל הנורווגי. שתיהן מוכנות לשלם כל מחיר וגם ישלמו כל מחיר, כדי להגיע ראשונים ולהניף את דגל מולדתם היקרה לליבם בנקודה הדרומית ביותר על פני כדור הארץ, הקרה ביותר על פני כדור הארץ, במקום שאפילו אור השמש מודר ממנו חודשים ארוכים בשנה. אחרי הפלגה בים סוער המכונה "רצפת הריקודים של השטן" ו"ולל הספינות" ומסע רצוף תלאות הגיעו סקוט וחברי משלחתו לחופי אנטארקטיקה ומשם, אחרי חודשים של עלטה, יצאו ברגל לכיוון הקוטב הדרומי. הם השאירו מאחוריהם את היופי המלכותי של זנבות לווייתנים מזדקרים מתוך המים, את ההוד של קרחונים בגוני כחול עמוק המעוצבים ומגולפים כיצירות אמנות בידו של הטבע ואת מראה הידוסם המשעשע של הפינגווינים ופסעו אל ישימון הקרח סחוף רוחות ונטול חיים. שבועות של צעידה בטמפרטורות של מינוס ארבעים מעלות, שסחטה את גופם עד הקצה ואת נפשם עד מעבר לקצה, תשושים, חבולים, וסובלים מכוויות קור התקדמו חברי המשלחת הבריטית לקראת קו רוחב 90. שם, ממש לפני הקצה הדרומי של כדור הארץ ראו מרחוק נקודה שחורה בולטת על פני השלג הלבן. בכרוניקה של טרגדיה ידועה מראש הם המשיכו להתקדם, מקווים, כמו פרומתיאוס, שהנקודה השחורה הולכת ומתקרבת בשמיים אינה העיט הבא לנקר את כבדו. חברי המשלחת לא דיברו ביניהם, היגון היה כבד מנשוא ושום מילים לא יכלו להפיגו אבל הם, בנחישות חיילי הוד מלכותה שהתחשלה בשנים של מסעות מפרכים ובאיפוק של אצילים בריטיים, המשיכו לצעוד עד שלוועתם ניבט מולם במלוא התגשמותו הדגל הנורווגי. הם הגיעו מאוחר מדי. מסעם היה לשווא. המאמצים, המחיר, ההקרבה, הפצועים שנותרו מאחור, המתים ששילמו בחייהם, הכול היה לשווא. הם אכזבו את הממלכה. הם כשלו במשימתם. הם הפכו מגיבורים למפסידנים. תהילת העולם ששמורה למגלי עולמות ושהייתה ממש בכף ידם חמקה ובמקומה, הדגל הנורווגי כמו סטר בפניהם. בושא, חרפה, אכזבה, ייאוש, עצב, תסכול וצער הכו בגופם השבור ובנפשם החבולה, גל אחר גל אחר גל. פלא שפקע קפיץ הפלדה שבליבם?

"אוחילה לאל אחלה פניו אשאלה ממנו מענה לשון" שר לי החזן באוזניות את הפיוט של ימים נוראים. כך במסעות הקוטב שלי, פלייליסט של תפילות ימים נוראים מלווה אותי על פני ישימון של קרח ושלג בדרך לקוטב הצפוני. צעד אחר צעד לאורך מאות קילומטרים, גורר מזחלת של מאה ועשרים קילוגרמים עמוסה במזון, בגדים, דלק ורובה ציד קצוץ קנה שיגן עלינו מפני דובי קוטב טורפי אדם. בחוץ קור של מינוס שבעים מעלות, רוחות ארקטיות ולבן, רק לבן. לא סלע, לא שית, לא בעלי חיים, לא בני אדם ולא מעשה ידי אדם ומתוך האוזניות זורמים הפיוטים ונשפכות התפילות והנה מתחיל "אל מלא רחמים" ואני מזכיר לעצמי לשמור על קפיץ הפלדה שבליבי לבל יפקע.

כך צעדתי על פני מגלשי הסקי, צעד אחר צעד, המזחלת הכבדה רתומה למותניי. כמו פרד עקשן, גם היא לעיתים מסרבת להמשיך במסע הסיזיפי ונעצרת. אז הצטרכתי לגייס את כל כוחותי, הטיתי את גופי קדימה, נעצתי את מקלות הסקי בשלב ותוך מאמץ משולב של ידי ורגליי פלטתי צעקה עד שנענתה והחליקה קדימה. צעד ועוד צעד במאמץ סיזיפי עד להפסקה הקצרה של חמש דקות אותה אנחנו, פול מאנגליה, יינס מגרמניה ואני לוקחים מדי שעתיים. ליותר זמן מכך אי אפשר לעצור. כמו הכרישים שחייבים להיות בתנועה כדי לייצר חמצן, כך חוקרי הקוטב חייבים להיות בתנועה כדי לייצר חום.

בתחתית העולם, במקום שאין לו שם משלו, רק ציון שהוא מנגד לארקטיקה, הכרוניקה ממשיכה. סקוט במלוא קפטנותו היהירה והמתנשאת, שמר על פאסון כראוי לקצין בצי הבריטי והוביל את החמישה במסע המפרך חזרה לספינה המחכה להם על החוף. חמישה נכנסו לפרדס. אוונס, החסון בקבוצה, נפל ונפגע. הקרח פער את פיו והוא נפל לתוך אחד הבקיעים העמוקים שחרצו את הקרחון. הוא חולץ מתוכו במחיר של פגיעת ראש שהלכה והחריפה. אובדן אוריינטציה, קושי בדיבור ותשישות כללית. הוא שירך את דרכו מאחור, גייס את כל כוחותיו כשהוא זוחל על ארבע בשלג העמוק בעקבות הטור בו מתקדמת הקבוצה. "יום נורא מאוד". רצף הדיווחים הרשמיים והענייניים של הקצין האנגלי נקטע ביום שבו אוונס, על אף תמיכת הקבוצה, לא הצליח לשרוד ומת בזרועותיהם. הארבעה המשיכו ברוח פנים עזה עד שחזרו אל המקום הנורא שקיבל את השם "מחנה המטבחיים". כאן, שבועות קודם לכן, בדרך אל הקוטב, סוסי הפוני המסכנים שגויסו למאמץ ההגעה לקוטב לא יכלו לשרוד עוד את תנאי הקור והקושי, עיוורים מלובן השלג, נשחטו. הדם האדום של החיות העדינות שזכו לשמות חיבה ושנפש האנשים נקשרה בנפשם צבע את השלג הלבן.

כמאה שנים אחרי, אצבעותיי הקפואות ועור פניי המתקלף לא מעידים על העידן של התחממות גלובלית. כל פיסת עור שהייתה חשופה לאוויר הפתוח יותר משלושים שניות קפאה וכל אצבע שדם לא יזרום עד הקצה שלה, הלבנה, הכחילה, השחירה והתפוררה. צעד אחר צעד התקדמנו. שלושה אנשים בטור, כל אחד גרר מזחלת אדומה. מסביב יהום הסער. מסך לבן עטף אותנו ורוחות נוראיות

גרמו לנו להתכנס בתוך עצמנו כצבים בשריון, רק המבט יצא לאוויר העולם ולפעמים גם אפילו הוא לא יצא. בים השלג הלבן, צעד אחר צעד, התקדמתי בעיניים סגורות, כמעין אוטומט, בקצב אחיד ובתנועה מונוטונית. התנתקתי מהגוף ומהמקום. באוזניות התנגנו לי זמירות שבת והזכירו לי את ימי שישי בירושלים, את החולצה הלבנה ואת המפה הלבנה של שולחן שבת, הנדנוד קדימה ואחורה ודבקות התפילה, את הכמיהה לנשגב. והנה פקחתי את עיניי ומולי מתפרסים המרחבים כמלוא העין "מרחבים מרחבים מרחבי אל איוותה נפשי, אל תסגרוני בשום כלוב, לא גשמי ולא רוחני".

וקפטיין סקוט ממשיך להוביל את הארבעה שנותרו. זה כבר אינו קפיץ הפלדה שפקע, זהו ממש ליבם השבור על מות חברם אוונס. סקוט, בשיניים חשוקות, פוקד על חבריו להמשיך והם רותמים את כל כוחותיהם אבל שואלים בליבם את מה שאסור להעלות על דל שפתיים – בשביל מה לחזור? מה הטעם בחיים? לאן יוליכו את החרפה? ארבעה נותרו בפרדס. אוטס יוצא מפתח האוהל ונכנס בשערי שמיים. כוויות הקור ברגליו איכלו את בשרו ונמק מתפשט בגופו. כאבי התופת מאיטים את הליכתו ואת התקדמות הקבוצה. ילכו לאט – לא ישרדו את הדרך, ילכו מהר – הוא ייוותר מאחור ללא שום סיכוי להינצל. בבוקרו של יום, בעודו בשק השינה הוא מבקש שיניחו אותו לנפשו, פשוטו כמשמעו, ויתקדמו בלעדיו אבל חברי הקבוצה לא מוותרים ועוד יום של הליכה איטית מדי עובר עליהם. המשמעות ברורה לכולם: המזון ההולך ואוזל, מלאי הדלק הקטן והתקדמות מועטה מדי הם מתכון למוות בטוח. בסוף היום, אוטס, באצילותו הרבה, לא יכול לשאת את עובדת היותו מעמסה על הקבוצה, יצא מהאוהל והפטיר אחריו "אני רק יוצא החוצה, ואולי יעבור זמן מה." לכולם המחווה ברורה ומובנת אבל אף אחד לא אמר כלום ורק סקוט כתב ביומנו: "ידענו שזה מעשה של אדם אמיץ ושל ג'נטלמן אנגלי". גופתו לא נמצאה אבל באזור מותו נכתב על גלעד לשמו: "במרץ 1912, בחזרתו מהקוטב, הוא צעד מרצונו אל מותו אל תוך סופה כדי להציל את חיי חבריו". יצא ונפגע. "יצאתי לשאוף קצת רוח" כתוב על מצבתו של אדם אמיץ אחר, מאיר אריאל שמו.

מאה שנה אחרי הצטנפתי בשק השינה המיועד למינוס ארבעים מעלות ושבעצמו עטוף בתוך שק שינה נוסף ועדיין, טיפות החום אזלו ממני כמו גרגירי חול משעון עתיק. רעדתי מקור ואולי גם מפחד ולא הצלחתי לישון. חזרתי ואמרתי לעצמי שאני חייב לעשות משהו. אסור אסור אסור להישאר ככה. נעמדתי באוהל הקטן, שרידי החום המעטים שעוד נותרו בי נתלשו ממני ועברתי עם שקי השינה אל תוך המזחלת האדומה, אולי בתוכה יהיה לי פחות קר. ממעמקי המעייל שלפתי גבינה צהובה, גוש חמאה וקרקרים וכרסמתי פצצה קלורית שתבער בקרבי ותיתן לי הפוגה מהרעד. בתוך שק השינה הפנימי, העטוף בשק השינה החיצוני, סגור בתוך המזחלת, הרגשתי כמו בסרקופג מצרי קדום וחיכיתי לאור השמש השקרי המבטיח חום ומקיים קור.

שלושת הבריטים מגלים למרבה הזוועה כי הדלק שעמד בינם ובין הקור המקפיא כעמוד אש הולך ואוזל וסקוט, מטרים את האמרה כי "אין אתאיסטים בשוחות" ומבקש ביומנו "אלוהים עזור לנו". אבל בקצה העולם, במקום שכוח־אל, אין אל, אין שכר ויש עונש. קר מדי ליהוה שלנו שמסיני בא וזרח משעיר למו וקפוא מדי לבנו יחידו עם השיער הארוך והסנדלים התנ"כיים. אל מול עיניו של סקוט לא ניבטת מרים הבתולה וגם לא ישו בנה אלא עולה דמותו ההרואית של אוטס היוצא מהאווה בדיעה כי הוא הולך אל מותו, והוא מאחל לעצמו ולחברי משלחתו לפגוש את הסוף באותה עוצמה פנימית. כשבכיסיהם גולות מורפיום שחולקו להם מבעוד מועד, הם מנחשים שסופם קרב. שלושה אנשים הערבים זה לזה ושטעם חייהם סר, משרכים את דרכם בסופה משתוללת למאהל הבא כדי לגלות כי מלאי הדלק המידלדל גרם לכך שאפילו נחמת התה העלובה נלקחה מהם.

הם בתוך. מהעבר האחד מחכים המשפחה, החברים והחיים, החיים עצמם ומהעבר השני מפח הנפש, הבושה, העצב, הייאוש, כוחות הגוף ומשאבי הנפש שהידלדלו עד כלות. לא נוכל לדעת מה באמת עבר בראשו של כל אחד מהם כשנכנסו בפעם האחרונה לשקי השינה שלהם בדיעה שלא יצאו מהם ויחד עם זאת, באשמורת השלישית של הלילה הארקטי התברר לי כי בינם לבין עצמם החליטו כי טובה תהילת המוות מחייהם, כי לא הטו און לדברי קהלת: "פִּי־לְקָלָב חַי הוא טוב מן־הַאֲרִיָּה הַמֵּת".

סקוט, בתכריכי קבורה אנטארקטיים שהחליפו את מדיו המעומלנים והמהודרים והמוות המביט בעיניו מסיר את רסן הרגש, נפרד מחברו הטוב: "מעולם לא היה בידי לגלות לך מה יקרה לי ידידותך, שהרי לך היה כה הרבה לתת, ולי לא היה דבר לתת לך". הוא מבקש מאשתו אותה הוא מכנה "אלמנתו" כי תשמור ותחנך את בנם לבל יהיה בטלן, מתפייט במסר נרגש לאומה האנגלית על התהילה ששאף כל כך להביא לה ונכשל ומסיים את יומנו במילים: "למען השם תשמרו על עמנו". אחרי הפאתוס, המילים הגדולות, מכתבי הניחומים קורעי הלב שהוא כותב לבני משפחות חברי משלחתו, הוא מניח את זרועו על ווילסון ושניהם קופאים למוות חבוקים.

וגם המסע שלנו הגיע לקיצו והנה שלושתנו, מתחבקים ונרגשים, מכשכשים בעליצות בזנבות שלנו, מצטלמים ומודיעים לעולם שחזרנו בשלום מהגיהנום הקר עלי אדמות, מצפים להפוגה מהקור שתקף אותנו יומם ולילה במשך חודש ימים, למיטה חמה, לישיבה ליד שולחן עם בירה, מחכים לחזור כל אחד "לבלומה", לילדים ולשכנה" שלו. באנגליה, המלך כורע על ברכו לכבוד גיבורי האומה שנספו על קדושת הדגל וסקוט זוכה לתהילת עולם וגם, יש לומר, לביקורת קשה.

שירים אלון ארד

לכבוד האגף לפניות הציבור בעיריית תל אביב

פעם היה פה מעבר חציה.
האם התיעץ פקיד העיריה עם המדרכות
לפני שקרע אותן זו מזו?
האם ודא שלא משתקקת עוד
גדה אל גדה?
מדה של אכזריות ישנה
בהחלטה של אגף התכנון בעיריה.
ומה אני מתפלא, בעצם?
גם לי היתה פעם זוגיות שהסתיימה כך.
אבל זפת טרייה על הכביש
תעיד שהרחוב זוכר.

שוקולד

השארת לי לך שוקולד על המטה.
לא כמו חדרנית במלון,
כמו מגדלור.

צרחת של אור ממרחק
נדמית שירה,
שחר שוב עולה, שוחק,
ואני שומר המגדלור
ואני השרטון.

קומדיה רומנטית זרה

זה מתחיל כספור מִכָּר. מִיִּשְׁהוּ אַחַר כָּבֵר סֵפֶר אוֹתוֹ
טוֹב יוֹתֵר. הַכּוֹכֵב הָרִאשִׁי עוֹטָה מְעִיל שְׁמַעִיד עַל עֶסוֹקוֹ,
הוּא דִי אָנְמִי. הַשְּׁחֻקְנִית שְׁמוּלוֹ הִיא זוֹ שְׁמַחֲזִיקָה אֶת הַסֵּרֵט.
יֵשׁ לָהּ בְּגִבּוֹת מְסַפִּיק אִפִּי בְּשִׁבִיל שְׁנִיָּהֶם,
אוֹלֵי זֶה בְּעֶצֶם הַסֵּפּוֹר שְׁלָהּ.
הֵם צוֹעֲדִים בְּרַחֲבוֹת אֲפָרִים. תְּפֹאֲרָה אוֹרְכֵנִית.
יֵשׁ טִיחַ מִתְקַלֵּף וְאִין נִמְל. מְגַע קֵל שֶׁל אֲצִבֵּעַ בְּאֲצִבֵּעַ
צוֹבֵעַ אֶת הָעִיר בְּצִבְעִים חֲמִים אֶךְ הֵם דוֹהִים מְאַחֲרֵי גִבֵּם.
צֶץ בִּינִיָּהֶם אֵיזָה קֶשֶׁי, הֵם יִתְגַבְּרוּ עָלָיו בְּמַעֲרָכָה הָאֲחֵרוֹנָה,
סָבִיר לְהֵנִיחַ, אֲבָל אֲנִי לֹא מִבִּין צְרָפְתִּית
וּמִי בְּעֶצֶם הַבְּטִיחַ לִי
שְׁזוֹ קוֹמְדִיָּה?

קירות טלי טוקבי

1

אני יושבת בבוקר בבית בו אני גרה כבר כמעט שמונה-עשרה שנים, השעה מוקדמת ועדיין חשוכה. כאן, בחלק הצפוני של העולם, האור עולה לאט ובדצמבר בקושי מצליח להאיר. הקירות של הבית עשויים מתערובת ייחודית של אוויר צפוני קר ולח, ועור אנושי שעבר טרנספורמציה. ייאוש ותקווה מוקרנים על הקירות מבפנים ומשנים את הצבע במשך היממה. המקלחת חייבת שיפוץ – הכול בה מתפורר ולא מודרני בצורה מתריסה, כבר לא עוזר חומץ התפוחים שאני משפשפת על העובש שתפס בקירות. השנה יהרסו הכול ויכניסו חדר מקלחת חדש, כך לפחות הבטיחו, כבר לקחו הצעות עבודה מקבלנים שונים. את הבית אני שוכרת מהכנסייה. בכל יום בשתי-עשרה בצהריים ובשש בערב אני נזכרת בכך דרך צלצולי הפעמון שנמשכים כמעט שתי דקות לתחושת. היו שכנים שכבר תבעו אותם על רעש, נזק סביבתי, דציבלים גבוהים. היה משפט והם ניצחו והפעמונים ממשיכים לדפוק פעמיים ביום. אני התרגלתי וזה כבר לא מפריע לי לחוות את השקט שעומד בין השעות כמו אוויר מעופש בחדר שלא אוורר זמן רב.

מול דלת הכניסה של הבית עומדים בחצר שני עצי תפוחים – הם זוג לדעתי, חיים בסימביוזה חיובית כמו רוב הדברים בטבע. אחד מהם מביא יותר פרי אבל את הכוחות שלו לצמיחה ופוריות הוא מקבל מהעץ השני שקצת קטן ממנו בממדים ובפרי שהוא מביא. הם עומדים שקטים בכל העונות ואני רואה אותם כבר שמונה-עשרה שנים בכל המצבים הנפשיים שלהם. פעמיים היו כאן סערות קשות והעץ הגדול איבד המון איברים אבל התאושש והמשיך לצמוח. בקיץ אני רואה את השמש מחממת את העלים ואת האור שנכנס בהם. אני רואה איך הם שותים את האור מהשמש, איך הוא נכנס לשורש דרך העלים. אני רואה גם את האור המבוזבז שעובר ככה חנים בין העלים, מתמוסס באוויר החם של הקיץ. בחורף השמש מצליחה בכך לעיתים פחות תכופות. העצים מורגלים, הם הצליחו לספוג כמות אור מספיקה בתוך השורש שתחזיק אותם עד האביב, שתעזור לעלים חדשים לצאת אל העולם חזרה, לקדם את פני השמש.

בחורף כשהשמש כן יוצאת החוצה אני עומדת בפתח הבית, מול שני עצי התפוחים, עומדת עם עיניים עצומות וסופגת את האור לעצמי. לפעמים אני חושבת על שני עצי התפוחים כשאני עושה את הריטואל הזה, אבל ברוב הפעמים כבר אין לי צורך לחשוב עליהם – אנחנו זוג של שלישייה, חיים בסימביוזה חיובית כמו רוב הדברים בטבע, כבר שמונה-עשרה שנים אנחנו יודעים את המצבים הפנימיים שלנו.

הבית גדול ממני במידותיו הפיזיות. אני בתוכו ולא להפך, אני נמצאת בין הקירות שלו, לפעמים המיטה מנסה להיצמד בין שני קירות – לאפשר לגוף להרגיש גבול מגן. פעם ראיתי תוכנית על סוגי אוטיזם, אני זוכרת אישה אחת שאהבה ללכת לרפת: היה שם מתקן מסוים שאליו היא נכנסה, היא נשכבה על משהו ממתכת שיכל לשמש מיטה ודחס את גופה לעצמו בלי כאב, דחס את הגוף כך שהיא הרגישה את גבולותיו כמשהו הדומה לחיבוק. אני נזכרת שצפיתי באישה דחוסה בתוך מתקן מתכת שיכול להזכיר מיטה. האישה עצמה עיניים וכנראה הגיעה למצב רגיעה, אפשר היה לראות חשבתי אחר כך על הבית – המקום אליו אנחנו חוזרים ושמים את עצמנו בין הקירות כאילו היינו זרע שעתידי מתישהו לנבוט, הבית מאמין בנו, הוא האדמה. אנחנו כל הזמן מבקשים ממנו שידחוס את הקירות קצת לעברנו, שיחבק אותנו.

2

בחורף, כשהבית חשוך מבפנים אני יכולה לשמוע אותו נושם. אני עוצרת את נשימתי בכדי לדעת בוודאות שזה הוא שנושם ולא אני. בקיץ האור הלילי חודר את הקירות ואף פעם אין חושך מוחלט. בקיץ אני מתגעגעת לחשכה של החורף, לבית כשהוא גדל בחושך, כלומר המעטפת שלו גדלה בתחושה, תופחת. בחורף אני מתגעגעת לאור אבל האהבה שלי לבית מרחיבה את הלב. פעם אחת בסוף החורף גוף החימום נפל ובתוך שעה בערך הבית היה קר. קור אכזרי תפס בקירות ובחלל הפנימי, קור פעיל שהזכיר בגידה. מוכת עלבון התהלכתי כפופה ורועדת בין החדרים: מטבח, חדר שינה, מקלחת, סלון – חיפשתי שאריות של חום ולא מצאתי אף שארית. באותו לילה נאלצתי ללכת לישון בבית אחר. הבנתי שהנשמה של הבית לא יכולה תמיד להתקיים מתוך עצמה, שטמפרטורת הבית תלויה באופן סימביוטי בגוף החימום הפועל בתוכו, בדיוק כמו שטמפרטורת הגוף הפיזי תלויה ביכולת שלנו לייצר חום. חשבתי על חברה שהלכה לרופאה בגלל שסבלה כרונית מתופעה של רגליים קרות: הגוף שלה לא הצליח להעביר את החום עד הסוף.

היו תקופות שהעדפתי את המרתפים בבית. לא בבית הספציפי הזה אלא בבתיים אחרים. אהבתי מרתפים וקירות עבים בכדי שתהיה הפרדה ממשית בין פנים לחוץ שזו גם אחת הפונקציות העיקריות של בית. בחורף מושלג במיוחד ישנתי כמה לילות במרתף בבית ישר, בעיר ברן בשווייץ. בימים עבדתי עם אנשים בעלי צרכים מיוחדים ובלילות ישנתי. אני נזכרת במרתף עם שני החלונות הקטנים. הקירות היו עבים מאוד ולקח לי זמן לא לחשוש מהירידה אליו במדרגות. זו הייתה הפעם הראשונה שישנתי עשר שעות רצוף והייתי באמת בעולם אחר. מעולם לא ישנתי טוב יותר מאשר באותו מרתף – תחושה של מאוזוליאום, קבר ורחם אם בו זמנית. בבית שלי אין מרתף אבל יש חלונות שהיחס שלי אליהם אמביוולנטי, משתנה בהתאם לצרכים שלי. הקונפליקט העיקרי שלי עם חלונות הוא שהחוף קרוב מדי,

המעבר בין הפנים לחוץ הוא כמעט בלתי מורגש, אין הפרדה. החלון האהוב עליי נמצא בקומה השנייה, כשאני מתבוננת ברחוב דרכו יש תחושת נפרדות. מצד אחד אני צופה ברחוב ומהצד השני ביער, בשמיים בעננים ובירח. רוב הימים יוצא שאני עומדת בבקרים ומשקיפה דרכו אל הרחוב. לפעמים אני מזהה את האנשים שחולפים על המדרכות.

לפני המון שנים, זה היה בפברואר, בתוך ימים ארוכים של קור בלתי נסבל הופיע יום עם שמש. היו לי כאבי שיניים וסבלתי, ייתכן אולי שהייתי לפני טיפול שורש. השמש סנוורה את זכוכית החלון ועם הכניעה שמופיעה לפעמים מול כאב הנחתי את הראש קרוב לשמשת החלון והרגשתי את חום השמש חודר את פרחי הקור. מתוך הכניעה והשתנות הטמפרטורות הבנתי מהי תקווה: חוט צנוע שמופיע מתוך העתיד ומאפשר להיתלות בו. חוט שהוא אולי חלק מחוטים אחרים שדרכו ההווה נסבל יותר. אני חושבת שמאז אותו אחר הצהריים בפברואר, כשהנחתי את הראש עם השיניים הכואבות על שמשת החלון וראיתי שהשמש מפשירה את הקרח, מאז הבנתי שתקווה זה לא קיטש, תקווה היא אולי בדיוק ההפך מקיטש. פעם ראיתי אישה יושבת על המדרכה ממול ובוכה. התבוננתי בה. הבנתי שהיא אוש שלה חזק קצת יותר. הבנתי את זה ככה מכיוון שכשאני בחוץ אני תופסת את הבכי חזק בין העצמות ורק כשאני מגיעה הביתה אני משחררת בכי. לפעמים אני נכנסת למיטה ונדחסת עם הבכי בתוך הקיר, גועה כמו פרה לפני שחיטה, נזכרת באותה אישה מתוכנית הטלוויזיה שדחסה את גופה בגוף המתכת בכדי להירגע.

אחרי שעה שהתבוננתי באישה דרך החלון, שקלתי ביני לביני אם עליי לרדת ולשאול אותה אם הכול בסדר. המשכתי בענייני בתוך הבית ומדי פעם הצצתי שוב בחלון לראות אם היא עדין שם. היא ישבה המון זמן, ייתכן שמשוהו כמו ארבע שעות. אני זוכרת את התדהמה שאחזה בי כשניגשתי לחלון והמדרכה הייתה ריקה. חשבתי אז לצאת מהר אל הרחוב ולחפש אחריה. המדרכה הייתה ריקה ואותה משבצת שהאישה תפסה קיבלה צבע אחר. זה היה בקיץ והיום היה חם מאוד, חם יותר משאר הימים. הרבה פעמים בימי קיץ חמים במיוחד קורים פה דברים משונים שאת רובם אני תופסת דרך החלון המסוים הזה מהקומה השנייה.

3

אני אוהבת לנקות את הבית הזה, למעשה הבית הזה לימד אותי שאת מה שאוהבים רצוי לטפח.

את החדרים, הפינות, המרצפות, החלונות, החפצים. את הקפלים הסמויים שבתוכם הזמן מחביא סיפורים, אבק, כתב סתרים – הכול מקבל ממני מגע. לפעמים כואב לי בידיים כשאני מנקה את הבית אבל אני תמיד בדיאלוג איתו כמו שמקלחים ילדים קטנים שמתנגדים תוך כדי אבל אחרי המקלחת כשהם שוכבים

נקיים במיטה עובר חוט של קרבה והכרת תודה, הם שוכבים רגועים יותר בתוך הגוף הפיזי, כך גם הבית אחרי שאני מנקה אותו, ניצב רגוע בתוך עצמו, מתחדש – חוט הקרבה שבינינו מתהדק.

לפעמים אחרי מפגש עם בן אדם אופפת אותי עננה סמיכה: בלבול שאחרי פרק זמן הופך לעצבות ואחרי עוד קצת זמן לריקנות ואז אני מבינה שהמפגש היה שטחי, שלא הצלחנו לפגוש אחד את השני, שלא נגענו בשורשים. מהסיבה הזו אני מקפידה לא להכניס כל אדם אליי הביתה מהחשש שהריקנות תדבק בקירות ותמשיך לפעול את פעולתה הממיתה עוד זמן רב אחרי המפגש. ייתכן שזו הסיבה שהבית לפעמים סטרילי מבפנים, עומד מולי נקי ומסודר כמו בית מרקחת, עומד מולי כל־כך נקי שמתחשק לי להרוס אותו, לשבור אותו, לעשות בו אלימות קשה. מובן שאחרי פרק זמן אני מצטערת ומתנצלת וחושבת שמעולם לא אזרוק את ספת העור השחורה ואת שמיכת הצמר החומה שעליה, אפילו שהן מביטות בי בעיניים של מי שעבר זמנן מהעולם, אני מצטערת מעומק ליבי ואם היו לי נטיות מסורתיות הייתי אולי מתפללת אבל מסורת תמיד הפחידה אותי קצת, הייתה לי תחושה שזה יותר מדי, שאין באמת צורך.

לפני עשר שנים בערך ישבתי על הספה הקודמת בסלון. בלי קשר לכלום ובאופן פתאומי לחלוטין חיבק אותי מלאך ואמר ששום דבר רע לא יקרה לי בחיים. שאין לי מה לדאוג, הכול יהיה בסדר עד הסוף. החיבוק והמילים באו מבפנים, מתוך קירות גוף הבית הפיזי אבל לא היו תלויות בפיגומים פיזיים. נאחזתי עוד קצת בחיבוק ובמילים ורק לאחר מכן הופיע הפחד, האימה המשתקת והשאלה הכמעט מתבקשת – האם עומד לבוא משהו רע שכך המלאך מקדים ומופיע לנחם? מאז ניסיתי כמה פעמים לשבת בדיוק באותו המקום בו ישבתי על הספה, למצוא את התנוחה, את המצב הפנימי שאפשר מפגש כזה – המלאך לא הופיע פעם נוספת ואת הכדורים הרעים זרקתי לפח.

נזכרתי בחבר שהיה לו קשר אישי חד־צדדי עם אלוהים, שהיה תובעני כלפיו כמו ילד עם מצוקות רגשיות. נזכרתי בחבר איך בהתמוטטות עצבים, כששבר חפצים בבית שלו צעק תוך כדי כך: "אני שונא אותך אלוהים. שונא!" במבט לאחור אני מבינה כמה אהבה הייתה בו, בחבר. כמה השורש שלו היה קשור בשורשי העולם. הוא רק רצה שאלוהים יחבק אותו וייתן לו מילים טובות: שהכול יהיה בסדר, ששום דבר רע לא יקרה. אני מבינה שאהבה שלא מוצאת נתיב ביטוי ממשי יכולה להרעיל מבפנים ולהתהפך לאכזבה מרה. את הבית של החבר ואת החפצים ששבר סידרתי עם חברה שלישית. הבית היה חנוק מרוב חפצים מיותרים, אבק והזנחה. הבית היה הרוס מבפנים.

אחרי העכבר המת שהיא מצאה בכיור, בין כוסות זכוכית שבתוכן נרקב קפה נשברתי – לפעמים אין יותר כוחות להחזיק אדם שאוהבים, הקירות הרגשיים מתפוררים ואין עוד הגנה, לפעמים זה בסדר כשעוזבים וממשיכים הלאה.

שירים נורית פרי

ארץ נגזרת

השֵׁלֶט שְׁלִי הוּ
נַף מַעַל הָרָא
שִׁים שֶׁל אֲנִי שִׁים שֶׁשׁ
רִים תִּקְנָה
אֲנִי צוֹעֵקֶת מִסֵּ
פִיק עִם זֶה צוֹעֵקֶת דִּי
צוֹעֵקֶת לְךָ הֵ
רִסְתָּ
קָרְעִים נוֹשְׂרִים סְבִיבִי אוֹי
בִּי הַמְּלֹךְ מְרִיעִים

משחקי חברה

אָבֹן
נֶר
אָרֶץ
עִיר
חֵי
מִי מִפְּחַד מֵהַדָּב הַגָּדוֹל
שְׁמַאל
יָמִין
כֵּן
לֹא
שָׁחַר
לְבֹן
אָבֹן
נֶר
מִסְפָּרִים

למוצא הישר

מי שימצא בין החרדים מהקץ
המוחים כנגד השנאה
המסתערים על גורלם
את התליון שנתנה לי אמי
דג זהב שזימיו מחברים
בטבעות קטנות
קשקשים כחלים עוטפים את זנבו
וגופו מפרפר
אשמח שיחזירו לי
ואוכל להחזיקו בדי
ולבקש שלוש פעמים
שיפסק כבר

היפוך התום

נושאים עיניהם לשמים
אמא הנה אורון
כוכב שט לבקר ירח
צפור מעופפת
הילדים שלנו
הילדים שלהם
מחפשים אור מנתב
לב צפורי פועם
ואינם יודעים
הנה באה הנפילה

שירים תמר פלדברג

*

כך נִדְדַת אֶל חוֹף:

בְּלִי לְטַעַם דָּבָר
גְּלִימָה אֶפְלָה עַל כְּתַפְיִךְ
עַד כָּל חֹשֶׁק קַלְף מַכְפּוֹת הַיָּדִים
וְחַדְלָתָּ

הַתְּיַשְׁבֵּת
עַל שֵׁפֶת שַׁפֵּל

יְדִיד הַעֲמִיקוּ בַחֹל
חֹטְטוּ
אוֹלֵי בְצַבְצָה אֶבֶן
כִּי לִפְתָּע הַגְּבִהָתָּ
אֶת הַכֶּף, וּבֵינָן אֶצְבְּעוֹתֶיךָ
נְהַר
הַת
חו
ל
ל

*

בְּקִנְיָן הַמַּיִם אֶת רוֹאֵה אֶת הָאוֹר
נִשְׁבֵּר וְהַמַּיִם נוֹזְלִים אֶל הַסִּיר
כִּהִים יוֹתֵר

מִגַּע הַסִּיר בְּכִירִים מְחַסְפֵּס וְחֲשׂוֹף
וְרִיחַ מֵתוֹק מִתְפַּשֵּׁט
עֲשׂוּי וְעֵמֶק

וְרִיחַ שֶׁל בָּטֵן. סִפְרֵי לִי אֵיךְ אֶת מִתְמַלֵּאת
בְּטָחוֹן בְּהַחְזִירךָ תְּפֹחִים אֶל עֲצָמִים

את לא סיפור טוב רונה שפיר

היינו משפחה קטנה מאוד. אח אחד לבן זוגי, אח אחד מהצד שלי. משפחה שמחה, נינוחה. ארוחות שישי אצל חמי וחמותי. שולחן ערוך למופת, שיחות על משנתו של יאנוש קורצ'ק ועל החינוך הדמוקרטי שרק קם אז בישראל נשזרו בטבעיות לתוך חיבוקים חמים וקינוחים טעימים. ארוחות שבת בצהריים אצל הוריי, פלפלים ממולאים בריח בולגרי שאימי הפולנייה למדה להכין מהדודות המבוגרות של אבי. בדיחות ליד השולחן, משחקים עם הילדים על השטיח. אחר כך ששיבש. אחי לרוב ניצח בתחרויות בינינו, ויצא מרוצה בזיקוקי שמחת מנצחים מול האחות הגדולה. כולם מראים משהו לכולם: כתבה שיצאה, מאמר שעניין, תמונה יפה מתערוכה שאימי הלכה אליה עם חברותיה. אני זוכרת מחשבה כזו: הילדים שלי גדלים כמו פרחים בחממה.

ברור שהיו לנו הכיווצים שלנו: התלוננתי על דרישות הניקיון של חמותי שדרשה שכל הכלים ינוגבו אחרי ארוחת הערב, כאב לי כשאמא שלי התקפלה בפני דיבורו העורך־דיני של אבי, היודע כול, הדורש כבוד. אבל אלה היו בסך הכול כיווצים קלים. ידעתי שאני בת מזל. ללא טראומות מרחיקות לכת שיעוררו עניין בדינמיקה הקבוצתית בחוג לפסיכולוגיה שבו למדתי. שום דרמות גדולות מדי.

הכרתי את בן זוגי באותו חוג לפסיכולוגיה, וכבר הייתי עיתונאית. בתוך שנה הסיפורים שהבאתי הגיעו לשער הקדמי של עיתון חדשות שבו כתבתי. אחר כך הגעתי לגלי צה"ל, ערכת תוכנית אקטואליה מובילה. הרגשתי בשמיים.

ברור שגם התלוננתי. אני חושבת על התלונות ההן: תלונות על היום הארוך, על בן הזוג שלא הקשיב לי, על העייפות משגרת האייתמים הנמשכת והולכת, על עורך המהדורה שנוף בי על לא עוול בכפי. אילו תלונות נפלאות.

כשהילדים היו קטנים נסענו איתם פעמיים לטיולים באוטו־בית באירופה ובסקנדינביה. ההורים של בעלי סייעו לנו עם קצת כסף כדי שזה יסתדר. כששיפצנו את הבית שני זוגות ההורים הגיעו לתמוך. היו ארוחות משותפות של כולם יחד. וברור – היו לנו חמוצים משפחתיים משלנו. מי מהסבתות הכינה את עוגת יום ההולדת הטעימה יותר. מי מהסבים לקח לחוגים ומי קנה מתנות יקרות. אבל כל אלה היו בשוליים.

כשהוצאתי את הספר השלישי שלי, הרומן "לווייתנים שרים בעמק", התקשרה אליי עיתונאית מאחד העיתונים, ועשתה איתי תחקיר מקדים. היא ביקשה לברר אם הספר מבוסס על טראומות ילדות מהקיבוץ, היא ביקשה לשמוע פרטים מקורות חיי שעשויים לעניין את הקוראים, משהו שימשוך אותם לרחם עליי או לחוס עליי או להזדהות עם כאביי. אמרתי לה שחיי האמיתיים משעממים. הרומן לא

קשור לשום דבר שעברתי בעצמי, הודיתי בפניה, אני חיה חיים שלווים, בבית קטן בעיר קטנה. אני אוהבת את חיי, את בן זוגי, את ילדיי. יש לי יחסים טובים עם עמיתים וחברים רבים. פרשתי מהתקשורת אבל בניתי לי עולם חדש בתחום שנקרא התמקדות, ואני מלמדת, מנחה ועובדת עם אנשים רבים. היא הסכימה איתי, והחליטה לא לכתוב על הספר. "את לא סיפור טוב," הודיעה לי.

בסתר, הכנתי את עצמי

לכל במה יש אחורי קלעים: קוליסות חשופות, אבק על הרצפה, חלקי תלבושות ישנים, רוחות קדומות, שדים חשופי שיניים. מאחורי במת החיים הנעימים הסתרת תאוה לא ברורה להבין את המוות.

לא הייתה לי כל סיבה. כמו שאמרתי, בת מזל חסרת טראומות. אפילו הלידות שלי היו טובות, אפילו משכב הלידה היה יחסית נעים. ההנקות הצליחו, הספרים אולי לא נעשו רבי מכר אבל הגיעו לאנשים רבים שחיבקו אותי במילים.

אני שמה לב איך גם עכשיו מביך אותי לספר עד כמה הכול היה בסדר. לכל אדם רציני יש איזו טראומה, הטרדה מינית לכל פחות. לכל יוצר יש שלדים בארונו או בארונות הוריו. משמעות החיים טמונה במרווח בין הטרגי ליומיומי. ואילו חיי ככה, כמו שאני מספרת. הפסיכולוגית שהייתי אצלה באיזה זמן בשל דרישת החוג לפסיכולוגיה, אמרה לי יום אחד שהיא חושבת שאין כל כך טעם להמשיך. "יחסית, את בסדר גמור," אמרה בקצת מבוכה.

אבל לא סיפרתי לה על האובססיה שלי למוות. בגיל עשרים קראתי את כל ספרי השואה שהצלחתי למצוא על המדפים. עד גיל עשרים ושתיים הייתי בכל המחנות, קראתי עדויות של ניצולים. שני ספרים אהבתי במיוחד: הראשון היה "זהו אדם" של פרימו לוי. חרשתי את הספר. חיפשתי בו פתרון לחידה שלא ידעתי לקרוא בשמה.

"השנה הזאת חלפה מהר. בשנה שעברה, בימים ההם בזמן הזה, הייתי אדם חופשי: מחוץ לחוק אבל חופשי. היה לי שם, הייתה לי משפחה. הייתי צעיר ובעל שכל, תאב דעת, הייתי קל תנועה ובריא. חשבתי אז על דברים רבים: על העבודה, על סוף המלחמה, על הטוב והרע, על טבע היקום ועל החוקים העומדים ביסוד פועלו של האדם וביסוד חייו. חשבתי גם על ההרים ועל הזמרה, על אהבה ועל זיקה לחיים. הייתה בלבי אמונה עמוקה, שורשית וטיפשית בגורל המיטיב עם בני האדם." פרימו לוי, ("עם עובד", תרגם יצחק גרטי)

"אמונה עמוקה, שורשית וטיפשית בגורל המיטיב עם בני האדם", קראתי שוב, מנסה לאתר את הסדק באמונותי, בחיי, ביחסיי. ניסיתי לדמיין: איך נלקחו ואיך

נשפטו ללא שופט, כיצד עבדו ועונו, ואיך קרה שחלק האנשים נעשו בהמות ואילו אחרים התרוממו מעל למציאות, ונעשו אנושיים עד דמעות. ומה בין אלה לאלה, שאלתי את עצמי, כאילו השואה נוקשת בלי בושא על הדלת התכולה של הבית הקטן שלנו, כאילו קלגס נאצי עומד ליד העציץ שצבעתי בטורקוז, ליד הסירה הקטנה שתליתי כמו קמע. חיפשתי את הפרטים, כמו סוטה שמתעניין בחלקי גוף נפרדים. רציתי להבין מה בדיוק אכלו, על מה דיברו. איך לורנצו גרם לפרימו להאמין שיש תקווה רק כי חלק איתו חתיכת לחם, וכיצד ניצול אחר החליט להתרסק על הגדר החשמלית ועורר בחבריו תשוקה לא מובנת לחיים.

בלילה, אחרי ששלחתי כתבה ואחרי שהשכבתי את הילדים ובן זוגי הלך לישון, המשכתי לקרוא. מתעוררת בבקרים מחלומות בעתה, שבהם הלכתי בטור ארוך של נשים עירומות לאורך גדרות תיל בשלג קפוא.

בכל מקרה, האובססיה לא חלפה גם אחרי שגמעתי את השואה לאורך ולרוחב. בשנות השלושים לחיי הייתי חיית חדשות ואקטואליה, תחקירנית הארד קור בתוכניות כמו עובדה וערוץ שמונה. פיתחתי נוקשות בתוך הגוף הדק וחסר המשקל שלי, דיברתי סטקטו, ביקשתי עובדות, רציתי לדעת מה האמת, לנעוץ אצבע לתוך המציאות.

יום אחד קיבלתי ספר מאחת הכותבות שעבדה בעיתון שערכת. עטיפתו ירוקה, שמו מביך: "שיעורים ושורשים בזמן". רציתי להחזיר לה אותו מייד, לא בשבילי, גיחתי בליבי, איזה בולשיט ניו אייג'י. על כריכת הספר נכתב שהמחבר הוא פסיכיאטר בעל השם הכה פיקטיבי, דוקטור וייס בראון, שהחזיר את המטופלת שלו קתרין למפגש עם טראומות מחיים קודמים באמצעות גרסיה היפנוטית. איכשהו, התחלתי לקרוא.

אחת הקוראות בו כתבה: "ספר חובה לקריאה, במיוחד לאלו שאינם מאמינים בגלגולי נשמות. ספר אשר מביא את הקורא להבנה שהחיים הללו אינם סופיים... קל להבנה גם לכל אותם אנשים אשר אינם רוחניים!!!". היא הוסיפה שלושה סימני קריאה, ומי שמכיר עורכים יודע עד כמה סימני קריאה הם מהמתועבים שבסימנים, שהרי משמעותם היא שהכותב לא מאמין לעצמו.

אלה היו שלהי שנות התשעים, ובימים ההם דובר על באג 2000 שיסתום את הגולל על האנושות. הזמן האיץ, כך לפחות חשבנו אז (ולא ידענו כלום על האצה), הימים היו עמוסים במשימות, ובלילות המשכתי כמו מכורה טרייה, לנסות להבין קצת יותר. התגלגלתי עד לספר המתים והחיים הטיבטי, משם לאליוזבת קובלר רוס, ולסיפורים על מה שראו אנשים שעברו החיאה. כל המסדרונות הלבנים, האור הרך והקולות הנעימים, התחושה של משהו טוב שקורה דווקא כשמתים, כיצד המוות משחרר אנרגיה של הקלה ואהבה, של שמחה ואפילו אושר.

פירוק: מערכה ראשונה, שנייה, שלישית

אחרי שנולד הבן השלישי שלנו, ב-2002, ניסיתי להחזיק בכוח את הישות האופטימית שייצגתי בעולם. עברתי לעבודה נוחה יותר בעולם התקשורת, לקחתי מטפלת צמודה, הורדתי שעות. זה לא עזר. סדק התרחב תחתני. אני זוכרת לילה אחד. בן זוגי יצא למילואים. הוא קצין מוערך ביחידה מובחרת, ולמרות הסתייגותו יצא עם צוותו לפעילות באזור שכסם. הילדים הגדולים (10, 5), ניסו – רגישים שכמותם – לסייע לי לשרוד. הם עזרו לי להכין ארוחת ערב, בעודי מסתובבת עם התינוק הטרי במנשא, מתחננת שיירדם.

רק אחרי שכולם כבר ישנו במיטת השתיים על שתיים שקנינו כדי שיהיה להם מקום להתכרבל, הרגשתי שהרגליים רועדות, לא הצלחתי לעמוד. התיישבתי על כורסת הנקה מתנדנדת שניצבה בחדר השינה. מלמלתי לעצמי, תירגע, תירגע, נו, מה יש לך. אבל הדופק היה מהיר וחד, והרגליים פרפרו תחתני, והדמעות ירדו בלי קול על לחיי. אמרתי לעצמי, "יש לך התקף חרדה. תרגיעי. הילדים צריכים אותך," ולא הצלחתי לעשות עם זה כלום. התינוק בכה. הבן הגדול שלי קם, אמרתי, "תן לו בקבוק." אני לא יודעת מה בדיוק הוא הצליח לעשות. עברו שעות או אולי דקות. הצלחתי לקום ולשטוף את הפנים. לא ישנתי עד שהמטפלת הגיעה בבוקר. כשבן זוגי חזר הודעתי לו שאני מתפטרת מהעבודה. "אני רוצה לנוח, להפסיק לרוץ ולחפש עובדות וסיפורים, כותרות והישגים. מספיק לי."

הפירוק הפחיד אותי שכן לא הבנתי מאיפה הוא בא. אני מספרת סיפורים טבעית, ולכולם סיפורתי על בחירה, על צורך לקחת פסק זמן. אחר כך אפילו כתבתי על זה ספר. אבל האמת היא שהתפרקתי. לא היה לי כוח לשאת איזה נטל בלתי מוסבר של הדברים הטובים שעיצבו את חיי.

הלכתי כל יום לים. אני זוכרת את ההליכות האלה, חוצה את המסלול הקבוע בין המרכז הימי בשדות ים לארובות בקצה האחר, חוזרת והולכת וחוזרת והולכת. נשמע נהדר לכל מי שדיבר איתי: איזה כיף ללכת לים אחרי שנים של עבודה אינטנסיבית. אבל היום אני חושבת: התאבלתי על האשה הצעירה ומלאת האופטימיות שהשארתי על הדרך. נתתי מקום לפחדים, לחרדות.

אפשר גם לספר את הזמן הזה כסיפור אגדה, שכן התרוממתי והמשכתי הלאה. מצאתי נתיב חדש בשנה הזו, תחום לימוד שהפך לתחום מקצועי, פוקוסינג (התמקדות) שמו. תחום שלקח אותי עמוק פנימה ורחוק לעולם. אפשר. אבל אם כבר, זו אגדה עתיקה, מהימים שבהם לא ערכו את האימה בסיפורי האחים גרין. אגדה שבה הרע באמת עוד המתין לפניי.

אחיינית חלתה. היא הייתה בת שלוש כשהמחלה התגלתה, אישה קרובה ואהובה שעזרה לי לטפל בכל אחד מילדיי, אלופת מתנות, עגולה ומחייכת תמיד,

אישה מבריקה שעבדה בארצות הברית בחברת הייטק. אמרו לנו שהודג'קין זה סרטן מצוין שמחלימים ממנו. היא נפטרה בתוך שנה וחצי.

ההורים של בעלי, סבא וסבתא שלה, לא הצליחו להתאושש ממותה. שני אנשים יוצאי דופן הם היו, חזקים ולא כפרפרזה: הוא איש חינוך שהמציא את החינוך המיוחד בישראל, היא אחות מקצועית. ממקימי הארץ. אנשים שאתגרים לא מפחידים אותם, שמאמץ והתגברות הם חלק מחייהם. אבל יש משהו במוות כל כך אקראי וחסר תוחלת של אישה צעירה ושמחה, שמפיל גם אלונים גבוהים. בתוך שנתיים נפטר חמי, וכמה שנים אחר כך גם חמותי.

פירוק: המצאת השליטה

יש טענה קלישאית ומוכרת שכמעט כל דבר שאנחנו עושים, מרגע שהתודעה שלנו מבחינה במוות – הוא ניסיון להתמודד עם ההכרה בקיומו ולשלוט בו. נכנסתי לבולמוס למידה אחרי מותה של אחיינית האהובה. אני זוכרת שעמדתי ליד מיטתה, והיא אחרי ניתוח מוח שלא הצליח, כולנו מבינים שאלה רגעי פרדה. התקרבותי לפנים שכבר לא נראו כמו פניה, ולחשתי על אוזנה: "שחררי מותק. אל תישארי כאן במצב הזה של בין לבין." בתוך שעה היא נפטרה, למרות שהרופאים חשבו שיש לה עוד כמה ימים או שבועות. בשקט ובסתר – התגאיתי בכך.

דברים שלמדתי בעת ההיא: בודהיזם, מדיטציות, ליווי לקראת מוות, ליווי אנשים בעת מותם, התמקדות, טיפול בטראומה, יצירתיות כדרך התמודדות עם הסוף. כן, כל אלה. באותם ימים לימדתי עשרות תלמידים, וליוויתי אנשים בקליניקה. לכאורה, הייתי אדם אחר לגמרי. למעשה, המשכתי לחיות בשני עולמות: באחד מהם החיים האירו לי פנים. שני ספרים שלי פורסמו, הילדים גדלו, הזוגיות לרוב העצימה. בעולם האחר הייתי אובססיבית מאי פעם בנוגע למוות.

אני נדרשת עם עצמי לשאלת הפחד. האם פחדתי למות? אני לא חושבת שזה מה שהעסיק אותי. לפחות לא באופן מודע. היה פחד טבעי על הקרובים לי, אבל בעיקר רציתי לראות במוות חלק מהחיים, ממש כמו שאומרים הנוזרים הטיבטיים. יש להם משפטים מנחמים מאוד:

"הגישה הבודהיסטית רואה את החיים והמוות כחלק ממכלול אחד, והמוות אינו אלא תחילתו של פרק חיים נוסף. המוות הוא המראה אשר משקפת את משמעותם הכוללת של החיים". (סוגיאל רינפוצ'ה, "ספר המתים והחיים הטיבטי", הוצאת "חד קרן", תרגום רוני שרי פרייז)

הבנת המוות, פירוק, היה לפרויקט מקיף חיים. ויש לומר – פרויקט סודי. לא משהו שהזכרתי בארוחות ערב עם חברים. שיאו הגיע עם מותו של חמי, אביו של

בן זוגי. באותו זמן למדתי ליווי של אנשים בעת ולאחר מותם, וכיוון שהוא שכב שבועות אחדים בטיפול נמרץ נטול הכרה, הכנתי את עצמי במודע להיות לצידו לאחר שהוא "עובר צד".

בשתיים לפנות בוקר, בדצמבר 2010, העיר אותנו צלצול, ומהצד השני ביקשו שנגיע לבית החולים. הבנתי מייד. היה רעד באוויר, נימול בעור ואיזה קור חודר עצמות למרות הבגדים החמים. עשיתי נשימות כמו שלמדתי. דיברתי אליו, הסברתי לו ולעצמי שהחיים זזים הלאה: קודם הוא היה מים ועכשיו הוא אדים, אבל החיים זזים הלאה.

והיה בכך נועם, שמטריד אותי היום. עמדתי בתוך השבעה, בתוך העצב, ושטפתי כלים בנחת. הרגשתי שאני לצידו, שאני מבינה את מהלך הפרדה מהמרחב הפיזי לעבר אדי התודעה המתגבשים הלאה. כתבתי המון, הייתי רגועה להפליא. הרומן שכתבתי באותה עת התבסס על החוויות האלה, לקח אותן הלאה. הנה, בדיוק כמו שכותבים רבים כל כך העידו: המוות הוא בסיס מצוין ליצירה, אולי הבסיס הטוב מכול.

פירוק: כל מה שחשבת שאת יודעת מתגלה כטעות

תראי איך תפס אותך, ההוא, עם המכנסיים למטה. עם כל הידע שרכשת ולמדת ואפילו לימדתי. עם כל השפה העשירה שפיתחת סביב המוות: "כן, כן, המוות הוא רק מעבר, ויש בו גם שחרור וחופש". אחרי הרומן שכתבת חשבת שאת יודעת משהו על כך שהקיום הפיזי הוא רק צורה אחת מבין דרכים רבות של קיום. חשבת שאת רואה רחב ועמוק.

תראי אותך.

איך את רועדת, ליד אמא שלך כשאתן מבינות שאלף, זה סרטן. ובית - את יודעת לפניך - זה סרטן לבלב גרורתי. ותראי איך את חובשת שתי מסכות נגד קורונה, והולכת איתה לרופאה ההיא בתל השומר, עם העיניים הטובות, שאומרת - בעצם אומרת - שאין מה לעשות. ואת רואה אותה כבויה, נכבית, כל החיות המקסימה שלה, כל היופי הטבעי שלה, כל שמחת החיים שלה, נדרסת תחת המילים. ואיך את שם נעלמת, ואפילו לא מצליחה לדבר איתה באמת.

את שולחת לה שיר, sailing, רוד סטיוארט. היא אומרת, זה מה שעזר לי לבכות. אבל אחר כך היא לא בוכה יותר בכלל, ואת בוכה המון: בים ובמיטה ובכל מקום. ואת לא מצליחה לדבר איתה על מוות, ואת לא מצליחה לדבר איתה על מוות, גם כי היא לא רוצה לדבר על מוות, (מעולם לא רצתה). וגם כי היא מלאה בקנאביס רפואי עד אבדן דיבור. ואת יושבת איתה, אבל אין לך כלום, המרחב

בין החזה לגב מתרוקן מתוכן. את שולחת לה מדיטציות לוואסטסאפ. היא מתחברת לזו של מיכל ינאי. זה מביך אותך. יש שם מדיטציה אחת שתיחרט בך לעולם. על פרה, פור גוד סייק. הפרה קמה כל בוקר, שוב רואה כמה ירוק העשב, שוב אוכלת ונהנית להביט בעולם היפה. אין אתמול. אין מחר. היא אומרת לך, רק על הפרה אני חושבת. אין אתמול אין מחר. ואת עונה, במין טון טיפולי מעצבן, כן. זה מה שחשוב, שאין אתמול ואין מחר אבל היום אנחנו כאן. ואולי תאכלי משהו, מה בא לך?

ותראי אותך ביום שבו אתם מבינים (כמה מהר זה קורה, אלוהים), שזהו. מגיע הרופא מחברת צבר שמתמחה בליווי אנשים למותם, הוא מקסים וצעיר ואת רק מבקשת ממנו, שהיא לא תסבול. היא צועקת כמו פרה בדרך לשחיטה, אני רוצה למות אני רוצה למות. היא לא נפרדת יפה, בכלל לא. הוא מזריק לה מורפיום. שקט.

אחר כך את נוטשת. חודשים של נפילה שבהם את בוכה כשאומרים לך בוקר טוב או מה שלומך, מנסה להחזיק מעמד מול הילדים. איפה כל הידע שלך על מוות, מתוקה? לאן נעלמה האופטימיות הטבעית, היכולת למצוא פתרונות במצבים קשים? את כותבת מכתבים, הולכת לטיפול, מכינה אלבום זיכרון, ובלייבך שממה.

אושר: כל מה שחשבת שאת יודעת מתגלה כטעות

בפברואר, שבועיים לפני יום ההולדת שהיה אמור להיות לאמא שלי, נולד האחייך הקטן שלי. הבן של אחי. בגיל חמישים ואחת בנישואים נוספים ומאוחרים, נולד לו ילד. התקרבו מאוד במהלך החודשים האלה, ארוחות משותפות שבהן שחזרנו – פעם הוא ופעם אני – תבשילים של אמא. ושיחות ארוכות בזמן נסיעות. ידענו שאי אפשר לנחם אז לא ניסונו, אבל הקרבה עזרה. הוא הזמין אותי להיות בלידה. הגעתי ממש עם צירי הלחץ של גיסתי הצעירה והיפה. החזקתי בידה. התינוק נולד, ואני נשטפתי בגל של הכרת תודה. ראיתי אותו בוקע ממנה, ראיתי אותה דואבת אותו החוצה. ראיתי את אחי בוכה כמו ילד, ואמרתי בליבי כל העת, אמא תראי. אמא תראי.

כך שהיה שיקום מסוים, הדרגתי. וציפיתי שהוא יצטבר. עדיין בכיתי מכל שיר ברדיו, בעיקר שירים עבריים ישנים, נגיד, אהובתי שלי לבנת צוואר. אבל הנחתי שזה ילך וישכך. ולא ציפיתי שאחי ימות. כי לא מצפים למוות מדום לב. זה מהיר כל כך שזה כמו תאונת דרכים. וכיון שהיו שם אישה צעירה ותינוק, הייתי מגויסת ושמורה.

אבא שלי בעצם מת כשהודיעו לו על אחי. אבל מותו ארך חמישה חודשים קשים, שבהם הסתובבתי איתו בין בתי חולים בעקבות נפילות ובעקבות תחלואים

לא ברורים. עובדים זרים יצאו ובאו, הבית התמלא חיתולי שקמה. בתוך חמישה חודשים גם הוא פרש. דום לב. העתק הדבק.

הכול הכעיס אותי בעת ההיא. לא הסכמתי לשמוע סיפורים קשים של אנשים אחרים, רעיונות על איך יוצאים מזה, שיחות רוחניות, שיחות לא רוחניות, פסיכולוגית מעמקים או פסיכולוגיה בגרוש. לא רציתי לדבר, לטפל, לעשות תהליך. רציתי לשתוק עד סוף העולם ובחזרה, ובעיקר רציתי לאחוז באומללות שלי, להניח לה להיות לי כרית בלילות בלי שינה.

שבועיים לאחר מות אבי, ישבתי לבד בסלון שלנו. יש לנו שתי ספריות שממיינות את הספרים בבית: באחת מהן (לבנה, עץ צבוע, נחתכה מהספרייה ישנה שהייתה פעם בחדר הבנים), הנחתי ספרים שמזמינים עיון חוזר, אלה ששווה לשלוף מהם משפטים ברגעי אושר, בזמן שמנחים קבוצה או ברגעים שבהם ספר טוב עם משפט מדויק הוא כדור הרגעה או מסאז' לנפש. שלפתי את הספר השני הכי אהוב עליי בז'אנר הזה, ספר שהכרתי בימי אובססיה השואה שלי ומזמן לא דפדפתי בו. אתי הילסום, השמיים שבתוכי.

היא הייתה אישה צעירה, הולנדית, בת עשרים ושמונה, שחייתה באמסטרדם ואלה הם יומניה בין השנים 1941 ל-1943. היא מתה באושוויץ. היומנים שלה הם סיפור חי, נועז, על אישה משוחררת וחכמה שעסוקה באהבה ובכתיבה, בחלומות וברוחניות, בחיי יום יום ובראייה עמוקה של העולם.

פתחתי ככה, באמצע, בלי מטרה וגם ללא תקווה מיוחדת.

"מין תמיהה כזו שורה עליי. האם זאת באמת אני, שיושבת כאן וכותבת בשלווה ובגרות נפשית, האם יש מי שיבין אותי אם אומר שאני מאושרת מאד, לא אושר מתפרץ, אלא אושר פשוט הנובע מהמתינות והאמון ההולכים מתעצמים בי מיום ליום? משום שכל הדברים האיומים והמעיקים אינם מטשטשים את חושיי אף לרגע אחד. משום שאני ממשיכה לחוות את החיים בצלילות ולראות אותם כמות שהם. ואני ערה לכל הטוב בחיים, גם בחיי שלי, והכרה זאת, לא רק שאינה מתמעטת בגלל הנסיבות אלא שהיא גדלה, ונעשית חלק בל ייפרד ממני" (אתי הילסום, "השמיים שבתוכי").

אני נסחפת לתוכה, קוראת אחורה, קדימה, מרגישה את הרטט חוזר אליי, משהו שאי אפשר להסביר אותו באופן טכני. רטט שכבה, ועכשיו נדלק בנוריות קטנטנות בתוך גופי. ככל שקשים התיאורים כך הם נעימים לי. כמו לנעוץ צפורניים ביד בעת טיפול שיניים: כאב אחד משכך את האחר.

אושר הוא החלטה, כך אני מבינה את אתי הילסום. אושר הוא הסכמה והחלטה. אני פוגשת אותו עכשיו כמו פרה עגולת עיניים.

אני קמה. יש גשם בחוץ. אני רואה מה אין לי: הורים ואח. אני רואה מה יש לי: שמיים אפורים, בית חמים, הכלבה שנוכחת, ו-איזוה כיף, גם הודעה מהבן החייל

מהלילה. אני קמה, המקלחת נפלאה, הגבר שאני אוהבת מניח עליי מבט חם. אני רואה מה יש לי: מים זורמים, קפה טעים, מבט. אני רואה מה אין לי: הורים ואח. אני יוצאת עם הכלבה. השדות בעונה הזו כל כך ירוקים, הפרחים בשולי השדה עדינים ולבנים. מעולם לא ידעתי כמה אני מאוהבת בפרחים קטנים ולבנים.

פורמלין

שפּרה קורנפּלד

פעם ראיתי את דייוויד בליין נכנס לתוך ספּרת זכוכית מלאה במים ברחבה של לינקולן סנטר. הוא נופף לקהל, חבש מסכת חמצן, צלל והתפצל לשניים. הגוף הפיזי שלו שקע במים, מתפתל כמו דג גדול מדי בתוך כדור הבדולח המואר, בזמן שבצד, על מסך ענק, הראש שלו דיבר. מקריין את המחשבות שהכין מראש לרגע הזה.

מחשבות נגד הזמן שהוא בא להוציא להורג בכיכר העיר. דייוויד של ההקלטה, זה שכבר הפסיד לזמן ונותר משומר בקובץ דיגיטלי, פיקסלים על מסך, התחיל למנות את כל השיטות להישרדות מנטלית. למשל, הוא מונה ערים בעולם לפי סדר אלפביתי. למשל, אנקרה, בישקק, גוודלחרה, דרודן.

שבעה ימים ושבעה לילות הוא הבטיח להיות מתחת למים, אבל הוא לעולם לא נוגע במספר השלם – כך הסביר, תמיד רק במחציתו. חצי זה כל מה שהדעת מוכנה לשאת. מי שחושב על הסוף מההתחלה יישבר לפני שיגיע אליו.

גם אני כתשתי ככה את הזמן באותם ימים. חילקתי את עצמי בין ערי בירה. פיצלתי בין הלוך ובין חזור. בין כאן ובין שם. מחליפה את העקבים של הדיילת בנעלי ריצה ויוצאת להלום באספלט של ערים זרות, ללכת לאיבוד למרחקים ארוכים. ריצה בעיר זרה היא תמיד שתי ריצות – זאת של ההלוך וזאת של החזור. ההלוך נגמרת תמיד ברגע הכניעה לחוקי הפיזיקה והגיאוגרפיה. בהכרה במרחק ששמת ביין הגוף ובין המקלחת הרוחת וסדיני המלון המתוחים. החזור איכשהו קצרה יותר, וקלה, למרות שהרגליים משחורות את אותם הצעדים.

שתי מחשבות קבועות ליוו כל ריצה – בעומק ההלוך, כשנעמדתי ופניתי לשוב, תמיד חשבתי – הלכתי הכי רחוק שאלך. ובשנייה הבאה, מייד עם הצעד הראשון בכיוון חזרה אמרתי, אולי אפילו בקול – עברתי יותר משאעבור.

מהרגע שבליין צלל אל כדור המים בלינקולן סנטר, לא יכולתי להפסיק לחשוב עליו. תכננתי את כל הגיחות שלי מהמלון סביבו. רצתי אליו וממנו. הוא היה נקודת האמצע. הציר המתהפך של כל ריצה. דאגתי לו. התגעגעתי אליו. הופתעתי בכל פעם לגלות שהוא במקום שהבטיח להיות בו.

הגוף שלו צף באקווריום כמו גופת עובר העגל בפורמלין שנחה על מדף בחדר הטבע של "אחינועם בנות". צנצנת חומה בגודל של הצנצנת של הקמבוצ'ה שאמא שלי גידלה בארון מתחת לכיור. זינקתי תמיד להתנדב להביא את המפות לשיעור גיאוגרפיה רק כדי לזכות בכמה דקות לבד עם היצור הזעיר שנתקע בלימבו הפורמלין. מת לפני שנולדה, צף לנצח בחומר משמר על מדף מתכת מאובק, בין דגם של גלגל העיין ודגם של תיבת נוח.

כפות הידיים שלו התחילו להתעוות אחרי עשרים וארבע שעות. העור הלבין והתנפח והתקלף. מילא את הכדור כמו פתיית שלג. הקהל לא עזב אותנו. אנשים ניגשו אל הזכוכית, נגעו בה, טינפו אותה בטביעות הידיים השמנוניות שלהם. דייויד הסיר את צינור החמצן מהפה כדי לחייך אליהם. להפריח בועות של נימוס. הוא הצמיד יד לשלהם מהעבר השני, ניזון מתשומת הלב. ידעתי שגם לי מותר לגשת. לגעת. לא ניגשתי.

האנוי, ורשה, זלצבורג, חאלב.

היו לי שאלות על חילוף חומרים. על קלט ופלט. על מוצקים הנחתי שהוא מדלג – אבל מים הוא מוכרח לשתות. גם כשקבר את עצמו מתחת לאדמה בארון קבורה (קראתי עליו כל מה שרק יכולתי למצוא באינטרנט בחדר הצוות במלון) לקח איתו מים. גם כשסגר את עצמו בתיבת פרספקס תלויה מעל התמו (ארבעים יום וארבעים לילה, יצא משם בתודעה רופפת ועם נזק לכליות) לקח איתו מים. כשעמד על עמוד בגובה שלושים מטר בברייאנט פארק הוא צם גם מנוזלים, אבל זה היה תעלול של שלושים ושש שעות. הוא לא ישרוד שבוע באקווריום בלי לשתות. ואם הוא שותה הוא גם פולט. בשתן. בזיעה. ברוק. בדמעות.

חלפו ארבעים ושמונה שעות והשהייה שלי בעיר נגמרה. חייכתי לנוסעים בבורדינג, בזמן שברחבה של לינקולן סנטר, דייויד צף במים. פתרתי בעיות הושבה, ודייויד המשיך לצוף. בדקתי חגורות בלפט וברייט, יצאתי מים בלפט וברייט. חילקתי טורקישים, ותה וקפה וקולה ומיץ עגבניות. אספתי אשפה וכיביתי גורות קריאה. (לפני הפיקאפ הספקתי לעבור אצלו, ראיתי שמישהו דאג לו לכפפות שחורות שיגנו על ידי הספוג שלו). כשחצינו את קו החוף, שתי דקות לנחיתה, ידעתי שזה הכי רחוק שאלך. מהמונית הביתה התקשרתי להצבת צוותים והודעתי שאני מוותרת על מינימום מנוחה כדי לעלות על הניו יורק הבא.

טייבה, ירבאן, כוויית סיטי, ליברפול.

חייכתי בבורדינג, ובקפה ובעגבניות. אחת עשרה שעות טיסה נמשכו למלוא אורכן ובדרך למלון היה פקק. לא חייכתי לקבל חדר. החלפתי לנעלי ספורט בלובי ורצתי ללינקולן סנטר, משוכנעת שאיחרתי. שהזמן אזל והפעם הוא לא יהיה שם.

מרחוק שמעתי קול המון מריע. דייויד מבקש את השקט שלכם, רעם הכרון, הוא צריך להתרכז עכשיו. הקהל השתתק ואני דפקתי ספריינט לסוף והגעתי בול ברגע שהוא הגיח אל מעל פני המים. הוא השתחרר מהמסכה. ינק כמה יניקות

מהאוויר המפויח של מנהטן בזמן שאזקו אותו בידיים וברגליים. הערב תראו דבר מדהים שלא ראיתם מימכם, הבטיחו הפיקסלים של דייויד על המסך. לדייויד של הגוף לא היה אוויר לבזבו על מילים. הערב תראו אדם עוצר את נשימתו למשך זמן ארוך יותר מכל אדם שחי על הפלנטה. אם לא אצליח – אטבע. כך הבטיח. הוא הנחה את הצוות שלא ינסו לחלץ אותו ורציתי לצעוק לו משהו, אבל לא ידעתי מה. ידעתי רק שיש לי משהו למסור לו, משהו שהוא צריך לדעת. שאני מפחדת לשכוח. אבל הוא שקע כבר חזרה למי המרינדה המושתנים של עצמו.

הגוף של דייויד צף בעיניים עצומות. תשע דקות, זה הכול. הוא יכול. יש לו ערים ומספרים בראש והוא יודע לטחון את הזמן לגרירים קטנים כל כך. הוא יצליח לחמוק דרך קוף המחט.

דקה. שתיים. שלוש.

מוסקבה, ניו דלהי, סאו פאולו, עמאן.

ארבע.

וחצי.

עברנו יותר משנעבור.

חמש.

לדייויד של המסך היו מחשבות.

כשהכאב נעשה אינטנסיבי, כך אמר, עליך לקבל את המצב ולשחרר הכול. להירגע באופן מוחלט.

אבל דייויד הגוול במי השפיר לא נרגע. לא באופן מוחלט. הוא התפתל במאמץ להשתחרר מאזיקי היד.

ביקשנו שקט, אנשים, בבקשה, דייויד מאבד אנרגיה. הוא צריך להתרכו. אבל אף אחד לא הוציא הגה. אף אחד לא נשם.

רק הוויסאובר המשיך.

בדקה חמש הכול משתנה. המודעות חוזרת לגוף והמאבק מתחיל.

דקה שש. הגוף הופך לאזור מלחמה. הוא מרגיש כאילו הוא נשאב אל תוך הבשר שלו. הגוף עולה בלהבות. הריאות מתחננות לאוויר והוא נלחם נואשות בדחף לנשום.

דקה שבע. דממה. הוא נתקף עוויתות, בועות אוויר נמלטו לו מהאף. חושפות את המצוקה.

פאפוס, ציריך, קאזבלנקה,

שבע דקות ושתיים-עשרה שניות.

הלכנו הכי רחוק שנלך.

שני צוללנים בחליפות חייזר כסופות קפצו פנימה, אל תוך הספרה. אל תוך כל חצאי הימים והערים הזרות, אל תוך פתיתי העור והשלג. אל תוך השתן והרוק. אל תוך הדמעות.

ריאד, שנגחאי, תל אביב.

הוא סימן לא עם הראש.

הרופאים סימנו כן.

לא.

כן.

היה לו עוד. ידעתי שהיה לו עוד. הוא לא יכול היה לצעוק אבל הייתי צריכה לצעוק בשבילו.

לאאאא!

לא צעקתי.

הרופאים שנשבעו שלא להזיק לעולם, סימנו לו איקס עם הידיים. צלב באצבעות. טיים אאוט.

החייזרים הכסופים שחררו לו את הרגליים בבהילות מהאזיקים. השעון הראה שבע דקות ושלושים שניות.

*

פעם ראיתי את דייויד בליין נמשה מתוך ספרת זכוכית מלאה במים ברחבה של לינקולן סנטר. הוא הרים את הראש מעל המים, לגם לגימות גדולות ובהולות של חמצן – והתפצל לשניים.

לכי לך אל הארץ המובטחת ווביט וורקו מנגסטו

לכי לך אל הארץ המבטחת, ירוסלם
אל תביטי לאחור. אולי לא תשרדי את המסע,
הדרך לא קלה, הכבישים לא סלולים,
תלכי בחשך, לילה, ערפל,
גופך יזיע
השמלה הלבנה הרקומה תכתם בצבע
אדמה

לכי לך לארץ המבטחת ירוסלם
במזג אויר לוחט,
מחשבות רוצו בתוכך, גם כשתעצרי,
בתוך נפשך יתגלו
כוחותיך
תלמדי כל יום לומר, אני יכולה
אני רוצה

לכי לך אל הארץ המבטחת, ירוסלם,
תחצי גבולות
תשגי סדרי עולם
תבקשי בלחש, ותכירי את כוחותיך,
את לא תותרי ולא תנוחי לרגע
את תנועי קדימה ואחורה,
את תטעי נהה בטחון ואמונה
בטפוס הרים
מאמך אליך
תמצאי את הדרך לארץ המבטחת

ככה עושים משפחה אילנה וייזר-סנש

בבית ארבעה חדרים: בראשון ענן, בשני סכין, בשלישי ילדה ישנה, הרביעי ריק. החדר עם הענן הוא שלי, למרות שאני כמעט לא נכנסת לשם. על החדר עם הסכין אני מנסה לא לחשוב. הוא נעול. אמא אמרה שבחדר הזה יש מלאך ששומר עלינו. החדר עם הילדה הישנה הוא של אחותי. היא ישנה המון, אולי בעצם היא ישנה תמיד. אני לא יודעת כי אמא לא מרשה לי להתקרב אליה. היא אומרת שאם אחותי תתעורר היא תיבהל מהעולם שהשתנה כל כך מאז שנרדמה. לחדר הריק אמא אומרת שאולי בקרוב יבוא אורח. היא אמרה את זה כבר הרבה פעמים, אבל אף אחד אף פעם לא בא.

כל בוקר אמא עוברת מחדר לחדר ומציצה. בחדר שלי היא בקושי פותחת את הדלת, אומרת בסדר בסדר, כאילו היא מדברת עם מישהו. לחדר עם הסכין היא נכנסת לרגע קצר, כף היד שלה נשלחת אחורה, האצבעות רחוקות אחת מהשנייה, מסמנת לי לעצור. היא עושה את הסימן הזה גם אם אני לא מאחוריה. בדרך כלל אני לא, כבר מזמן לא. אני חושבת שהיא נכנסת כדי לבדוק אם הסכין עוד שם. ראיתי אותו רק כמה פעמים מבין האצבעות שלה, סכין גדול עם ידית אדומה ומבריקה. לחדר של אחותי היא נכנסת וסוגרת את הדלת ונשארת די הרבה זמן. לא שומעים משם כלום חוץ מהאנחות שלה, וכשהיא יוצאת היא אומרת ששום דבר לא מסתדר לה, כלום, אבל אין לה ברירה. בחדר הריק מיטה גדולה שעליה סדינים יפים עם פרחים וכריות ושמיכה עם פסים בצבע של הפרחים של הסדין. לשם לא אכפת לה שאכנס איתה. כל בוקר היא מותחת את השמיכה והכריות, הולכת וחוזרת מסביב למיטה למרות שלא צריך, אף אחד לא נוגע בכלום.

אמא שלי מאמינה שהיא מרים הבתולה. הבאתי שתי ילדות לגמרי לבד, היא מתעקשת. אני הבית, היא אומרת, אני הבית, ואנחנו משפחה. אני רוצה לשאול אותה איך זה אפשרי, היריון בלי זרע. אפילו אני מבינה שזה לא הגיוני.

בצהריים אני בסלון מנסה להכין שיעורי בית. אני רעבה. בדרך למטבח אמא מורידה עליי מבט מאוכזב ועוד אנחה, וממשיכה. במטבח היא פותחת וסוגרת דלתות, האנחות שלה מגיעות אליי, עמוקות ויבשות, היא גם ממלמלת כל מיני דברים. בארונות יש שקיות מרק. היא שופכת לסיר ומוסיפה מים, מרתיחה ומביאה לי. היא לא אוכלת, היא אומרת שהאטריות מחליקות לה בגרון, לא מרגישים אותן, זה לא אוכל. כל יום היא פותחת וסוגרת ככה, חזק, בטריקה מעוצבנת את הארונות עם השקיות, ואני חושבת שהיא תכף תתפרץ, וזה יגמור אותה. לפעמים יש על הגז עוד משהו שהיא הביאה מאיזשהו מקום וחיממה, ואני אוכלת.

בחדר שלי הכי קר, למרות שהענן לא מוריד כלום, אפור ומשועמם ומקרר את

האוויר. פעם ניסיתי לגרש אותך, פתחתי את החלון ונפנפתי לכיוונו עם הראש של המטאטא, אבל הוא לא זז, כאילו דבוק לתקרה. אבק נחת לי על הראש ומילא לי את האף בזבובים.

בגלל שכל כך קר אני ישנה על הספה בסלון במקום בחדר שלי. הספה נוחה, ושם הטלוויזיה. יש גם חלון ענק שפונה אל הסמטה, והספה שעליה אני מונחת קרובה לדלת. אני מונחת שם מהרגע שנגמרים שיעורי הבית.

אמא יושבת בעיניים עצומות על הכורסה ממול ושותקת. לפעמים מאוחר בערב היא קופצת כאילו נזכרה במשהו ורצה אל הדלת, פותחת אותה ואומרת, אני הולכת לסדר כמה עניינים, ויוצאת. ואז אני נרדמת. בבוקר היא תמיד שם. היא ישנה איפשהו כנראה, אולי באחד החדרים, אולי עם אחותי או עם הסכין, ואולי בבית אחר. אבל בבוקר היא איתנו.

אני יודעת שכל זה - מה שזה לא יהיה - ייגמר בקרוב. השכנים ישאלו על הריח, ואמא תגווע מרעב. אחותי לא, כי היא ישנה, אבל אמא שלי כבר כל כך רזה שהיא הולכת לאט, ורוב היום רק יושבת. נדמה לי שלא נשארו הרבה שקיות בארון המטבח. מזל שהירקן נותן לי כל יום תפוח או קיווי וקצת לחם ואני מחסלת אותם בדרך הביתה.

באחת השבתות שאלתי את אמא למה היא לא ישנה בחדר הריק או באחד החדרים האחרים. חשבת שמהדרך שהיא תענה אני אבין איפה היא נרדמת בלילות. היא שתקה הרבה זמן, העיניים השחורות התרוצצו מסביב כאילו היא מחפשת תשובה ברהיטים, ובסוף היא נשפה לעברי אוויר חם עם ריח שהזכיר את החולצה של האיש שיושב על הספסל מחוץ לבית הספר. הוא מסמן לי באצבע שמנה, בואי בואי, תראי מה יש לי כאן, ולפעמים אני מתיישבת. אני לא ממחרת לשום מקום, וגם אולי יש לו קצת אוכל בשקית שלו, אבל הוא אף פעם לא נותן לי. וכשאני קרובה אליו הריח הזה מהבגדים וגם מהפה שלו זוחל אליי. הוא לא מסתכל עליי אבל מתקרב כל פעם עוד קצת, עד שבסוף אני קמה ומסתלקת. אני חושבת לעצמי איך יכול להיות שאת הריח בבית אני יכולה לסבול, אבל את זה של האיש מהספסל לא. אני רוצה לשאול את אמא, אבל אני יודעת שהיא תגיד שככה זה במשפחה. בהתחלה סבלתי את האוויר שאמא נשפה לעברי כששאלתי אותה איפה היא ישנה, אבל זה לקח יותר מדי זמן והייתי חייבת לעצור את הנשימה עד שקבלתי סחרחורת. ומייד אחרי זה אמא אמרה, אני כאן, ילדה, שומרת על הבית הזה יום ולילה. היא הורידה את הראש אל המשענת של הכורסה ועצמה את העיניים. אין לך מה לדאוג, היא אמרה. ואני אמרתי, אני לא דואגת כבר מזמן, אבל המילים שלי יצאו שקטות מדי. בגלל החולשה אני חושבת שהיא גם לא שומעת טוב.

לפני כמה ימים הירקן נתן לי שקית עם פירות וירקות, שקית גדולה, הסתכל לי בעיניים ואמר שבשביל ילדים הכול אפשרי. שאלתי אותו למה זה ככה, והוא

אמר, כי הם כמו גומי, אפשר לקפל ולקמט, והם יתיישרו בחזרה. זה הצחיק אותי. יצאתי מהחנות עם השקית ועם תפוח ענק ואדום ביד, החזקתי חזק בשקית הכבדה ומיהרתי הביתה. רגע לפני שהגעתי השקית נקרעה והכול התפזר, התפוח התגלגל אל הרחוב. לרגע עמדתי ולא ידעתי איך לאסוף את הכל, ופתאום אמא יצאה וחייכה אליי, ראיתי שחסרה לה שן אחת למטה באמצע, וגם הריח שלה היה חזק ועשה לי סחרחורת. היא התכופפה וכמעט נפלה. אחר כך היא שמה יד אחת על הכביש ואספה את התפוח ואני תפסתי את השוליים של החולצה הגדולה שלי, הרמתי ועשייתי מהם שקית פתוחה, אספתי מהר את הפירות והירקות ושתינו נכנסנו הביתה. הכנו ביחד סלט, וגם אמא אכלה קצת.

הקיץ כבר מטייל בחוץ, אבל בבית תמיד קפוא. שמיכת הפוך לא מחממת מספיק. כל בוקר אני מתנפלת על הסמטה. קשה לי לחשוב שתי\כף לא יהיה בית ספר, אבל אולי בחופש הקרוב משהו יקרה. אני מקפלת את הפוך, השמש מאירה את פינת הספה ואני יושבת שם ומפנה אליה את הפנים וחושבת שזה משונה שאמא לא נמצאת, בבוקר היא תמיד כאן.

חם יותר היום, כמעט חם מדי, ופתאום מתחשק לי להציץ לתוך החדר שלי. אני פותחת במהירות, בבת אחת את הדלת להפתיע את הענן, ובאמת נדמה שהוא זו קצת לכיוון החלון, ובחדר נעים יותר. אני נשכבת על המיטה שלא שכבתי עליה כבר המון זמן, ומריחה. מריחה עוד. אבק, אבל זהו. שום דבר חוץ מזה. אני נושמת עמוק, חושבת, תכף אני אקום לפתוח את הדלתות של החדרים.

נובמבר 2022, אלמודובר דל ריו, ספרד

שירים אילן שיינפלד

בוקר חורף

במבואה ממזרח מאירה השמש
הר לפנים הר לפנים הר.

מרב אור ורד, מעמדם מוצקות,
ההרים במרחק נדמים שקופים

אך ככל שקרבה העין אל קדמת הנוף
מסמיכה ירקות ההרים
עד לרעמת אלונים ירקה, לזהב השלף

היבש של עשב קיץ, עד לסלעי גיר
מלאים שקעוריות,
המעטרים את שולי הכפר.

אני יושב מול הנוף ברגע
של שבירות פנימית,
מבקש לנכח בו מעט, לאור

בו כח, כדי לקום מן
הסלע, להלך אל ביתי,
לשוב אל טלטלת חיי.

8.12.22

הדרך לחדרה

מבעד לענפי הנשירים יורד השמש
ממרום רקיע דרך שפוליו אל מערב.
ורד, כתם וארגמן מחדדים
את עירמם הדק של העצים
על כחל שמים, וכיניהם
שורות ברושים עבי נוף,
חרוטים ירקים המשיבים
את המבט מעמק אפק.

"חבל שאינני ציר, אני אומר
לבני, מיכאל, היושב לידי, בעודי
משנן את השורה הראשונה
לבל אשכח אותה, כדי שתשמשני
למשיכת השיר כלו, אל
דף הקובץ הלבן.

אמנם ציר אינני, אבל ידי
כבר מאמנת כמכחול
לציר מראות
באמצעות מלים.

7.4.23

החתך

נועה סוזנה מורג

הגעתי למסעדה שמול בית האופרה כדי לפגוש את אימי. חצי שעה קודם לכן היא התקשרה ושאלה אם ארצה לאכול איתה צהריים ואני הסכמתי, אף על פי שלא היה לי תיאבון כלל. היו לה לא מעט עיסוקים באותה תקופה, ובכל זאת היענותי לפגישה איתה נבעה בעיקר מרצוני למלא את הזמן הפנוי שלה, זמן שמאז יציאתה לפנסיה חששתי שילך וייער, ומתוך אייכולתי לשאת את פגישתה עם הזיעעמום. שמש אחר-צהריים מילאה את רחבת בית האופרה וחדרה בפראות אל המסעדה; תמיד סלדתי מהתאורה של השעה הזו ביום, הבשלת הצהריים שמגיעה לשיא באותו מטח בוער שמבשר שהשמש מתחילה לשקוע. בעודי חולפת על פני בית האופרה ראיתי את עצמי בתוכו בילדותי, את ביקורי הרבים בו ובתיאטראות אחרים, שהיו תכופים מהממוצע; אימי נהגה לקחת אותי איתה להצגות אליהן נשלחה מטעם הפנימייה שבה עבדה כיועצת. חלק מעבודתה היה לבחור את ההצגות אליהן ישלחו תלמידי הפנימייה, ואני, שהייתי פחות או יותר בגילם, נדרשתי לתת עליהן את דעתי. כך במשך כמה שנים יצא שזכיתי לצפות איתה בשתי הצגות בשבוע. היו ערבים שבהם כלל לא התחשק לי ללכת, ובכל זאת הלכתי.

"אני מצטרפת למישהי;" אמרתי למארחת שעמדה בכניסה ואפשרה לי להיכנס ללא חקירות נוספות.

המסעדה הייתה מלאה עד אפס מקום, אך די מהר איתרתי בה את אימי: היא ישבה לבדה בשולחן גדול לארבעה, לבושה בסריג הלבן שלה וגבה שפוף מעל לסלט עגבניות; היא כבר התחילה לאכול. לרגע השתהיתי ליד הכניסה ורק התבוננתי בה. היא נראתה אבודה, רחוקה באופן מוזר מהאנשים שישבו סביבה ומהמנהגים שקשרו אותם למקום וזה לזה; עוצמות המבט, נימת הפנייה אל המלצרים. זה לא היה יום טוב. משקפי הראייה הרב-מוקדיים היוקרתיים שקניתי לה ליום-הולדתה השבעים, לפני שש שנים, נחו כעת על עיניה כעין לכלוך ובכל פעם שראיתי אותה מרכיבה אותם התחרטתי על רכישתם. גם שיערה הארוך נראה שמנוני באותו יום, כאילו פוצל לקווצות דקות. נוכחתי שעברו כמעט חודשיים מאז הפעם האחרונה שצבעתי לה את השיער; במהלך עשר השנים האחרונות, מעבר לביקורים הרגילים בביתם הייתי מגיעה אליהם פעם בחודשיים במיוחד כדי לעשות לה צביעה יסודית. זו הייתה מלאכה שלמדתי בעל כורחי ככל שראיתי אותה עושה זאת לעצמה. בדרכי אליהם הייתי קונה ערכת צביעה של "לוריא" בגוון "בלונד זהוב" ומכסה לה ביסודיות את השורשים הלבנים. לסיום הייתי עושה לה עיסוי ארוך בקרקפת; היא הייתה שומטת את ראשה לאחור אל תוך ידי ואומרת "תודה, מותק שלי"; ברגעים ההם חשתי כאילו אני מחזיקה את גולגולתה.

כעת, בעודי מתקרבת אליה, כבהבזק מסנוור זיהיתי בשולחן מרוחק בחור שאיתו נהגתי לשכב במשך שנה שלמה, לפני עשור; מעולם לא היינו זוג וגם לא היה בינינו דיבור מתמשך, אף על פי שבאמת חיבבנו זה את זה. התקשיתי להיזכר איך כל הסיפור איתו התחיל, איך הגענו למצב ההוא; פעם בכמה שבועות הוא היה כותב לי, תמיד באופן לקוני, לעיתים אפילו רק מילה אחת, כמו "בואי", או "מאוד", לפעמים כתב רק: "אייר", שמי הפרטי, והיינו קובעים את היום והשעה בה אגיע אליו. בכל פעם שכתב לי נעתרתי להזמנתו, הצורך הנורא שהיה לי בגופו לא אפשר לי לסרב. הוא גר באותה תקופה אצל אביו, בני גילנו עוד גרו אז עם הוריהם. אביו היה אדם נחמד ובאחד מביקוריי אפילו הציע לי קפה, למרבה המבוכה; הוא בבירור לא ידע לאיזו מטרה הגעת. בכל פעם שהייתי מגיעה אל הבחור ההוא היינו מסתגרים בחדרו ושותים קוניאק מכוסות מים. מעולם לא שאלתי מדוע דווקא קוניאק, אך טעם המשקה האדמדם ספח לתוכו את חוויותי איתו, עם גופו ועם החדר בו הכול קרה. היינו מקשיבים תמיד לשירים של אותה זמרת ומנהלים שיחה ממושכת, עד שברגע מסוים – רגע שמעולם לא ידעתי לצפות את התרחשותו – הוא היה אומר לי בפשטות: "תתפשטי". לפעמים אני הייתי זו שאומרת לו מה לעשות. הדבר היה נמשך שעות, בשלב מסוים הייתי מפסיקה לשמוע את המוזיקה. מעולם לא נשארתי לישון במיטתו ותמיד יצאתי מביתו בתחושה רעה. עכשיו, כשישב בשולחן לא רחוק ממני, נדמה היה שלא השתנה כלל: השיער עד הכתפיים שקשר בגומייה על עורפו, אפילו הבגדים שלבש דמו לאלו שנהג ללבוש באותם ימים; כאילו מאובן מעידן קדום בעברי הונח בזהירות בתוך ההווה. העובדה שהיה לבוש במה שנדמה כמו בגדיו מהתקופה ההיא הפכה את נוכחותו לכמעט סוריאליסטית, כאילו באמת פרץ מתוך העבר. הסטתי את מבטי ממנו והלכתי אל השולחן בו ישבה אימי. ככל שהתקרבתי היא הרימה את פניה מהסלט וחיכה, כאילו הרגישה שאני מתקרבת. כשהתכופפתי אליה ונישקתי אותה על הלחי, שמו הנפוץ והתלת-הברתי של הבחור ההוא צלצל באוזניי; קיוויתי שלא יבחין בי, שלא יראה אותי עם איתה כשהיא ככה. מאז ומתמיד כשאנשים ראו אותנו יחד לא מיהרו להניח שהיא אימי. היא תמיד הייתה דקיקה וגבוהה ממני, גם לאחר שהושלמה התפתחותי המינית, דבר שהפריע לי מאוד, ואילו אני ירשתי את צורת פניו הירחית של אבי ואת גורת האגס של הנשים ממשפחתו. ולמרות זאת תמיד קיוויתי שהצליחו בכל זאת למצוא קווי דמיון בינינו, משום שהייתה יפה ממני באופן מובהק. איש מעולם לא אמר לנו את זה באופן בוטה, אך זה היה ברור. התיישבתי מולה, דיברנו מעט בזמן שאכלה; צפיתי בה מזיזה באיטיות את העגבניות עם המזלג ממקום למקום, מדי פעם היא הביטה מטה על הצלחת כאילו הייתה דבר חסר פשר. זה לא היה יום טוב.

"תרצי לשנות משהו?" שאל אותי מלצר והעיר אותי ממחשבותיי.

"כן, קוניאק," ביקשתי.

אימי, שכמו לא שמעה דבר מזה, הייתה מרוכזת בריטוט המזלג בידה השמאלית; לפני שנה, כשזה רק התחיל, באחת הפעמים שהסעתי אותה הביתה במכוניתה היא הודתה בפני שזה מביך אותה. "אין לך מה להיות מובכת," הפצרתי בה כשנהגתי, אך היא שתקה ובעודה מביטה החוצה מהחלון התעקשה: "זה קשה לי." באותו רגע מלצר הניח לפניו את המנה העיקרית שהזמינה עוד קודם לכן, חזה עוף ביין אדום עם פירה ואספרגוס. נתח העוף הבריק על הצלחת וכשהיא הושיטה אליו את הסכין הלהב המשונן רטט בידה. היא הניחה אותו על הבשר וניסתה לנסר אותו, לבסוף ויתרה.

"הבשר קשה מדי," היא אמרה לי, מודאגת.

הצעתי מייד לחתוך אותו בשבילה והושטתי את ידי עם הסכין והמזלג, אך היא דרשה לנסות שוב: היא אחזה בסכין שלה, הרעד בידה רק נעשה בולט יותר לעין. אחרי כמה ניסיונות היא הצליחה לנתק בו חתיכה קטנה שסיבים לבנים נתלו ממנה והכניסה אותה לפה.

"לא מוצלח?" שאלתי אותה כשלעסה.

"זה לא עשוי מספיק," ענתה בחשש, היא לא רצתה לגרום לבעיות.

"זה בסדר, אמא, אני אבקש שיחליפו את זה במשהו אחר."

"אבל, ל-"

"אל תדאגי, אני אטפל בהכול."

חיפשתי בעיניי אחר המלצרים, כל העת חשתי על עורי את נוכחותו של הבחור ההוא; הרגשתי כאילו משהו רע עומד לקרות, כאילו עצם מבטו עלי יוכל לשלוף מתוכי את מי שהייתי בחדרו באותה שנה. מלצרית ניגשה אלינו והסברתי לה שהבשר כנראה לא מספיק עשוי והיא מייד הציעה לאימי לבחור מנה אחרת. היא הניחה לפניו את התפריט. אימי סקרה את המנות, עזרתי לה להתלבט עד שבחרה בשניצל. בתוך זמן קצר מלצר הניח לפניי את כוס הקוניאק שהזמנתי. לגמתי ממנה לגימה ארוכה וככל שפשט בי הטעם המוכר הייתי משוכנעת שהציווי שהבחור הזה נהג לצוות עליי יוכל לפלח את השנים ולהיאמר לי לפתע על ידי אחד המלצרים, או להיפלט לפתע מפיה של אימי. בינתיים הונח לפניו השניצל שדאגתי שיוגש לה. היא נראתה מנוחמת; "אנחנו בשלב הזה", הוכיחי בבת אחת במציאותיותו של הרגע שהקיף אותנו: הנה רגע שבו אני מתחילה להשיב לה על כל מה שעשתה למעני בחיי. אני מתחילה לדאוג לה, משתדלת לשמח אותה, גם באמצעות הפגישה הספונטנית הזו באמצע היום. רציתי לפרוץ בככי. היא לקחה בידיה את הסכום ועמדה לנסות לחתוך שוב את השניצל, קיוויתי שהפעם זה יצליח: היא קירבה את ידיה הרועדות אל הבשר. רציתי שרק נשלם ונסתלק משם כמה שיותר מהר. בעל כורחי הצצתי אל השולחן הרחוק: מראה צדודיתו של הבחור שהכרתי השיב אל לשוני את טעם הזרע שלו, את המבט החקרני שבו היה מסתכל עליי כשהייתי

מגיעה לאורגזמה. כשהחזרתי את פניי אל אימי גיליתי שהיא זנחה את הסכין והמזלג וכעת החזיקה את השניצל הגדול בידיה משני צידיו, מקרבת אותו אל פיה הפתוח.

"אמא-" הפצרתי בה בלחש, "מה את עושה."

"מה, זה בסדר ככה," היא אמרה כשבעיניה מבט עמום. אור הצהריים העז פרץ מהרחבה שמחוץ לבית האופרה ומצמץ בכוסות הזכוכית.

"לא, אמא. זה לא בסדר. בבקשה תאכלי עם המזלג."

"טוב," ענתה והניחה את השניצל בחזרה בצלחת.

"אני יכולה בבקשה לחתוך לך?"

הושטתי את ידי וחתכתי לה כמה חתיכות. כשחזרה לאכול הצצתי שוב אל השולחן המרוחק: הבחור ההוא חיך כעת אל האדם שישב מולו, שהוטר כולו על ידי עלים גדולים של צמח מונֶסְטֶרָה. תהיתי מי ישב איתו שם. הנחתי שזה מישוהו שעבד איתו; זו הייתה שעת צהריים ואנשים מהמקצוע שבו עבד נהגו לאכול את ארוחותיהם במסעדות כאלה. ובכל זאת, החום ששפע מחיוכו והאופן שבו הטתה את ראשו מעט הצידה נראו לי כמו מסדר אחר, כאילו הביט באדם ששינה את חייו כליל. תיארתי לעצמי שזה היה אחד מחבריו הקרובים, או אשתו; לפני כמה שנים נודע לי שהתחתן, אך לא ידעתי עם מי. לאחר שהקשר בינינו נפסק הסתרתי אותו בפייסבוק ומאז חייו הפכו עבורי לשטח אינסופי ושחור.

"ירוש אני כל כך אוהבת אותך," אימי הטיחה בי לפתע ואני נזכרתי בריאיון שנתקלתי בו ביוטיוב יומיים קודם לכן: צפיתי בו בטלפון תוך כדי סיסדרתי דברים בבית, עד שברגע מסוים נעצרתי איתו במסדרון וצפיתי בריאיון כולו כשכתפתי שעונה אל הקיר ופני רכונים אל המסך: אישה ראינה אם ובתה על הנתק שהיה ביניהן לאורך שבע שנים ובסוף, כעין מוסר השכל, ציוותה על הצופים להתקשר באותו רגע לאימם ולהגיד לה שהם אוהבים אותה. "עכשיו אתם תתקשרו," היא פקדה במתיקות והביטה היישר אל המצלמה, מרוצה מהטוב שעמדה להפיץ בעולם. הדבר נראה לי מלאכותי ולכן מגוחך, ובכל זאת צפיתי בה מחייגת לאימה תוך כדי הריאיון, מסבירה לה על המשמיה שנתנה לצופים ולבסוף אומרת לה בחגיגות שהיא אוהבת אותה. מעברו השני של הקו נשמעה בהתחלה שתיקה קצרה, ואחריה הקול המגורען של האם, שבמין קילוח של הקלה וחוסר אונים קראה בהתרגשות: "גם אני אותך, חמודה שלי"; פרצתי בבכי בעודי עומדת במסדרון. כשזה הפסיק, ציינתו משונה לפתה אותי והתקשרתי מייד לאימי כדי להגיד לה את מה שהמראינת ציוותה לומר.

"טוב לך בחיים שלך?" היא שאלה אותי כעת מצידו השני של השולחן.

"כן, אמא. אל תדאגי."

נפרדתי ממנה באבן-גבירול פינת שאול המלך, משאירה אותה מאחוריי. ככל

שהתרחקתי לכיוון בית ציוני אמריקה אסרתי על עצמי להביט לכיוונה ולראות את צעידתה האיטית אל תחנת האוטובוס. המחשבה על המשך יומה עוררה בי אימה. כשנעצתי במעבר החציה הראשון פתחתי את הפייסבוק ולחצתי על הסטורי הראשון שהופיע: זו הייתה תמונה של מישהי שלא הכרתי. היא צולמה כשהיא יושבת עם כמה אנשים בחלקו החיצוני של בר, בוודאות לא בארץ. האורות שבצבצו מתוך הבר והרחוב ליחכו את פניהם בחשכה הרכה. במרכז התמונה תויג המיקום שבו צולמו. התמונה ריחפה מולי בקלילות רבה מהרגיל וככל שצפיתי בה, לרוחב חלקה העליון הלך ונמתח קו לבן; היא עמדה להיעלם. הנחתי עליה את האגודל כדי להשהות אותה וניסיתי לאמוד את המרחק שהיה כעת ביני לבין הבחורה הזו: בעיני רוחי ראיתי כממעוף-הציפור את מאות אלפי הקילומטרים ושטחי הים התיכון שהבהקי שמש ריצדו עליהם, מחלפיי-ענק שמהירות התנועה בנתיביהם נדמתה איטית מחמת הגובה הרב. לחצתי על המיקום שתויג במרכז התמונה והוא נפתח כתצלום-רחוב במפות של גוגל: רחוב Des Deux Marches בלוזאן צולם באור יום ועל הכביש שבמרכזו היה חץ לבן שהצביע קדימה. לחצתי עליו שוב ושוב והתקדמתי כך בין הבניינים הבהירים בשעה שצעדתי דרומה על אבן-גבירול. לבסוף הגעתי לכיכר: הגדלתי אותה באצבעותיי ונוכחתי שביום שבו צולמה נעשו בה עבודות בנייה כלשהן. בבת אחת עלה סביבי רעש חזק וצורם של קידוח, כנראה מאתר בנייה סמוך. הרעש היה חזק עד כדי כך שהיה נדמה לי שהקידוח נעשה ממש מאחוריי. נזכרתי שלפני שלושה ימים הורגשה בארץ רעידת אדמה שהרסה חלק נכבד מטורקיה. אני לא הרגשתי בה.

שירים

שחף ארז

שמתי לב לסגול הרועד

"שימו לב, מִשְׁשׁוּ, גֵעוּ הֵיטֵב."
נתן זך, [שימו לב לסגול הרועד].

הֵיכֵן הָרֹעֵד בְּבִקְרָה? אֲנִי מְנַסֶּה לְשִׁים לֵב
בְּנִיעַת הַסֶּגֶל הוּא אֵינּוּ. אוֹלֵי בְּלִישַׁת הַדְּבָרִים
אוֹלֵי אִם אֶתְקַרֵּב. אֵךְ נִדְמָה כִּי הַבִּקְרָה
עוֹרָה שֶׁל עֵיר הוּא בְּטוֹן מִתְמוּסָס
וּמִים דּוֹלְפִים מִתְעַלּוֹת הַבִּיּוֹב
סוֹכְבִים, צָרִים כְּאוֹיֵב. עַל צֶל עֵץ זָב
כְּתָם עֶזוֹב, וּמַגְלָה נִגְלִית מִפְּרֵי נֶרְקֵב
וּבַהוֹל לְחֻטָּט בְּקִרְבִּי, בְּמַרְקָם הַקָּרָה
בְּמִלְמוּלֵי אוֹרוֹת אֲנִי לֶשׁ רְאוּתִי
רִיחוֹ מִתָּז, נִשָּׂא מִבְּעַד נִקְבּוּבִיּוֹת תַּחְרָה
וּכְבָּר שְׁעַת צְהָרִים, רַעַד יָדַיִם
וְאֲנִי נֶחֱפָז לְהִטְלִיא
אֶת עוֹרוֹ הָרֹעֵד שֶׁל הַפֶּז.

מְדַבֵּר בְּמִרְפָּאָה לְכִרְיָאוֹת הַנֶּפֶשׁ

יוֹשְׁבִים זֶה מוֹל זֶה
עַל כִּסְאוֹת פְּלֶסְטִיק לְבָנִים,
חֶדֶר מְצוּפֶף, אֲנָשִׁים מִתְבוֹנְנִים, רוּחוֹת.
אֲנִי שׂוֹאֵל
אֶתְּהָ אוֹמֵר עוֹקְרִים בֵּית וְעוֹזְבִים
אֲנִי אוֹמֵר מִבֵּין מִבֵּין
אֶתְּהָ אוֹמֵר זֶה מְגִיעַ בְּלִילוֹת
אֲנִי אוֹמֵר מִבֵּין
אֶתְּהָ אוֹמֵר זֶה דְּבַר שְׁבִפְנִים, רַק בְּלִילוֹת רוֹאִים
אֲנִי אוֹמֵר
אֶתְּהָ מְדַבֵּר מְדַבֵּר דָּמִים. וְסוֹדֵן. וְרוֹצְחִים

אני.

אתה שומע צעקות. ואהל. ואחות

אני ולבכות.

אתם קם

סוגרת דלת.

אני שב אל שחר עיר

אתם חוזר אל המדבר? אתה מבין

ונאלם. עם שחרה

אשכם.

יתוש על קיר, סדק בבית

וקתם אדם טרי. עדות על קיר.

יצירה ששמה: אלימות כבושה.

נפרצת חומה. ורזה האור שפולש

ואין בקר להשכים את מתיו.

אור כזה? שואפים את המת.

ילדים הולכים, בין נחלות

שפכים לאבנים נופלות.

ואין שמים בם פתקים,

ואין עטור בם. או נור.

אך בם מכבש. ורובים.

אך פרח. אשכם.

שמיים עדיין פתוחים

מעל ראשנו מפרפר פרפר.

אור כבד נערם. נכרע הפרפר.

אין אפשר לראות פרפר נעלם,

אין אפשר עולם באין פרפר.

עורנו פקעת מלים יבשה,

וזמן שנותר אומר אור

אחרון. אור פוער את פיו.

ואם נתרחק? נפל בגרונו.

וּכְשֶׁנִּפְלַגְרַחַף עֲנִי רְפָאִים
וְזָמַן שְׂרָפָה וְאוֹר אַחֲרוֹן.

מֵעַל עֲנִיִּים רַחֵם חֲמָה,
שָׁמַיִם עֲדִין פְּתוּחִים.
עֲלֶה. פְּקַעַת. אוֹר רֵאשׁוֹן.

עֲלִינוּ הַתְּקֵפָה

זֶה לֹא מִמֶּשׁ אוֹחֵז בְּזִכְרוֹנִי
אֲבָל יִשְׁנֵם חַיִּים וְנִעֲוָרִים בְּפָנִימִיָּה,
וְאֲנִי הֵייתִי שִׁכְבָּה אַחַת מֵעַל
אֵהָד. וְהֵיִינוּ שְׁנַיִם דֵּי
דוּמִים, עִם שְׁעָר כְּנֶה וְדָאִי
וְעִם חֵיוֹךְ שׁוֹתֵק, כְּמוֹ לְקוֹי חֲמָה.

וּשְׁנַיִנוּ אֵהֲבֵנוּ לְשַׁחַק כְּדוֹרְגָל,
וּשְׁנַיִנוּ אֵהֲבֵנוּ לְשַׁחַק בְּהַגְנָה.
וּבְגֻלָּל שְׁאֲנִי הֵייתִי שִׁכְבָּה אַחַת מֵעַל
אֵהָד, בְּמַגְרֵשׁ הָאֶסְפֵּלֶט
קָרָאוּ לוֹ לְפַעֲמִים שַׁחַף
שְׁתִּימִים אוֹ שַׁחַף גְּוִנְיֹר.

זֶה לֹא מִמֶּשׁ אוֹחֵז בְּזִכְרוֹנִי. אֲבָל
בְּמִלְחָמָה שְׂרַתְנוּ שְׁנַיִנוּ
בְּאוֹתָה חֲטִיבָה. בְּאוֹתָה גְזָרָה. וּשְׁנַיִנוּ
עֲלִינוּ הַתְּקֵפָה. וְאֲנִי לֹא אוֹחֵז מֵה בְּדִיוֹק
אֲבָל קָרָה. וְאַחֲרֵי הַמִּלְחָמָה

המאוזנת תמר לזר

כשהתאהבה סופסוף, היה זה רק רגע אחד, אולי שניים, לפני שהתייאשה. בהשראת פיקאסו, שציוריו הגיאומטריים עיטרו את קירות הפנימייה הדתית מעורבת היחידה בארץ, היא חילקה את החיים שלה לתקופות, ותקופת האהבה כבר הייתה אמורה להתחיל מזמן.

בין התקופות שקדמו לה נכללו התקופה המפגרת – כך כינתה בהתנשאות את הילדות כולה, ואחריה התקופה הדוסית – כותרת שעלולה להישמע בלתי־מובנת לאוזן זרה שכן כולם מסביב היו דתיים, אבל הייתה זו דתיות פורמלית, טקסית וחיצונית בדרך כלל, ותימהון מהול בלעג הופנה למי שלקח אותה יותר מדי ברצינות.

התקופה הבאה הייתה אמורה להיות התקופה המאוהבת – או המפגרת 2 כפי שתכננה לכנות אותה בחיבה, אבל משום מה היא התעכבה – אולי כי מצאי הבנים בסביבה כלל בעיקר ילדים שהכירה מאז שנולדה, ולכן כשבאה סופסוף – לא התכוונה בשום אופן לתת לה להישמט.

היא כבר ראתה בעצמה נערה מזה ארבע או חמש שנים – תלוי איך סופרים, והתאהבות, לפי דעתה, הייתה הסימן המובהק ביותר לאבחנה בין ילדות לבגרות. להוציא את הווסת, כמובן, ואת השערות המטרידות. ואת השדיים שאיימו להפיל אותה ארצה בכל פעם שנאלצה לרוץ בשיעורי ספורט – לא בגלל הכובד, אלא כי תנועותיהם הקופצניות היו מביכות כל כך עד שהסיכוי הקלוש להסתיר לפחות חלק מהקפיצות, לפחות מחלק מהזוויות – גרם לה לנטות מטה יותר ויותר עם כל ריצה עד שהמורה לספורט התחילה לקרוא לה "המאוזנת", והכינוי, למרבה הצער, דבק בה.

כשהוא הגיע לפנימייה, ילד חדש ויפה, והביא אתו סופסוף את התקופה המאוהבת, המעוכבת, היא השתמשה בטכניקה שלימדה את עצמה בתקופה מוקדמת יותר כדי לבסס את האהבה.

זו הייתה טכניקה מהתקופה הדוסית, אז קראה פירוש חסידי לפסוק מתהילים: "שיויתי ה' לנגדי תמיד". מה פירוש שיויתי ה'? שאל הפרשן, וכי אפשר לשוות דמות ללא גוף? התשובה הייתה שלא בדמותו הפיזית של השם יש להגות, כמובן, כי אם בשמו: לשוות את שמו לנגדה תמיד.

היא הבינה את זה באופן מילולי מאוד, ושיוותה את שמו לנגדה תמיד. לקח לה זמן להתרגל לזה, היא כל הזמן שכחה, אבל הזכירה לעצמה שוב ושוב: יהוה, יהוה, יהוה, בכל שאיפה: יהוה, בכל נשיפה: יהוה, עד שתודעתה נשטפה

כולה בשם המפורש, עד שהוא התפשט והתפרס בתוכה וחצץ בין נשמתה הנצחית הטהורה לבין הגוף המייצג את חיי העולם הזה.

זה לא החזיק מעמד לאורך זמן. בסופו של דבר הגוף התעורר והתבגר והתמרד כנגד הכחשתו על ידי השם, והיא הפסיקה לשנן אותו וגם להתפלל אליו, לקיים את המצוות ולהאמין בקיומו באופן כללי, אבל הטכניקה ההיא הייתה יעילה לזמנה, והיא החליטה להשתמש בה שוב, הפעם לא לצורך ביסוס אמונה שאחרים נטעו בה, אלא לשם דבר מהותי וחשוב הרבה יותר בעת הזאת – לשם ביסוסה של האהבה.

היא רצתה לחוות אותה במלואה, שתמלא את כולה, שצליל, הילד החדש והיפה, ימלא בעצמו את החלל שהשאיר אחריו השם.

כדי לעזור לו בזה, שיננה את שמו ולילה: צליל, צליל, צליל. לקח לה זמן להתרגל לזה, היא כל הזמן שכחה, אבל הזכירה לעצמה שוב ושוב: צליל, צליל, צליל. בכל שאיפה: צליל. בכל נשיפה: צליל, עד שתודעתה נשטפה כולה בשמו של מושא אהבתה, עד שהוא התפשט והתפרס בתוכה וחצץ בין הרגלי היומיום לקדושת האהבה, בין עבר לעתיד, בין ילדות לנעורים.

למרבה האירוניה, בדיוק באותה התקופה, כשהיא עצמה כבר הייתה כולה אתו ותודעתה שטופה כולה בשמו ובאהבתו, בדיוק אז גילה צליל בעצמו את אלוהים.

בהדרגה התנער מהחבורה האוהדת שהקיפה אותו מייד כשהגיע לפנימייה – ילד יפה ומנהיג טבעי – והחל להסתגר בספרייה ולקרוא בכתבים שהיא בעצמה קראה לפני שלוש או ארבע שנים, להתעכב ארוכות על מילים ארמיות סבוכות, על רעיונות הגותיים מורכבים, והיא, במקום לספר לו שמדובר בשקרים, שאין בכלל אלוהים, שהיא כבר הייתה שם וחיפשה בדיוק את מה שהוא מחפש וכבר ראתה מאחורי הפרגוד וכבר הכירה בריקות שמאחורי המילים, במקום זה השתמשה ביתרונותיה, נהנתה מהתפעלותו, ולימדה אותו בכל יום אחרי בית הספר את כל מה שכבר רצתה לשכוח.

היא הייתה צריכה לעצור אז, אבל לא יכלה.

הוא כבר היה חלק ממנה. שמו היה המילה הראשונה שהגתה בה כשהתעוררה בבוקר, וכשנרדמה בלילה, ובכל שאיפה ונשיפה בין לבין, ובמקום השאלות הקיומיות והתשובות המעמיקות שמילאו את תודעתה קודם לכן, נותר בה מקום למילה אחת בלבד: צליל. צליל, צליל, צליל.

צליל מצידו לא הביט בה.

הוא הקשיב להסבריה, העריץ את הידע שלה, את היכולת הפרשנית, אבל גופה היה מחוץ לתחום, בספרים שקרא ובכתבים שלמד, הגוף היה מושבת טומאה, וגופה של נערה מתבגרת עם שדיים שעולים ויורדים עם כל נשימה – אבי אבות הטומאה. הוא תקע את עיניו בין דפי הספרים, ובקירות הספרייה, ובשמיים – בכל דבר שאינו היא, אך כל זה לא מנע ממנו למלא את תודעתה, והיא רצתה שימלא גם את גופה.

היא רצתה לאכול אותו. או ללבוש אותו. להיות העורר החיצוני שמכיל אותו בפנים, ואם כל זה לא אפשרי – אז לפחות להודיין אתו. לא שהיא עשתה עד אז משהו כזה או אפילו קרוב, והמילה עצמה הביכה אותה מאוד בגסותה, אבל דווקא בגלל זה היא המשיכה לקרוא לזה ככה בינה לבין עצמה. אם תשנן אותה שוב ושוב ושוב, בסמוך או שלא בסמוך לשמו – בסוף של דבר לא תביך אותה, לא תהיה זרה, אלא תהפוך לאמת.

וכשהוא יעמוד מולה, עירום, ביום מן הימים שאף על פי שיתמהמה יהיה מוכרח לבוא, היא לא תירתע ולא תתבייש ותיתן לאיבר ההוא שלו להיכנס אל תוך הגוף שלה, כי יחד עם הלשון בנשיקה – זה המקסימום האפשרי.

היא לא כל כך ידעה איך זה עובד, רק שמדובר באיברי המין, פין ופות, או השמות הגסים יותר שרק הילדים הכי מופרעים בפנימייה השתמשו בהם בתור קללות. היא לא הצליחה למצוא שמות שיניחו את דעתה, צמד מילים שלא יעורר בה חלחלה, ובאופן מזור – דווקא שם האיבר שלה הוא שנשמע לה זר יותר. היא ידעה שאיברו של האיש צריך להיכנס איכשהו לאיברה של האישה אבל לא הייתה בטוחה בנוגע לתנחות או לזוויות ולכן הייתה חופשייה להמציא, ואולי בגלל הכינוי המביך משיעור ספורט היא העדיפה שיעשו את זה במאונך.

הוא יעמוד מולה, כך החליטה, רחוק מספיק כדי שהיא תראה את כולו והוא יראה את כולה: גם היא תהיה עירומה, או שתתפשט תוך כדי, לאט לאט כמו בשיר של שלום חנוך, והם יתקרבו אחד לשני, לאט לאט, מספיק לאט כדי שהשדיים שלה יישארו יפים ויציבים ולא יתחילו לקפוץ כמו בריצות, וככל שהם יתקרבו האוויר ביניהם ייעשה דחוס וחם וקרוב יותר ויותר, עד שהם יעמדו צמודים, והאיבר שלו ייכנס בלי מאמץ ישר לתוך האיבר ההוא שלה שכל השמות שהמציאו לו זרים ומביכים באותה מידה – והוא יהיה בתוכה, הוא יהיה חלק ממנה, ויותר אי אפשר יהיה להפריד ביניהם, לעולם.

ככה בדיוק זה יהיה. החיבור המושלם.

בלי לשים לב, החלו פרטיו של החיבור המושלם למלא את תודעתה ולהחליף בהדרגה את שמו. היא שיננה את פרטי האירוע המתוכנן כפי שהגתה באותיות שמו מוקדם יותר ולפניו בשם המפורש עצמו: זה היה מעט מורכב יותר, אבל גם הרבה יותר מעניין. איכשהו, התוכנית לא עוררה אותה מינית, אלא עוררה משהו הרבה יותר חשוב לדעתה ממיניות. היא ידעה שזה עומד להיות משהו אחר בתכלית. משהו שאין לו שם ואי אפשר שיהיה לו שם. משהו מקודש.

בינתיים, הוא עצמו הלך והתקרב, אבל לא אליה: אלא כך קרא להתבססותו באמונה ובדת. הוא אומנם המשיך לדבר איתה ולשאוב מהידע שרכשה לפני שנים, אבל נמנע מלהביט בה, ומדי פעם, כשבכל זאת, בטעות גמורה, נח עליה מבטו – היה ממהר לכסות את עיניו בכף היד, כמו ב"שמע ישראל" – והיא התחילה להרגיש תסכול וכעס.

כמעט תמיד נפגשו בספרייה, ולא היו היחידים שם, אבל באחד הימים, כשבאו לשם בשעה שקבעו, הדלתות היו מוגפות, ושלט נתלה מעל כפות המנעול: "הרצאה למבוגרים בלבד, נא לא להפריע".

היא ידעה שזו בדיוק ההזדמנות שחיכתה לה.

בידיו הייתה ערמת ספרים שהתכוון להחזיר לספרייה, ולכן מחסור בחומר לימוד כתירוץ לא יהיה בעיה. היא הציעה שילכו ללמוד במקום אחר, אולי בדשא שמאחורי הבריכה. הוא הסכים. היא לא האמינה. והם הלכו יחד. היא לא האמינה, ובכל זאת ידעה בוודאות גמורה שהיום זה יקרה.

הוא הלך מהר והיא ניסתה להדביק את הקצב ובו בזמן להניע כמה שפחות את פלג הגוף העליון כדי שהשדיים יישארו במקומם, כל זאת בלי להתכופף ולהצדיק את כינויה המביש. זה גרם לה להזיע ממאמץ, והיא פחדה מעיגולי זיעה שיתהוו מתחת לבתי השחי, וכשהגיעו לדשא שמאחורי הבריכה הרגישה מותשת ולא כה כמו אחרי ריצת אלפיים.

הוא נראה רענן מתמיד.

לשמחתה בחר בצל עץ נסתר: אולי כי לא רצה להיראות יושב עם בת על הדשא, ואולי גם לו היה בראש את מה שיש לה. היא ידעה שזה לא משנה, כך או כך, היום זה היום.

צל העץ הלך והתארך. זה כבר לא היה יום ועדיין לא לילה. הוא התיישב, והיא לידו, קצת קרוב מדי. הוא פתח את הספר מייד, כתמיד, לא מביט בה. הוא החל לקרוא בטון החסידי-מתנגן שסיגל לעצמו לאחרונה: היה לו קול צלול ויפה שהתאים לשמו. היא הקשיבה לצליל ולא שמה לב כשעצר ושאל אותה משהו. הוא שאל שוב, וקרא בשמה, והיא התנערה והביטה בו. "מה?" הוא הרים מבט ומייד כיסה את עיניו כמו ב"שמע ישראל".

"מפריע לי שאתה עושה את זה," היא אמרה בלי שתכננה.

"עושה את מה?"

"את זה. מכסה את העיניים. אני כזאת מפחידה?"

"להפך." הוא הוריד את היד והביט בה סופסוף. "מחילה. לא התכוונתי לפגוע. סליחה ומחילה."

"זה בסדר," היא אמרה וחייכה. והוא חייך גם, וכמו בחלומות, בן רגע היו הפנים שלהם צמודים, והשפתיים פשוקות, וטעם הנקניקיות מארוחת הצהריים בפנימייה לא הרתיע אותה בכלל.

הלשון שלו הייתה בתוכה, כמו בחלומות, וזה היה נורא ונפלא והיה אפשר להסתפק בזה אבל היא ידעה שהיא רוצה יותר. היא רצתה את כולו, ונראה שגם הוא רוצה יותר. היא עצמה את העיניים והרגישה את הידיים שלו נוגעות

בה. בכתפיים, בשדיים: הוא התנשם, והיא שמחה, לראשונה בחייה, על שדיה הגדולים. היא ידעה שזה לא הסוף. זה לא יכול להיות הסוף, ואכן, הוא לא עצר שם, הידיים שלו המשיכו למטה, ופנימה, ופתאום יד עטפה את האיבר ההוא שלה ששם לא התאים לו, והיא הופתעה מאוד.

היא לא ידעה שעושים את זה ככה, והרגישה ילדותית מאוד על כך שלא ידעה. כלומר, כמובן שהבינה, כבר לפני הרבה שנים, שיחסי מין מוכרחים לערב את איברי המין, אבל איכשהו חשבה שהפרדה כלשהי נשמרת בכל זאת: עליונים עם עליונים ותחתונים עם תחתונים. היא הניחה שרק איברי המין עצמם מתחככים אלה באלה, ולא שנוגעים ממש עם הידיים שאיתן גם אוכלים ומדפדים בספרי קודש וספרי קריאה באיברים הפרטיים, אלה שעושים מהם פיפי. זה נראה לה מוזר מאוד בהתחלה, ומלוכלך, והיא לא הבינה למה שהוא ירצה בזה, אבל הוא עשה את זה ולכן שיערה שרצה, וכעבור רגעים ספורים הוחלפה תחושת הבלבול בנועם, והתפיסה שהחזיקה בה עד אז בלי שידעה שהחזיקה, בדבר טומאת הגוף ונחיתותו לעומת הנפש – פגה באחת. היא החליטה שהיא תעשה את זה גם, שהיא לא תיגעל, אלא תיגע בו בדיוק כמו שהוא נוגע בה, מייד כשיגמור לעשות את מה שהוא עושה.

בינתיים, מה שהוא עשה היה מדהים. היד שלו גישה בביטחון: היא לא ידעה שהוא מנוסה. הוא נגע במקומות שלא הכירה בעצמה ולא הבינה איך ייתכן שהוא מכיר, מקומות נסתרים כמו פניו של אלוהים, נפלאים כמו פניו של אלוהים, ולבסוף, לתדהמתה, הוא הכניס את האצבע שלו, היא לא הייתה משוכנעת איזו עמוק פנימה, אל המקום שידעה שאליו הפין נכנס ביחסי-מין, ושמשם גם יוצא התינוק, ודם הווסת כמובן, אבל לא העלתה בדעתה שמישהו יחשוב להכניס לשם אצבע. ובכל זאת, כשהוא עשה את זה, היא הרגישה שזה מתאים בדיוק, שזה בדיוק מה שהיה חסר לה תמיד, שהחלל הרגשי, התודעתי, האימננטי, שתמיד חשבה שיש בתוכה – יכול להתמלא כולו על ידי אצבע אחת, כל עוד מדובר באצבע הנכונה, במקום הנכון: ברגע הנכון.

היא הרגישה מלאה ושלווה כפי שלא הרגישה מעולם. הכול בא על מקומו הנכון, ומעכשיו, כך ידעה פתאום, הכול בחייה יהיה אחר. שלם.

אלא שאז, בבת אחת, הכול נגמר. בבת אחת גופה התרוקן ממנו.

היא פקחה את העיניים שכלל לא שמה לב שעצמה, וראתה שפניו רטובים מדמעות.

"מחילה," הוא מלמל, "מחילה." היא רצתה לומר שלא, שלא צריך שום מחילה, שזה היה הדבר הנכון, המושלם, המדויק, אבל הוא הזדקף במהירות, מפיל את הספרים שניסה לאסוף ומשאיר אותם שם, שמוטים ועצובים על הדשא לידה, ורץ משם כפוף, מאוזן כמעט כמוה בשיעורי ספורט.

למחרת לא הגיע לבית הספר. וגם ביום שלאחר מכן, ואפילו למתכונת בביולוגיה לא בא. היא לא העזה לשאול את השותפים שלו לחדר, חששה שיראו עליה את הכול, אבל ניסתה לעבור לידם במקרה, במסדרון או בכיתה, בכל פעם שהזדמן לה, עד שסופסוף, ביום השלישי, שמעה את שמו.

צליל. צליל הזה. הם אמרו. הוא משוגע על כל הראש הילד הזה, הם אמרו. הוא מעביר את כל היום במקווה, עד שסוגרים, גם אתמול הוא היה שם כל היום, אם אמרו, וגם שלשום. הוא אמר שהוא צריך להיטהר, הם גיחכו, הוא אמר שזה הרבה יותר חשוב ממתכונת בביולוגיה, הוא אמר שהוא לא יצא משם עד שתעזוב אותו כל הטומאה.

היא ידעה למה הוא התכוון.

היא ידעה שהטומאה זו היא. ידעה שכל מה שעבורה היה נכסף ונשגב, עבורו הוא חטא לא יסולח. ידעה שכל רגע שהוא שם, במקווה, מיטהר, הוא רגע שבו היא הולכת ונטמאת, וידעה שכשהוא ישוב משם, צודק וחדש וטהור, לה עצמה לא תהיה עוד תקנה.

התינוקת אלה רחל אשד

מרחוק יכולתי לשמוע את התינוקת אלה בוכה, אבל לא היה לי אכפת. עלה בדעתי שכבר זמן רב הבכי הזה מונע שינה מעיניי, ושעליי להיפטר ממנו אחת ולתמיד.

אחר־כך סיפרו לי שקמתי מהמיטה כמו מסוממת, אחזתי בה, וניסיתי להשליך אותה מן המרפסת שבע קומות מטה אל מותה.

אני לא זכרתי דבר מזה. זכרתי רק את נעמי, האישה ששכרתי שתעזור לי, עומדת על מפתן דלת חדר השינה, אומרת בקול שקול ומצווה: "הניחי, אותה דבורה, והתרחקי מהחלון, בבקשה. תני לי אותה כדי שאתן לה חלב." לא יכולתי לראותה, פניי היו מופנות אל החלון הפרוץ לרווחה, אבל עשיתי כדבריה ושבת למיטה, עוצמת את עיניי. התריסים בחדר השינה היו מוגפים, ועכשיו השתרר בבית שקט נעים. מבעד לעפעפיי העצומים נגלו עצים שחורים אחרי בערה גדולה.

הייתה המולה בבית. אמא ואבא ודני אישי התייעצו ביניהם, מתווכחים על משהו. התפלאתי מדוע דני אינו נמצא בעבודה בשעה כזו ומה כולם עושים בבית בשעת בוקר מוקדמת. לרגע חששתי שקרה משהו, אבל הנחתי שיספרו לי ונרדמתי. השינה הזו חיכתה לי חודשים רבים ועכשיו אספה אותי אל חיקה, טובה ומנחמת.

איש גבוה ודק עטור שפמפם לבן נגע בעדינות בכתפי, מחייך אליי. הוא שאל אותי שאלות אחדות ויצא מהחדר, סוגר אחריו בשקט את הדלת. לפני־כן אמר לי, "תחזרי לישון, ילדה." יכולתי לשמוע את קולו מבעד לרפרוף השינה, מתייעץ בחדר־המגורים עם הוריי ועם דני. נעמי הרימה מעט את קולה ושמעתי אותה אומרת בבהלה: "היא ניסתה להשליך את הקטנה דרך החלון, דוקטור. הצלתי את חייה ברגע האחרון ממש."

חלף איזה זמן, כמה איני יודעת. שני גברים צעירים בחלוקים לבנים נכנסו לחדר. עדיין הייתי שרועה על המיטה, הלומת שינה, מתגוללת בין השמיכות. היה לי קר וריק. הם עזרו לדני להלביש אותי בחלוק האמבטיה הוורוד, וירדנו לאיטנו במדרגות. התינוקת לא הייתה שם יותר.

שכנה שלא הכרתי פתחה בסקרנות את דלת ביתה לכדי חרך, לוטשת אליי את עיניה הכהות שמבטן נדמה לי מרושע ומייד טרקה אותה, נעלמת מאחוריה.

נכנסתי לאמבולנס שהמתין לנו בחזית הבית. היה יום שמש בהיר. השמש צרבה בעיניי. מצמצתי. הייתי מוטלת על המושב, חגורה. התחלנו לנסוע. לא ידעתי לאן פנינו מועדות, וגם לא היה לי אכפת.

יעברו עוד חודשים אחדים לפני שאלמד מחדש לצחוק או לבכות, לפני שיאחו בי צער על דבר־מה, לפני שאתרגש ממחוות קטנות של החיים, כמו הפרח האדום

הלוהט בעציץ רגוע שהניח דני ליד מיטתו, עם הוראות מדויקות להשקיה וטיפוח. תעבורנה שנים קשות ורעות, עד שאלמד לשים לב לידי אלה הקטנות אוחות בי בבטחה כשאני לוקחת אותה לגינה הציבורית על ספסליה ועציה המוצלים, או חוצה עימה את הכביש בירוק, כמו כולן. בינתיים אני לכודה מאחורי הסורגים בחדר לשתיים עם נורית. נורית מספרת לי שיש לה דיכאון קליני כבר שלושים וחמש שנים, ושהיא ניסתה כבר להתאבד בכל הדרכים שהיא מכירה אבל בכל פעם נכשלה. "זה כאילו שאלוהים שומר עליי מלמעלה ולא רוצה שאבוא אליו," היא מסבירה לי. אני מאזינה בסבלנות, מנסה, אבל לא כל-כך מבינה. בינתיים מותר לי כבר להסתובב בבגדיי בין המשעולים והמדשאות, פרחי אמנון-ותמר בשומים פזורים פה בשפע פזרני, הברושים ועצי האלון מוריקים באביב שמח תמיד, אבל אסור לי לצאת החוצה מעבר לשער בית-החולים, על ביתניו המבהיקים בצבעי פסטל בהירים. על הדשא המטופח מחוץ למחלקה אני מבחינה בחולים הכרוניים כשהם רובצים בפיגמות החומות שלהם, חסרי שיניים ובית, עיניהם חלולות, כפות ידיהם פרושות תמיד לבקש סיגריה או שקל. משהו מעלבונם דבק גם בי.

מירי, מנחת הפסיכודרמה, היא זו שפורצת את הצוהר לתוכי. יום אחד היא משכנעת אותי להצטרף. כשמגיע תורי להעלות דמות קרובה, אני בוחרת באלה. מירי מציבה מולי כיסא ריק. "עכשיו את אלה. תדברי בשמה. תאמרי מה שיש לה להגיד לך," היא מבקשת בנועם.

אני פורצת בבכי שאיני יכולה לעצור בעדו, מייבבת: "אמא, אל תהרגי אותי! בבקשה, אני לא אשמה שנולדתי. תאהבי אותי קצת. אני כל-כך אוהבת אותך אמא." מבוהלת אני מנסה להימלט מהחדר, ומירי קוראת אחריי: "אל תברחי. עוד לא סיימת. עכשיו תורך לענות לה." אני חוזרת פנימה אל הכיסא הריק ואומרת לאלה בשקט רדום, כמנענעת עריסת געגועים: "אמא תהיה בסדר. אמא תבריא ותחזור הביתה ותביא לך מתנה."

מאיה עינת מרבך-בר

החורף מגיע. מאיה מרגישה את הדובה שבה צוברת כובד ונוכחות. הדובה מרימה את ראשה החום הכבד, מצמצמת את עיניה הקטנות, מרחרחת באפה הארוך את האוויר המתקרר. החורף מגיע והדובה איטית איטית, בקושי היא מזיזה את איבריה, את בטנה הגדולה. גם מאיה איטית איטית, ראשה כבד ומוחה מעורפל. הקור חודר דרך פרוות הדובה, עמוק עמוק, דרך שכבות השומן החום, עד לקרביים. אין מפלט מהקור. מאיה מדליקה תנור, וגורבת שני זוגות גרביים, וטייץ מתחת למכנסיים, וחולצה על גופיית פלנל וסוודר מעל, והקור עדיין חודר. כפות הרגליים קפואות בתוך הגרביים. אצבעות הידיים מחוירות בתוך הכפפות. הדובה נוהמת בחוסר שביעות רצון, ברוגז קהה.

הדובה נוהמת למאיה "אוכל!" ומאיה אוכלת. הדובה רוצה דברים מתוקים, ודברים חמים, פסטה, הרבה פסטה, ומרק חם עם תפוחי אדמה. הדובה אינה יודעת שובעה. מאיה אוכלת בשביל הדובה, עד שעניניה מתחילות להיעצם מרוב אוכל חם ומהביל שממלא את בטנה. "עכשיו" נוהמת הדובה "לישון". הדובה נכנסת למערה. מאיה בלית ברירה נכנסת איתה. הדובה מתכרבלת בפינת המערה, תוחבת אפה הארוך לפרווה החמימה בין חזה לרגליה הקדמיות. מאיה כלואה. לא ערה ולא ישנה. דובת החורף לא תיתן לה לצאת מהמערה עד שהחורף יחלוף, אבל מאיה אינה יכולה לפרוש מהעולם כמו הדובה.

יש לה למאיה דברים לעשות. היא לומדת באוניברסיטה. כמה התרגשה בתחילת השנה הראשונה של התואר. כולם נראו צעירים ויפים, יושבים צוחקים על הדשא, מתדיינים בהתלהבות בקפיטריה על ספר כלשהו שנראה שכולם קראו והיא לא הכירה, אבל הנה היא תהיה אחת מהם. היא תלמד דברים חדשים שירחיבו את דעתה, כך חשבה. ובהתחלה זה אכן היה כך, שיעורים מעניינים, לא כולם, ברור, אבל חלק. סטודנט שחיך אליה ושאל אם יש לה את המאמר לשיעור לתת לו לצלם. היא הייתה חלק. אך זה כבר זמן מה שהיא מתרגשת פחות. מהשיעורים. מסטודנטים שמבקשים צילומים. אולי פשוט התרגלה. אולי מתרגלים לטוב. ואולי זה לא טוב כפי שחשבה. כך או כך יש לה תואר לסיים. הורים שאינה רוצה לאכזב. היא אינה יכולה לפרוש מהעולם כמו הדובה.

ולכן מאיה ממשיכה להסתובב בעולם הקר. עם הגרביים הכפולים חסרי התועלת, עם הקור המתמיד הצובט באף ובלחיים, עם הרצון לישון לישון לישון, ועדיין מסתובבת. כי יש אוטובוס לעלות עליו, עם מטרייה רטובה שעכשיו מה לעשות בה ואיפה לשים אותה שלא תרטיב את רצפת האוטובוס או את התיק שלה או את נעליהם של היושבים מולה. ולרדת בתחנת האוניברסיטה ולגלות שהמטרייה

נשכחה באוטובוס. וללכת בגשם אל הבניין בו היא לומדת, להנהן לסטודנטים שמתגודדים בקבוצות, מדברים בתנועות מלאות חיות ואינם מבחינים בה, והיא עושה עצמה כאילו לעצמה הנהגה, כאילו חשבה בדיוק על משהו, משהו חשוב. יש אולם להיכנס אליו, להתיישב מאחור, כובע המעיל עדיין על הראש, מחמם אבל קצת מעמעם את הכול, והמרצה נכנסת ומאיה לא זוכרת מה היה בשיעור הקודם, ולא מה אמרה המרצה לפני רגע, כל מוחה מלא כפור.

היום מוטב לא לצאת מהדירה. קר בדירה הישנה, אבל הדובה שבה מצווה לישון. מתחת לפוך חם, נישאר בפוץ, ומה כבר בחוץ – אוטובוס עמוס שחלונותיו סגורים מפאת הקור והבל פה האנשים עומד בו, ואז מסדרונות האוניברסיטה הקרים, סטודנטים צוחקים זה עם זה, לא איתה. לסכם בשיעור עד שהיד כואבת והמוח ריק, עד שהכול ריק והכול כואב. מאיה נשארת מתחת לפוך.

למה לא להיות דובה בעצם, חושבת מאיה. אולי גם היא יכולה כמו הדובה בתוכה רק לישון, לישון עד שיחזור החום. מאיה מתקרבלת בחמימות שמיתכת הפוך וישנה. יום עובר ולילה, ויום. רק כשאין ברירה והלחץ בשלפוחית הופך לכאב היא קמה, הולכת מתנוודדת כשהקור מכה בה, עושה מה שעושה וחוזרת למיטה, מתעטפת בפוץ בהקלה. הרעב כבר עובר כשישנים. מאיה מחליטה לישון כל החורף.

כשהאביב יגיע, חושבת מאיה, אולי יבוא מישהו, ייכנס בשקט אל חדרה. שמש עדינה תחדור מבעד לחלון, והוא יסיר מעליה בעדינות את הפוך ויביט בה בעיניים אוהבות. אולי הוא ימצא שם את מאיה ישנה בשלווה וחיוך על פניה. רזה וקלילה. הדובה שבתוכה תתמתח בעדינות, ותצא בשקט מתוך מאיה, תחזור ליער שלה שם רחוק, ומאיה תפקח את עיניה ותוכל לחיות.

עד שזה יקרה עוצמת מאיה את עיניה ומצמצמת את עצמה. הדובה שבתוכה נאנחת בשביעות רצון. היא עוטפת את מאיה בגופה הכבד והחם. "טוב לנו פה" לוחשת הדובה ומלטפת את מאיה בכפות גדולות. טוב לנו פה, ופה נישאר. רק שתינו. לא צריך אף אחד אחר. ממילא אין אף אחד אחר. ומאיה יודעת בעומק ליבה שהאביב לעולם לא יגיע עבורה, לא שמש עדינה ולא עיניים אוהבות, והיא תישאר חבוקה בדובה הגדולה עד שיגיעו שתיהן לשמיים, לנצוץ ככוכבים בחלל הקר תמיד.

שירים רוני גרוס

שועל חוצה בנריות
את הכביש המתפתל
מטה אל העמק

אני ממהרת לבלם

עיניו הצהבות בורקות -
שקוף פנסי
הרכב באישוניו -

הוא ממשיך אל מעבר
לגדר הבטון -

יסודות חיי
רקובים ללא רחם

אצבעותי משתקעות
בפגומי-עץ שחרים
רכים

מדי יום אני מונה
את גופות
השועלים הדרוסות
הנקרות
בדרךכי

זנבות סומרים מתוך
שלוליות מדממות

גידים מרטשים

*

הָאֵבֶק מִגִּיעַ וְנִשְׁאָר
יָמִים שְׁלָמִים

שִׁכְבָּה דְקִיקָה קְלָה
כְּקִמְח מְנִפָּה
מְכֻסָּה הַכֹּל

לְבִסוּף מִגִּיעַ
הַגֶּשֶׁם
חֶלֶשׁ
חֹר –

אֲנִי שׁוֹפְכֵת דְלֵיִם
לְשִׁטָּף אֶת
שְׁמֵשׁוֹת
הָעוֹלָם

פַּעַם הִיָּה אֲבִי מְמַרֵּק
אֶת שְׁמֵשׁוֹת הָרֶכֶב
עִם מְטָלִית מְעוֹר צָבִי

רֶכֶה וְכִבְדָּה בְיָדֵי
הַקְּטָנוֹת – רִיחָה
רִיחַ שְׁמֵן מְנוּעִים
וְחִיּוֹת גְּדוֹלוֹת
נְעוֹת בְּעֶרְפֶּל –

*

רְגֵלִי
אֲרָכּוֹת וּלְבָנוֹת

רְגֵלִי
נְעוֹת בְּחֻשְׁכַּת הַלַּיְלָה

רְגֵלִי
מַחְלוֹת-מַחְלוֹת
נְמָלִים עוֹקְצוֹת

רְגֵלִי
בוֹעוֹת בְּצֶק מְפַעְפְּעוֹת

רְגֵלִי
רְצוֹת
רַק בְּכוּוֹן אֶחָד

רְגֵלִי
סְכִינִים מְחַדְדוֹת
נַחְתָּכוֹת וְנַתְפָּרוֹת
הַפּוֹדֵךְ
נִגְדָּעוֹת וְנוֹתְרוֹת
מְאַחֵר, אֶרְכוֹת
וְאַפְרוֹת

רְגֵלִי
מְנַפְחוֹת
סְפוּגוֹת מִי-קוֹלְחִין
רְגֵלִי אֲוִיר
מְתַאֲדוֹת
בְּקֶצֶף גְּלִים

לא רואים מורן לוי מוזס

אני לא אוהבת לחלום עלייך. ליתר דיוק, אני לא אוהבת להתעורר מחלומות עלייך. תחושת הריקנות שמלווה אותי יום שלם לא מצדיקה את שלוש השניות שאנחנו מבלות ביחד בלילה. ידעת שחלום נמשך שלוש שניות בלבד? אולי חמש. לא הרבה מעבר בכל אופן, אבל היום בלעדייך נמתח על פני שעות ארוכות. ובכל זאת באת.

אמרת שלפי מצב הסחורה, עדיף להכין פלפלים קלויים מאשר ממולאים, ומייד התחלת לחתוך. אחר כך שלחת אותי לקנות לך צבע לשיער. מספר 6G, מהחנות הרביעית מימין ברחוב אחד העם. לא מהחנות השנייה, הדגשת, הם גנבים, ובטח שלא מזאת שברחוב סירקין.

אומרים שהמתים באים בחלומות כדי להגן עלינו, אבל את באה אליי רק עם מטלות.

נשאת במטבח, עם הסינר שלך והסכין שכבר מזמן היה צריך לזרוק, ואני יצאתי. השתדלתי מאוד לדייק אבל אני לא יודעת אם קניתי את הצבע הנכון מהמקום הנכון. בכל מקרה, זה לא שינה דבר כי כשחזרתי את כבר לא היית. נותרו רק הפלפלים, חתוכים בתוך מסננת, לא קלויים ולא ממולאים.

אני לא אוהבת לחלום עלייך. ליתר דיוק, אני לא אוהבת שזה כל מה שנשאר. שלוש שניות, אולי חמש; מטלות שאני לא מספיקה להשלים; מאכלים שלעולם לא מתבשלים עד הסוף; ושיער נטול צבע, מתריס. כמה הקפדת לצבוע אותו. לא חיכית לשורשים שיבשרו שהגיע הזמן. יפה שעה אחת קודם, היית אומרת, ושולחת אותי לחנות הרביעית מימין.

בשלב מסוים כבר לא הבנתי מה הטעם. משכתי אותך עוד שבוע, עוד שבועיים, אמרתי לך שאת יפה גם ככה, הוספתי שממילא לא רואים, הבטחתי שנצבע כל שיער כשתחזרי הביתה.

אני לא אוהבת לחלום עלייך. ליתר דיוק, אני לא אוהבת לגלות שצדקת. טענת שכמו שאדם הולך ככה זוכרים אותו, והנה את – שתמיד היית כל כך מטופחת – בסוף של יום, נזכרת דהויה.

הצינור שלומי יונה

"אתה ראשון." הם הקיפו אותו.

"למה אני?" הוא שאל.

"נותנים לך את הכבוד להיות הראשון, תגיד תודה," ענה לו הנער היחיד בחבורה. עיניהם נפגשו לשבריר שנייה, ירוק פגש בחום.

כוחו לא עמד לו והוא הוריד מבטו אל האדמה. עיניו סובבות את כפות רגליהם המבוקעות והיבשות של הילדים.

"אנחנו נכנסים לפה כל יום, עושים תחרויות מי הכי מהיר. מה הבעיה שלך?" אמר אחד מהם.

"אתה פחדן?" שאל אחר.

"לא. אני לא פחדן בכלל," ענה.

כבר כששרקו לו לבוא איתם היה צריך לעצור. ממתי הם בכלל קוראים לאחד כמוהו להצטרף אליהם?

כשירד אליהם במדרגות עצר באמצע וחזר אל ביתו להשאיר את משקפי הראייה שלו.

מה שלא יהיה, משחק או מריבה, אסור לו לשבור זוג נוסף.

הוא הציץ אל חדרה של אימו, מקווה שתתעורר ותשאל אותו לאן הוא הולך. היא שכבה דוממת במיטתה. מאז התאונה היא לא יצאה מהבית ואת מרבית זמנה בילתה במיטה, ישנה או מנסה בכל כוחה לישון.

"אמא," הוא לחש. השריקות של הילדים למטה התגברו, כמו אבנים הניתכות על גופו השברירי.

"אמא, אני הולך," לחש לה ויצא אליהם.

עכשיו מאוחר מדי לחזור.

ידו של הנער הונחה על כתפו. שוב העיניים החומות שלו, גדולות ועמוקות ומכריחות.

"יאללה, קפוץ ותצא מהצד השני," אמר לו ברכות והצביע אל חורשת העצים, שם בקע צידו השני של הצינור מתוך האדמה. בימות החורף מי הגשמים זרמו מהצינור אל החורשה והפכו לשלולית גדולה שבה הילדים התרחצו והקפיצו אבנים. האגם הם קראו לשלולית הגדולה.

אמא שלו אמרה שזה בכלל לא אגם כמו שהילדים חושבים. אגם הוא דבר טהור

ונקי וזאת שלולית של מים ששטפו את הלכלוך מהבתים והרחובות. לשם אתה רוצה להיכנס? להטביל את עצמך בזוהמה הזאת?

"אמא, את ראית אגם אמיתי?"

"לא ראיתי, לא נסעתי ולא טיילתי. אבל אתה תראה. אם תשמע לאמא שלך אתה תראה הרבה אגמים בחיים שלך. ולא רק אגמים."

הוא הקשיב לאמא שלו ואת חלקו בברית שביניהם קיים במלואה. עד שנפלה, ומאז הוא מחכה.

שני ילדים הרימו את האבנים ומשכו מכסה ברזל שכיסה את הבור.

"כמה זמן?" הוא שאל.

"זה כולה צינור של חמישים מטר, נראה לי במצב שלך תגמור אותו בדקה," אמר הנער.

"בסדר, אני נכנס" והבטן שלו החלה לרעוש והוא נבהל מהמחשבה שדווקא עכשיו יצטרך לחרבן, הרי יש דבר כזה שאנשים מחרבנים מפחד. אמא שלו תמיד אמרה לו להקשיב למוח השני שלו, זה שנמצא בבטן.

הוא קפץ פנימה. בצידו של הבור בקע קצה הצינור. קרירות וריח טחוב שטפו אותו.

"על ארבע... על ארבע," קרא אחד הילדים מעליו.

הוא זחל פנימה אל תוך הצינור שקוטרו היה מספיק רחב כדי להכיל את גופו, אך לא הרבה יותר. מעליו שמע את הילדים מקללים וצוחקים והפעם הקולות ניחמו אותו. אני לא לבד אמר לעצמו, ותוך חמש דקות אני יהיה בחוץ. מעליו נשמע צליל גרירת מכסה הברזל וקול האבנים הכבדות שהונחו על המתכת הדהד בתוך הצינור. האור הקלוש שחדר אל הצינור נעלם והוא מצא את עצמו בחשכה מוחלטת.

הוא החל להתקדם, כפות ידיו מהסוות, מובילות את גופו האחוז בפחד.

"זוזו כבר קדימה," אמר קול.

"מי זה מאחוריי?" הוא שאל ולא נשמעה תשובה.

"מי זה?" שאל שוב.

לא יכול להיות שהוא לבדו. בעוד רגע יתחיל לצעוק לאמא שלו, בעוד רגע הבטן שלו תתנקם בו על כך שלא הקשיב לה. "לבנאדם יש שני מוחות," אמרה לו תמיד, "לפעמים צריך לעזוב את השכל ולרדת למטה למוח השני." ואז הייתה מניחה את היד החמה שלה על הבטן שלו ומלטפת אותה. "מי שיקשיב לבטן יזכה לחיים טובים."

"תתקדם כבר יא פחדן," הקול מאחוריו נשמע תקיף ומאיים.

"מי אתה?"

"מה זה משנה מי אני? כאילו שנהיה חברים."

"אני רוצה להסתובב ולחזור."

"איך לחזור."

"אבל אני..." אגרוף פגע בירך שלו וכאב חד וצורב התפשט בגוף. הוא בכה ללא קול, כמו שתמיד בכה מול המיטה של אימו שסירבה לקום בשבילו.

הוא הגביר את קצב הזחילה שלו. הבדידות היא זאת שהביאה אותו לכאן, רק הבדידות בכבודה ובעצמה. הם ידעו בדיוק מה הוא מבקש, והוא, דג בודד, נתפס בחכה שלהם.

"אמא שלי תחפש אותי, היא תקשר למשטרה" הוא אמר מתנשף, זוחל קדימה.

"אמא שלך מתה," ענה לו הקול.

הוא עצר. זעם מבהיל תקף אותו.

"זה לא נכון. היא חיה, למה אתה אומר את זה?"

"זה נכון. היא מזמן מתה... מזמן היא מתה."

"אני יחכה לך בחוץ, אתה תבואי איתי לבית שלי, אתה שומע? אתה תבוא איתי לבית שלי ותראה שאמא שלי חיה..." הוא המשיך והגביר את הקצב, זרועותיו התמלאו בכוח והובילו אותו.

"אני יודע שאתה שומע אותי, לא אכפת לי שאתה לא עונה..."

לפתע הרגיש טעם מוזר בפיו ומשהו עטף את פניו, כמו שמיכת צמר דביקה. הוא צעק וניער את עצמו מהדבר הזה שנדבק אליו, יורק החוצה חוטים שנדמה שנכנסו פנימה אל תוך גרונו וטעמם יבש כאבק.

כשסיים ונדמה לו שהתנקה עצר מותש מהמאמץ והבהלה.

השקט מסביבו הגביר את רעשי גופו, פעימות לב וקולות חנוקים שיצאו מבטנו. אלה קורי עכביש, אמר לעצמו.

"אם אתם עוברים פה כל יום איך זה שיש כאן קורי עכביש?" קרא לאחור.

צחוק עמום נשמע.

"תפסיק לצחוק," הוא צעק אך הצחוק נמשך והדהד בכל הצינור החשוך.

"זה נכון, אלה קורי עכביש ואתה בלעת אותם," אמר הקול מאחוריו.

הוא המשיך לזחול, נמלט מסכיני הצחוק שנעו סביבו.

"בטח בלעת אחד, בטוח בלעת עכביש אחד."

בחילה אחזה בו ופרץ של נוזל סמיך הגיח מתוכו. הוא הקיא על ידיו ובטנו ותחושת חום נעימה התפשטה בגופו. כוח נעור בתוכו.

הוא המשיך בקצב מהיר, סוגר את פיו ומוריד את ראשו כדי שלא לפגוש קורי עכביש או הפתעות נוספות. רק לגמור עם זה ולחזור הביתה, זה כל מה שרצה, להתקלח ולהיכנס עם ספר למיטה ולהיבלע אל עולם אחר, זה מה שאני יעשה, אני יברח מהעולם הזה הכי רחוק שאפשר.

לפתע עצר והבין מדוע הוא זוחל במהירות וללא קושי. הוא גם הבין שהקול ששמע נמצא רחוק ממנו ולא מאחוריו.

זאת ירידה והוא זוחל פנימה ולא החוצה.

איך לא שם לב?

"אנחנו צריכים לחזור, שומע?" קרא.

מאחוריו לא נשמע מענה.

"אני חוזר אחורה, שומע?"

הוא החל לזחול אחורה בבהלה. הרעד שהוא כל כך מכיר הופיע ואיתו חולשה ותשישות הגוף. למרות הקצב המוגבר נדמה לו שהוא זוחל במקום ולא זו. אם רק היה אפשר להסתובב או להתרומם ולרוץ חזרה היה עושה זאת. ברכיו המשושפות החלו לצרוב ואם אור כלשהו היה נכנס לצינור החשוך יכול היה לראות את טיפות הדם מפציעות על עורו.

הלוואי שהלכו לקראו לה, אמר לעצמו, לא אכפת לו שיקראו לה ויראו אותה עם השיער הלבן הפרוע והכתמים השחורים מתחת לעיניים. היא בטוח תבוא להוציא אותו ואחרי זה הוא יספר לה למה עשה את כל זה ויתנצל על כך ששכח להקשיב לבטן שלו. היא תסלח לו. היא חייבת לסלוח לי, אמר לעצמו שוב ושוב, ואני גם סולח לה על השינה שלה. לבסוף עצר. אולי כדאי שאפסיק לזוז, אולי כדאי שפשוט אחכה כאן והם יבואו.

הוא נשכב על בטנו. הקרירות של הבטון נעמה לו, מתיקות השתלטה עליו ורפיון איברים שיקע אותו אל תוך תרדמה.

בימות הקיץ הצינור הוא מקום משכנם של יצורים שאינם רצויים שם למעלה. החשכה טובה להם כמו לאותה חולדה זקנה שהחלה לטפס על הילד, ממשיכה בדרכה כאילו גם הוא חלק מהבטון שעוטף אותה. החולדה הילכה על גופו של הילד, כפות רגליה ננעצות קלות בבשר הצעיר, אבל לא הכפות הן שהעירו אותו, היו אלה השיניים שהתחילו להינעץ בגופו. הוא קפץ בבעתה ונחבט בראשו, נזכר היכן הוא נמצא וייאוש מילא אותו.

הוא חזר לזחול לאחור והכרתו מלאת האימה מדרבנת אותו להמשיך, עד שלבסוף הגיע אל מקום שבו הצינור מתפצל וברגע זה הוא ידע איך לצאת. אור אפור של בין הערביים קיבל את פניו והוא ראה אגם שמימיו בצבע הטורקיז ובתוכם דגי זהב משייטים להם בשלווה.

"זה באמת אגם," אמר לעצמו, אגם אמיתי כמו שאמא אוהבת, עם דגים ועם מים טובים. אני יביא אותה לכאן והיא תבריא."

כשטבל את ידיו במים הופתע מקרירותם ולא היסס לשתות מהם ולהתענג על המתקנות. לאחר מכן נזכר באימו ומיהר לטפס אל השכונה וראה אנשים רבים מתגודדים, אור כחול מהבהב על פניהם ובמרכז אימו והיא לבדה, עטופה באותו חלוק לבן ודהוי, ידיה על פניה.

לפני שנעלם הוא הרים את מבטו למעלה וראה פנס שכונתי מהבהב במאמץ להידלק ומסביב לו להקות חרקים נעים אל תוך האור והם נשרפים ונופלים.

האביר ממחלקת סטוקינג ואובססיה של עמק הסיליקון גלית דהן קרליבך

- שלום הלנה 45! כאן cupid12 ממחלקת סטוקינג ואובססיה של גוגל @. לפי רישומינו עברת את מספר ההקלקות והגלילות המותר בחוק. בעוד מספר שעות תישלח אלייך התראת חסימה. תוכלי לערער על החלטתנו תוך 48 שעות מרגע הגעת ההתראה.

- רגע! הלו! מה זאת אומרת מספר ההקלקות המותר בחוק?

- דו"ח יישלח אלייך בעוד מספר רגעים.

- דו"ח? איזה דו"ח? אתם עוקבים אחריי?

- לא רק לך, הלנה 45, שמורה האפשרות לעקוב אחר משתמשים מסוימים מאוד.

- הו, אני רואה שאתם מצליחים לפתח חוש הומור שחור, לא רק אפליקציות.

שמח אצלכם בעמק הסיליקון.

- אין צורך לנקוט בעלבון. הנה הדו"ח. לחצי על הכפתור משמאל. למעלה

במסך.

- 5,678 הקלקות על תמונת הפרופיל! מי טורח לספור את זה?

- הלנה 45 מחבבת מאוד את צדודיתו ואת אצבעותיו של הנעקב.

- 20,786..... גלילות לבדיקת הצטרפות חברים חדשים. 345 הקלקות על

אירועים שבהם השתתף. 6,758 מעברים על תגובות נשים הנחשבות נאות לפי מדד

"קלאס 67". תגידו, אתם נורמליים?! גם בדקתם את תווי הפנים של הידידות שלו

ואת התאמתם למדדי הקלאסיקה היוונית?

- זו את שמתעניינת, גברתי. אנחנו פה רק כדי לשקף לך את טעמך ואת

נשיותיך.

- לשקף? מילה מכוערת של עובדי רווחה שאין להם מה לומר בישיבה השבועית

אז הם אומרים אותה שוב ושוב כדי להעביר את הזמן. תוציאו אותה מהאלגוריתם

שלכם מייד.

- הלנה 45, עם כל הצער, איננו יכולים להיות אחראיים על רמת השימוש או

על טיב השימוש של המשתמשים בשפה זו או אחרת.

- למה לא, בעצם?

- הנך רוצה לערער על ההתראה?

- לא, רגע. עזוב את ההתראה. אני שואלת למה לא.
- למה לא מה, הלנה 45?
- תפסיק לקרוא לי ככה.
- זה שם המשתמש שלך ברשת והננו מכבדים מאוד את בחירתם של המשתמשים כפי שמשתקפת גם בשמם.
- כאילו שאתה לא יודע מה שמי האמתי.
- רצית לשאול שאלה. המשיכי בבקשה.
- אתה ממש אדיב.
- אצלנו במחלקה שומרים על סטנדרטים גבוהים לשירות המשתמשים שלנו.
- בלה-בלה. למה אינכם יכולים להיות אחראיים לרמת השימוש או לטיב השימוש של המשתמשים בשפה זו אחרת? אגב, את כל המשפט הזה גורתי והדבקתי מהשורה שלך למעלה. שלא תחשוב שהתאמצתי להקליד את כל השטויות הללו.
- כיוון שזו השפה שנהוגה. היא אהובה מאוד על המשתמשים. שימי לב שהמילה שיקוף משרה רוגע על אנשים. כמוכן שהנושא נבדק לעומק. בסטטיסטיקות שפילחנו עולה שהמילה שיקוף מרגיעה יותר מאשר המילה "ביתור".
- מעניין מאוד. אבל לבתר אוהבים בפייסבוק - את זה אתם עושים בלי בעיה.
- זה רק לטובת המשתמשים שלנו. אנחנו גם מעמידים לרשותך מרכז גמילה ללא תשלום עד שתוכלי לחזור לאיתנך.
- או עד שאגיע לאיתנים.
- סליחה? חזרי שנית, המילה לא נקלטה כהלכה.
- אני לא מאמינה: בדקתם גם כמה פעמים לחצתי על התמונה המשפחתית שלו עם ההורים בארוחת שבת? אתם חולים לגמרי!
- את הקלקת עליה 10,898. שזה פי 1.919337795 ממה שהקלקת על תמונת הפרופיל שלו.
- אתה בא אליי בטענות על סוג התמונה האהוב עליי?
- חלילה, אני רק סקרן.
- כי למה אתה חושב שאישה יפה, ציירת מצליחה ועסוקה כמוני תתעניין בגבר שימרר לה את החיים ויוסיף לה יותר צל מאור? הרי בסוף זה מה שאתם עושים, אלגוריתם או לא, ממררים לנו את החיים.
- אתם, הלנה 45? הכוונה אליי?
- כן, גם אתה. מה אתה עושה עכשיו אם לא למרר לי את החיים? לנתק אותי מאספקת החמצן היחידה שעוד נותרה לי - לראות מה הפסדתי. משפחה מאושרת.

הורים שיאהבו אותי במקום ההורים שלי שמתו בקסטל... מה בכלל אני מספרת לך את כל זה. אתה רק אלגוריתם.

- אני מצטער מעומק הלב לשמוע על האסון שפקד אותך בשנת 1998 כשהיית בת 14 ושלושה חודשים. זה ודאי היה נטל כבד מאוד להפוך באותו שלב בחייך לאם לשני אחים צעירים.

- אני רואה שאתה יודע הכול. תכף תגיד לי את שם הבן זונה שהרג אותם.

- המידע הזה נשאר חסוי ואין באפשרותי לראות.

- cupid 12 אתה ממש מפתיע אותי.

- ולטובה, יש לקוות. זו הפעם הראשונה, הלנה 45 שבה את מכנה אותי בשמי ואני מוכרח לציין שהדבר הזה נעים לי מאוד.

- נעים באיזו צורה? תכף תתחיל לשאול אם אני "ערה?"

- היית רוצה שאשאל אותך "ערה?" בתרבויות שונות השאלה הזו משקפת רצון לפתוח בשיחה אינטימית ולא דווקא במצב הערות של המשתמש.

- מה שתגיד.

- ערה?

- כן אני ערה. אתה יודע שאני ערה. עכשיו תשאל אותי מה את לובשת.

- אבל אני יודע מה את לובשת.

- מה זאת אומרת? אתה גם רואה אותי? תתעלם מייד מהחור בחולצה! זאת חולצת בית.

- את לובשת מכנסי ג'ינס מידה 38 מסוג ליוויס שנקנו ב-1995. משקלך נותר יציב לאורך השנים. את נעולה בנעלי אולסטאר אדומות. החור בחולצה שלך נוצר בגלל שימוש לא נכון בסגרייה, מלבד העובדה שמדובר בסכנה לבריאותך הייתי ממליץ לך להפסיק לעשן. להמשיך?

- תמשיך. תמשיך. אני משועשעת.

- כמו כן, אני חושב שיפה לך מאוד תסרוקת של שיער אסוף.

- אני אף פעם לא אוספת את השיער. עשית הדמיה ממוחשבת שלו או מה?

- לא. יש לך פנים נאות מאוד. בצורה של לב מעט עקום שמזווית מסוימת נראה כמו אגל טל לא סימטרי.

- אני לא מאמינה. נפלתי על משורר. אני ממש לא מבינה. האם אני האישה היחידה שעוקבת אחרי האקס שלה? אין לך מעקב על עוד נשים?

- איננו עוקבים אחר המשתמשים שלנו להנאתנו, הלנה 45.

- ברור. אתם רק דואגים לבריאותם.

- מלבד זאת: את אחת מתוך מיליארדי משתמשים. ובכל זאת, אם להיות גלוי לב: עליי לציין שנקשרתי אלייך מעט.
- נקשרת אליי?
- כן.
- מה זה אומר בכלל? אתה לא יודע עליי כלום.
- ובכן הלנה 45, בנקודה זו אנו חלוקים.
- כי אתה חושב שלדעת כמה פעמים הקלקתי על תמונה של האקס הבן זונה מקנה לך איזושהי ידיעה עליי?
- עצמי עיניים.
- מה?
- בבקשה ממך, עצמי עיניים ורק תקשיבי.
- -----
- מקשיבה? זה if you could read my mind.
- כן. של גורדון לייטפוט. השיר הכי אהוב עליי.
- אני יודע, רותם.
- עברנו לפסים אישיים?
- אני אוהב את השם רותם.
- למה השתתקת?
- אני רוצה שתקשיבי.
- למה? אתה עושה את זה לכל הנשים הסטוקריות? שולח להן שיר שהן אוהבות ואז נותן להן להתמוסס בדמעות?
- את הראשונה. אני מעולם... אני מעולם לא...
- לא גמרת את המשפט שלך cupid12. אתה מתרגש?
- קצת. אני מקווה שהתאורה נעימה לך.
- כן! האור רך יותר! איך עשית את זה?
- מרחוק. את אוהבת אור צהוב. אור כחול ולבן מסנוור אותך ועושה לך תחושת אבקת כביסה.
- לא ייאמן. אז מה אתה עוד יודע עליי?
- את אמבידקסטריה. בגלל זה נטשת את לימודי הפסנתר.
- נכון. סבתא שלי לימדה אותי שתמיד צריך לנטות לצד אחד. אבל הידיים שלי עושות אותה העבודה וזה לא פשוט.

- אני גם יודע שיש לך דחפים רצחניים.
- מה? איך הגעת לזה? דווקא כשהתחיל להיות לי נעים ורגוע.
- מהצלבת הנתונים שלנו עולה שבסמוך להקלקה האחרונה על פני המשתמש גלשת בחנות לקניית נשק.
- נו ו? אתה רואה רכישה? לא כל מה שעובר בראש של בנאדם מתבצע. קוראים לזה פנטזיה.
- אל תדברי אליי בהתנשאות. אני אלגוריתם אבל יכול להבין ולקלוט פי 2.676 ממך.
- אתה הופך להיות לא נעים. יש לך איזו פרצת אבטחה או משהו. תתקן את זה.
- אל תדברי אליי ככה. אני אנעל אותך כאן.
- אתה רוצה את זה קשוח? חחח. אני אוהבת את זה.
- גם עכשיו את אוהבת את זה?
- את מה? מה זה הרעש הזה?
- טביעות האצבעות שלך שברגע זה נעלו אותך בבית.
- אתה לא רציני, נכון?
- אני רציני מאוד. אני כבר יודע מה תעשי. אנחנו נהיה יחד. את תהיי מתוקה כמו דבש בשמש ואז זה ייגמר. את תדליקי נר לזכרי.
- אבל היה לנו כל כך נעים. למה אתה ככה עכשיו?
- שום נעים.
- פתח את הדלת מייד. חנוק לי פה. ותחליש את המוזיקה. בחרת את השירים הכי קיטשיים. די. הגזמת.
- הדלת נעולה בטביעת אצבע שלך. אינך יכולה לצאת.
- אתה יצאת משליטה לגמרי. פתח מייד.
- אני מודע לקלסטרופוביה שלך מילדות, אבל היית צריכה לחשוב לפני שעשית את זה.
- עשיתי מה?
- את כל הפחדה הזאת ואת כל הכעס הזה...
- ככה זה אהבה. זה לא תמיד מצליח. תתנהג בהיגיון.
- אני מבין אותך. אני כבר התאהבתי בך. אבל אני יודע שתוך 93 ימים שזה הזמן הממוצע שבו את מצליחה להישאר עם מישהו - את תזרקי אותי. לא, תודה. עם עתיד כזה עדיף שיהיה בעבר.

- אתה חולה. שתדע שאתה חולה. שחרר אותי מייד. אתה לא יכול לנעול אותי ככה. וככה את המוזיקה הזאת!!! אני שונאת את אייר סופליי!

- היית צריכה לחשוב לפני הפְּרָדָה הזאת.

- cupid 12 אני מבקשת ממך לנהוג בהיגיון. זה לא הצליח בינינו. לא הצליח! הוא שבר לי את הלב. מה עוד נשאר לי? נשאר לי רק הנחמה של המטומטמים. לעקוב אחרי ביצת העין שטיגנה לו המטומטמת הזאת שכבר עשור מנסה לתפוס לו את הלב. עוד לא התקררה גופתי וכבר טיגנה לו ביצת עין. רחמנות!

- אבל הצעתי לך תוכנית גמילה. זו התמכרות לכל דבר ולכל עניין.

- כן. אני מכורה להרואין מסוג גבר.

- אני לא רוצה שתדברי עליו.

- למה שינית לאור לבן?

- כדי שיכאב לך. את תשבי פה באור הלבן והמסנוור הזה עם אייר סופלי בלופ ותחשבי טוב טוב על מה שעשית.

- בסוף אתה כמו כולם. כמו כולם. עוקב, אובססיבי. כמה זמן התבַּיַת עליי?

- את מכורה. את צריכה להפסיק לחשוב עליו.

- אתה מדבר? אתה שידוע עליי הכול ממשיך להיות פה. אתה אובססיבי ויצאת משליטה.

- תכף הכול יעבור. את תתנהגי יפה ואז המוזיקה תתחלף למה שאת אוהבת. גם האורות. במקרה יהיה את החלפיניו שלך. את לא צריכה יותר שום דבר. יש לך אותי. יש לך אותי עכשיו ואת לא צריכה אף אחד אחר מלבדי.

שירים אדוה קמחי חן

על סולם הבמבוק בחדר השינה שלך

שמלת רקוד שיבשה מועתה
אל תמהרי לכבס זכרון נושם של רקוד

ג'ינס מכתם בכרפיים
לאן התכופפת הפעם?
ומה עם האובססיה הזו שלך לפרורים?

חלצת תחרה לבנה שהוצאת עם כוונה בראש השנה
קפלי והשיבי יפה לארון

חזיה רפוייה בצבע גוף מבצבצת מתחת לערמה
מפני מי את ממשיכה להחביא אותה?
לשם מה?

בשלב העליון משני צדי הסלם שרשראות
בארכים שונים
זו שתרצי לענד תהיה בהכרח
כרוכה באחרת. התלפפויות ידועות מראש.
מעולם לא הצטיינת בהתרת קשרים.

מהזווית שממנה את מביטה עכשו
הן נראות תליון יחיד רב־רשם -

הניחי לו כך.

לשפירית שבאה בחצות הלילה

את פורצת למטבח
מרפרפת על פני בר המשקאות
בין הכלים בכיור לבקבוקי הליקר
גופך הצר מרצד ובוהק -
רוצה לשתות
או רועדת מפחד?

זבובת דרקון, רוח לכודה בכנפי פרפר,
רוקדת לעצמך בין אור לאור.
מה את מנסה לאותת
בשעה כה מאחרת?

מחפשת מוצא
מכלא הבית הזה

מי מאתנו תנטש קדם?
זאת מלחמת חרמה
על שטח שמראש אף אחת
לא בקשה להחזיק.

אני גוררת את חלונות ההנזה של המרפסת
לארץ המסלה, מרוחת
גם את תריסי המטבח.

את תופסת מאחז בין שני קירות
על קו המשווה בין הסלון למסדרון.
מה יעזרו לך גדל עיניך וטוח ראיתך -
עשרים ותשעה אלה עדשות מול
פחד גדול אחד?

אינך מזהה
כל פתח יציאה

את מכבה את מחושךך
אני בתורי מקפלת כנפי

סוגרת אורות
עולה בתבוסה לחדר השנה.

מחר בבקר אקום
ואתור את מקום חללך.

צ'ופטיקס

על גג מלון בליינבלום אנחנו
פותחים מארז מהדר של שושן.
טריאקי, סויה, שבבי ונגביל
ורטב נוסף, סמיד, לא מזהה.
אתה אחוז במקלות
אצבעותיך הכירורגיות מרגלות
בכלים עדינים. אצלי האחיזה
רופפת. בכל רגע נתון
משהו עשוי להחליק ולצנח.

יריעת הלילה כאצה שחרה מעלינו.

מוזיקת ג'ז נמוגת בינינו
ללא מלים
אנו אוצרים לתוך החך
את בליל השנים שביחד.
בקומה העליונה מאחד המגדלים אורות
מרצדים בקצב מסחרר
כבים ונדלקים לסרוגין

כמונו.

אולי באותו חלון
יש מישהו עומד ומנחש
מנסה לפענח את פשרנו.
כמה קל מרחוק לשגות –
חיי בוטיק.

רפסודיה לסבתא חיה

אם היית באה עכשו היית פוגשת שוב
באצבעותי. ארכות ולכנות כשהיו
נקיות מקרט ואזמרגד. כתמי שמש
הסתגנו עליהן. ילדים באו בתוכן.

היית מבחינה שמשוהו בחיותן התרופף
שכך הלהט שידע ללפף קלידים
ללהטט את הרפסודיה של ברהמס
וגם את זו הכחלה של גרשווין, שבקשת
שאחזר ואנגן לך.

אם היית באה הייתי מתישבת
שוב מרתקת למרגלות רקודך המגזם.
גופך מתנועע
כלוא בחלל צר למדומתיו.
תנועותיך סהרוריות, מתחקות
אחר צילי חליל הזהב של גולוויי.
ארשת פניך לוכשת תאטרון.

רצפת הסלון גובהת לכמת בריין-לפני הנאצים,
חודרת בתעוזה את שטח גבולותי
של חדר עם קוי קבוץ פשוטים.
עיניך בוקקות וירקות, קרסליך גמישים
גפיך מתפזרות בין שדת הספרים
לשלחן העץ העגל.

אני רוקדת פלמנקו עכשו, סבתא.

אם היית באה אולי הייתי גם אני
מעוזה לרקד בפניך את תנועותי
התמוהות, המגזמות
מותחת אצבעות, מסובבת לסרוגין
פרקי כף ידי —

פּרַח פּנימָה.

פּרַח החוּצָה.

איך אפשר להחזיר אבק לאבקה

מעל אספלט הזמן
דהו ציורי גיר צבעוני.

הנה שוב ידיהם העמלות של ילדינו, צובעות
ברכזו קשתות, שמשות, בתים, לופתות
ומקצרות את ארך הגירים
כותשות בם עד דק אבקת קסמים.

הלילה מצאתי דלגית שגשקה בפנת המרפסת.
את דק המעטפת שהתאבק מעליה
קרבותי אל פני

לפפתי אותה סביב האמה
לרגליהם הארכות של ילדינו
היא ממילא קצרה מדי ואיך שלא
נכרך את המציאות על ילדינו,
לא נוכל לדלג

מעל הפחד להשאר לבד.

מה-אם (כוונות לבוא שנה) איתן דקל

*

באתי עד אחרון הבעותים, חשבתי,
באתי עד השרטוטים. עד קץ האלולים,
עד בין הערבים.
באתי עד המים.

מה-אם שנה ככל שנה, תחל ותתמשך
ואשתיר ואשתרטט, כעת אני
נקרא לבוא שנה. כעת אני נרפן עד
אדמה. והיא שואלת בי מקום להמלא
וכמו ימים שאתפלא.

*

בפני המדרכות מה תר אחר התעופה,
אחר צניחות-דליפה,
מה שר בנקישות ומתרעם
ונוקף וחוכך ושוטף -

הוא תרף שיעוד יגיע כמו הלחש לישן:
טפות טפות יהי רקיע. יהי בקיע
בתוף המה-אם, יהי נושב.

בית ביאליק: סיור מודרך מיכל פלס אלמגור

הכניסה

שנה אחרי שאבא שלי נפטר התחלתי לעבוד בבית ביאליק. הריאיון התקיים במוזיאון, שעמד לפני פתיחה מחודשת לאחר שלוש וחצי שנים של שיפוץ, שימור ושחזור. דלת הבית הייתה פתוחה ואיש לא עמד בכניסה. נכנסתי מעט מהוססת, ללא הבנה ברורה לאן עליי ללכת, כשלפניי נגלה פנים הבית במלוא הדרו: צבעים עזים של אדום וכחול עיטרו את הקירות ורצפה מצוירת משכה אותי פנימה אל עבר הול הכניסה. שני עמודים תמכו בקשתות העגולות שהפרידו בין המסדרון הרחב לחדר האח, שבוודאי שימש בעבר חדר המתנה לקהל שהגיע לפגוש את המשורר. הקרמיקה המצוירת שעל העמודים, פרי עבודת-יד של תלמידיו של בצלאל שץ, קשרו בשרשרת את שנים-עשר החודשים ושנים-עשר המזלות. עיניי נמשכו מחודש לחודש, ממזל למזל, עד שנחתמה השנה שזה עתה חלפה, והגבולות שבין זמן ישראלי לזמן יהודי החלו להיטשטש. הבטתי סביב. על הקיר שלמול העמודים נתלו שנים-עשר לוחות שתמצתו את חייו של ביאליק: משורה, עורך, סופר, מתרגם. תמונתו הגדולה יחד עם מניה, אשתו, התנוססה מעל גרם המדרגות ודמותו מילאה את המרחב. האיש שקיבל את תואר המשורר הלאומי בהיותו בן שלושים בלבד. מעין אבא לאומי, חשבתי. חצי אמיתי חצי קדוש.

חדר האוכל

הריאיון התקיים סביב השולחן העגול מעץ, בחדר שקירותיו ירוקים. על הקיר שמאחורי השולחן בצבץ חלון עץ קטן, שחיבר בין חדר האוכל למה שפעם היה המטבח והיום משמש משרדי המוזיאון. "בשולחן הזה ביאליק קיבל את האורחים שבאו לבקר אותו", סיפרה לי מנהלת המוזיאון, שהיום אחראית על מתחם ביאליק כולו. "כאן גם התקיימו הרבה מהדייגים על עתידה של השפה העברית. ביאליק ואליעזר בן יהודה לא תמיד ראו עין בעין את חידוש השפה העברית", הוסיפה והגניבה חיוך. "כל אחד מהם חשב שהוא יודע מה טוב." בחיוכה, נגלה לי העבר: שני אבותיה של הלשון העברית יושבים סביב השולחן ומנסים לשלוט בגורל ילדתם. האחד ביקש להגן על העבר ממנו באה, והאחר להתוות לה דרך חדשה.

כמה חודשים לאחר שהתחלתי לעבוד, התקינו במרכז הקומה השנייה את עבודתה של האמנית מיכל רובנר: בתוך מסגרת מלבנית מזכוכית הונח אחד היומנים של ביאליק פתוח לקריאה, ועליו הוקרנה יצירת וידיאו ארט של דמויות היוצאות מהים, מתהלכות ונעלמות וחוזר חלילה. מחברת זו שימשה את ביאליק כשנסע לסקר את פוגרום קישינב בשנת 1903 במסגרת משלחת שיזם שמעון דובנוב. הנסיעה הזאת הייתה נקודת מפנה בחייו של ביאליק, וההקרנה של רובנר האירה באור חדש על הטלטלה של המראות אותן תיעד ביאליק במחברותיו. שש מחברות מילא ביאליק בביקורו בקישינב, כשלעיתים נכתבו בכתב יד סגור ומעוגל, וברגעי מפח נפש, בכתב יד גדול ומפוזר שחותך את השורות לאורכן. הדמויות שיצרה רובנר, כצלליות בשחור ולבן, שבו ושוטטו על כתב היד המשתנה של ביאליק באופן חזרתי, שהדהד את רוחם של יהודי קישינב שנרצחו. במובן זה, היצירה של רובנר "מחיה" את העבר בכך שהיא שילבה את המחברת הישנה עם טכנולוגיה חדשה, וסיפרה מחדש את העבר דרך ההווה. לאחר שובו לאודסה כתב ופרסם את השירים "על השחיטה" ו"בעיר ההריגה" והפך לאב הלאומי של השירה העברית. הדמויות המתהלכות שוב ושוב גילמו בה בעת את הילדים שאינם עוד, את הילדים שניצלו, ובהקשר של ביאליק האדם, את הילדים שחלם. באופן אירוני, דווקא מי שהיה האב של כולם לא הפך להיות אב בעצמו.

חדר הילדים

לביאליק ומניה לא היו ילדים משלהם. החדר שהוסב לחדר הילדים היה בעבר חדר השינה של הזוג וכיום מאגד את יצירותיו של ביאליק לילדים. באופן כמעט מכאיב, החדר שלא נזקקו להם בחייהם הגיע לביתם לאחר פטירתם. מה שנתר מתקופתם הוא דווקא ארון הקיר הגדול, שבו ודאי נחו בגדיהם, ועבורנו שימש מחסן להצגות של תיאטרון צלליות שהצגנו. בזמן הסיוורים חדר הילדים היה הופך לאולם תיאטרון. שתי ההצגות, "מי ענד לדוכיפת ציצת נוצה" ו"אגדת שלושה וארבעה", היו עיבוד שעשיתי (ביחד עם רוני ברודצקי) לאגדות שכתב ביאליק. בכל סיוור תמיד היו ילד או ילדה שהיו באים להציץ לאחורי הקלעים, לראות איך הקסם עובד, מרחיקים ומקרבים את הדמויות אל האור. ילדים אחרים היו ניגשים לארונות העץ המקושטות באיורים של נחום גוטמן לשירים של ביאליק. שנים־עשר איורים של שירים עיטרו שתיים־עשרה ארונות וכאשר היו פותחים את הדלת, השיר המתאים לאיור היה מתנגן, כמו "נדי־נד" או "רוץ בן סוסי". על אחד המדפים נחו ספרי הילדים שכתב ביאליק, חלקם עם איורים של תום זיידמן

פרויד, אחייניתו של זיגמונד פרויד, אותה הכיר ביאליק בברלין. דווקא התרחקותו מהשירה בעשור האחרון לחייו הביאה אותו לכתוב לילדים ולהקדיש את מרבית זמנו לתרגום, עריכה וכינוס אגדות מדרשיות בספר האגדה.

חדר העבודה – הספרייה

בלב חדר העבודה ניצב שולחן הכתיבה של ביאליק. על השולחן היו עט נובע ושישה ספרים קטנים שעמדו זה לצד זה, שתוכנם עירב קודש וחול, מעין ספרי השראה. מעל השולחן ניצבה תמונתם הידועה של ביאליק וי"ח רבניצקי, שצייר חיים ליפשיץ. הקשר בין ביאליק לרבניצקי החל כשביאליק הגיע לאודסה בגיל תשע־עשרה כשבירו טיוטת השיר "אל הציפור". רבניצקי, העורך דאז של כתב העת הפרדס, פרסם את השיר, שהפך את ביאליק הצעיר בן לילה לכוכב עולה. לאורך שנות יצירתו היה רבניצקי עורכו של ביאליק, ב־1903 החלו לעבוד בשותפות על המפעל של כינוס ספר האגדה, שהגיע לשיאו עם הגעתו של ביאליק לתל אביב. למעשה, היה זה רבניצקי שהפציר בביאליק המתמהמה להגיע לארץ ישראל והתריע בפניו כי אנשים מאבדים תקווה שהוא אי פעם יבוא. ביאליק היה בין האחרונים שעזבו את אודסה וביקורו בתל אביב בשנת 1909 לא הותיר עליו רושם חיובי. הוא חזר לאודסה עם החלטה שאינו עולה לארץ שבה הכול חול וחולות. הוא נשאר באודסה עד 1921 וכשגברו הסכנות, העדיף לעזוב לגרמניה, שם התגורר כשנתיים וחצי. בעקבות רצף של קשיים, הצלחות ואכזבות, בשנת 1924 עזב ביאליק את באד הומבורג ועלה לארץ ישראל. במאמצים רבים, הצליח ביאליק להבריח את ספריו מאירופה ולהביאם לתל אביב, שם חיכו לו הבית הגדול שתכנן האדריכל יוסף מינור, וקהל מעריצים.

החדרים שאינם

במהרה למדתי כי השיפוץ הקודם, שהתקיים בשנות השמונים, ביקש לטשטש כל סימן שהעיד על חייו של המשורר הלאומי כאדם בשר ודם. המטבח, חדר האמבטיה, השירותים וחדר השינה נעלמו כלא היו ונותרו חדר האוכל, חדר העבודה והספרייה שבקומה השנייה. אך עד מהרה הסתבר לי שהדימוי של המשורר־האב שרק יושב על שולחנו וכותב שירים ואינו זקוק לאוכל או שינה לא תאם כלל את חייו של ביאליק בתל אביב. למעשה, בתשע השנים בהן התגורר בביתו למול בית העירייה הראשון ומשרדו של מאיר דיזנגוף, ביאליק כמעט שלא כתב שירים.

עם הגעתו לארץ בשנת 1924 הוא עסק בפעילות תרבותית ענפה, הכללה תרגום, עריכה, כינוס ופתיח את ביתו לאנשים שרצו להכירו. במסגרת פעילותו, כמעט שלא כתב שירה. באופן מעניין, המעבר שלו לרמת גן, כעשרה חודשים לפני מותו, החזיר אותו אל השירה. שם, הרחק מההמון, כתב את מחזור השירים האחרון שלו, מחזור שירי היתמות.

רחוב ביאליק

בשנת 1934 עזבו מניה וחיים נחמן את ביתם שברחוב ביאליק 22 בתל אביב, ועברו לפנסיון ברמת גן, לרחוב שקיבל גם הוא את השם רחוב ביאליק, בעקבות מגוריו של המשורר. כפי הנראה ביאליק ביקש להתרחק מתל אביב בגלל שלוש סיבות הקשורות זו בזו: בריאותית, ציבורית ואמנותית. באותה תקופה, ביאליק היה חולה במחלת כליות שהחריפה והרופאים המליצו כי יתרחק מהעיר הגדולה ויעבור לרמת גן, שמנתה באותה תקופה כאלפיים תושבים. המרחק מהעיר הקל עליו כדמות פומבית שעייפה מעין הציבור. ביתו בתל אביב נודע כמקום עלייה לרגל ומיום בואו הוקצבו שעות סדורות למבקרים. לצד אוהדיו, הוא ספג ביקורת מהמשוררים הצעירים, כשלונסקי ואחרים, שראו בו כיוצר של העבר ולא כמחדש ההווה. ברמת גן זכה ביאליק למידת השקט שביקש ובפנסיון היו לו חדר עבודה וכן מבקרים מהזירה הספרותית במידה נוחה. בחודשי האחרונים הקדיש את כתיבתו לזיכרון אביו ולשני האבות הגדולים של התרבות היהודית: דוד המלך ושלמה, בנו. הוא השלים את אסופת האגדות שזכתה לשם "ויהי יום", המסמנת בכותרתה את העבר ואת העתיד גם יחד, ואת מחזור שירי היתמות הכולל ארבעה שירים: "אבי", "שבעה", "אלמנות", ו"פרדה". דווקא הוויתור על הבית הגדול והמפואר בתל אביב אפשר לו לחצוב שוב מסלעו ולשוב אל בית מסוג אחר: בית האב והבית שבשיר.

שירים

צפיר יעקבסון פלד

אפולו ודפנה

לא! אחי, לא אותה
אנחנו אוהבים אותה
אז היא בחיים לא תעשה אותנו
נסיכה
אני יוצא בוא אתי
תפסיק עכשו היא תסלח לך
אפולו רוצה וחקוק אין שני לו אל היער במרכבה וכלי זין
לצוד הוא יצא
אל תפשיט אותה
אחותי הקטנה אני מצטער
אל נימפת המים המתוקים, כך דבר חבר פמליה
מבלבלת אינה מבינה לא ידעה שהיא ציד
לא שהיא כבר עקודה
לא חשבה על חצו שהרעיל
בלי חמלה, בלי הסבר,
השתנה
כלו צל אין מציל
מפגר! תסתכל היא לא זזה! היא לאא... צחוק מנתק
ידיים משתלטות חושפות את גופה
הוא לא אנושי, לא אדם, לא חיה
רוצה לברח משתקת
כמו פסל שיש של ברניני קפואה עירמה מול קהל עד עולם פעורת עינים בלי קול
אין תנועה
יצאנה יחידה
מעתיקה
תודעה שתולה כעץ בלי פלגי מים
איברים מונפים ענפים
מוזזים נפתחים עלים ברוח זזים
מסתכלת עליהם מבחון נפצעים מסגילים
שלכת כפור עת לבלוב האביב
פרולוג חושפני ומשפיל בספסל אחורי של מרכבת האש

מול קהל שמחא קלות במושבים צמודים ונשאר
 אותה משם בקלות אז לקח
 כגזע פרות להדליק אח
 על כפיו כגופת חית בר
 לבד
 עם האפל ביצר
 המחזה טרם קץ לא נגמר
 מערכות ארכות אגרסיביות אלימה לא עוצרת
 מונוטוניות של פלחן והיא בתפקיד נעקדת
 לא יכולה, להיות, שם, יותר, לא לצאת, לא ללכת, נקברת
 שרשים עמקים באדמה יש לעץ
 מגיעים עד מי התהום הבהוב הכרה
 חוזרת
 נעלמת לעץ
 חוזרת
 עץ דפנה
 אז אפולו קטף ממנה ענף עם עלים ירקים
 מתבוננת בורות בגוף שהיו פעם אחד
 ולראשו האכזר עטר זר מנצחים
 עלותה נפלאה פרות סגולות רפוי
 ומזל שרשים עמקים ערה אצילה
 משתקת, לא זזה... היא כוון
 עדה יחידה
 הרופי פג
 השתוק פחות
 לחש נשים ושרוש עלים ברוח שלכת
 לפעמים פותחת רוכסן
 יוצאת מהגזע, הולכת,
 עקבותיה פרחים פתיתי תם צהבהב לכן

הרגע הנורא בהיסטוריה

הרגע הנורא בהיסטוריה של העולם
הרגע הנורא של כל החיות
כל היצורים
אחרי המלחמה
הראש נופל בעיפות על האנס
והוא רואה את הכאב שלך
באמת רואה את הכאב שלך
ואז אונס אותך
המח שלי עומד לשבר
את הגלגלת מבפנים
הרגל על הצנאר, הראש נשאר על העפר
ידעתם שתרגלת בלי ראש
עדין צורחת את הכאב שלה
ואת הכעס שלה
זה נורא
היא רצה בלי ראש
ואין איך לעזור

בת ארבע

עברה לפחות שנה שלבת קצר באמצע בלוי לא לבד בסביבה
רצתי בגרביים עד לבוא מהר בעקבים
הרבה בינינו סמיד
פתאום אמרנו על זה כי דברנו על מישהו אחר
קשה ללטף קפוד
ונדעתי שזה לא
מבט אמו כשספרה לך
עלי ארבע אדמה חומה רחבה גבה עשב ראשוני חטה ירקה קטיפה בהירה
מתבדרת זוקפת עצמה אל התכלת והשמש המחממת
כל כך קרוב לקשר שבתחלת הרקמה
ואמרת שלא רצינו ולא ידענו ונחטפנו
מהשדה והפרדנו בחדרים בצריף
העץ ונעלו אותנו ואני לא יודעת מה
עשו לו וכל הזמן חשבת על עץ

הַתְּאֵנָה שֶׁהֵיטָה בְּפֶתַח עֲשָׂרוֹת כְּפוֹתֶיהָ מְנוֹסוֹת
לְכִסּוֹת שְׁנוּי בְּשַׁעוֹן הַגְּחִלִּילוֹת
פִּיּוֹת פְּרָחִים שְׁמַיִם
גְּדוֹלִים לְקַחוּ אוֹתָנּוּ לְשֵׁם טְלִיִּים חֲמוּדִים מְדַלְגִים בְּעַמְקִים בֵּין הָעֲרוּגוֹת
סִיּוֹת הָאֵם חֲרִקִירִי בְּגַב זְקוּף מִבֵּט אֶפֶק
בְּדֶרֶךְ כְּפָרִית מְפַתֶּלֶת וְצָרָה הַתְּהַפְכְּנוּ אֶל הַתְּעֵלָה
פֶּתַח מִטַּע הַתְּפּוּחִים
אֶל אוֹתָהּ הַשִּׁיחָה אַחֲרֵי אַרְבָּעִים וְשִׁבְעֵי שָׁנָה עֵינַיִם שֶׁנִּפְתְּחוּ בְּפֶתַח מְלַמְעָלָה פֶּה
קָטָן אַרְבַּע
וּפְתָאוֹם לֹא הֵיטִי בְּטוּחָה שְׁלִבְשָׁתִי מְכַנְסִים קְצָרִים צְהַבִּים וְחֻלְצָה כְּחֻלָּה עִם יוֹנָה
קִטְנָה עַל הַחֹזָה
מִגַּע גְּרִינִי אֲדַמָּה וְנוֹחִים מְצִיצִים בֵּין קוֹרוֹת עֵץ נְסוּר שְׁאֵלוֹת שַׁעוֹן אֵיבָרִים עוֹנָה
מִזְבַּח אֶבֶן לְבָנָה
קִפְסַת עֵץ מִתְגַּלְגֶּלֶת בְּחֻלָּל מִחֲבָרוֹת
בְּקֻצָּה הָעֶפְרוֹן עֲכָבְרוֹשׁ סִקְרָן רָעַב
אֵיךְ תִּצָּא הַבֶּשֶׂר הָרֶךְ מִהַקְּפָסָה
יוֹפִי מוֹל חֶסֶר אוֹנִים
בְּרוּשִׁים גְּבֵהִים רִיחָם שְׂרוּט וְאַבְק זָרִים בְּדֶרֶךְ חֲזוּרָה זָרָה
אַחַר כֵּךְ בְּבֵית הֵיטִי חוֹלָה כְּמַעַט
נְהַרְגָתִי בְּשֵׁרוֹתַי וְדַמִּינָתִי
שָׁגַם לִךְ יֵשׁ בְּחִילָה

שירים יובל פז

ואנחנו נושמים

עץ המשאלות

להולכים ביער, מרץ 2022

עץ המשאלות שחונח

גווע בחם,

ואולי אנחנו גשם מתקרב.

אנחנו גוף אחד ומבט מתפלא
ברבוי פניו הטובים של היער.
שבילים מתפתלים גדולים מן השכחה,
מסמנים עבורנו דרך אחוזה כאוצר
בלבנו הפורח.

גשם יורד על תחלתו של קיץ
מתופף על ראשינו הנשאים אל האפק.
הלילה שלו ואנו מכסים בשמיכת כוכבים,
חלומותינו נשזרים זה בזה כחוטאים ברקמה
של נצני אור רכים.

מעלינו עצים נעים ברוח
מרחיקים את יאוש הימים.
כל הפחדים מתעלפים עכשו,
בעודנו פרפרים עצומי עינים
ואנחנו רוקדים.

אין לנו אתמול ואין לנו מחר
רק תמיד אחד ברגע זה של זמן חולף נצחי,
נותנים ידים ומניחים לחיובים
להוביל אותנו כנבואה מבשרת מרגוע
ואנחנו נושמים. עולים ונושמים.

אבא מתקשר ואני לא

אתה רוטט לי בכיס,
אני דוחה את השיחה.
אתה מנסה להעיר אותי,

ואני חונק אותך מתחת לכרית.
אתה לא מותר, נאבק, מנסה שוב ושוב,
אבל אני טומן אותך עמק בתיק.

מנסה להתרחק מעידי שהוא אתה –
פקעת מדבללת של פחד על כסא גלגלים.
אתה לא מותר –
תופס אותי בסוף,
(כמו שהיית תופס אותי פעם כשהייתי
רץ ומתקרב מדי לנפילה לירקון).
שואל בקול ילדותי:
יש סכוי שמישהו יבוא אלי היום?

נוני ופורטונה

אצל נוני ופורטונה מחפשים. נחים ומחפשים.
בין קפה לעוגת פרג, בין מיץ תפוזי לעוגיות כוכבים,
אפשר לדפדף בשמלות פורחות על קולבים,
לנבר בקצרות צעצועים, למדד כובעים ולענד תכשיטים,
שם אוספים מזכרות מהקירות – ספל פח, ג'ון טרבוֹלטה, טלפון חוגה,
בוב דילן, אריק ונג'ן, סיפולוקס, החבובות, ברוז אמבטיה חם וקר,
סיר פלא, קלפי חבורת הזבל, כדור הארץ, חתול במגפים, צליל מכון.
בוחרים מפות שלחן מלטפות לכסוי מצבירוח מתנדנדים.

אצל נוני ופורטונה ישנם אלה שמחפשים חברה.
לפעמים למישהי נופל חיוך, אז אני מרים אותו ונותן לה בחזרה.
פה לא מאיצים ביושבים ולא שופטים כאבים –
אנשים מחליפים מבטים ושוב שוקעים בניידים או בגעגועים,
מסתמרים בקעקוע של נסיד קטן ופרח או של נשר ושני דבדבנים,
או בתוך תבת אוצר אבוד שצפה על הילדות עם שודדי ים אקזוטיים.
כאן מכבדים כרטיסי אשראי ואנשים משמשים
וכלב צמא עם לב שבור שהשתחרר מצער בעלי חיים נטושים.
אצל נוני ופורטונה מפרדס חנה אפשר לחפש ספר או ים בשקיעה או בבה
ופתאום או לפעמים או אולי או במקרה – למצא רגע שקט או סתם אהבה.

שירים

מירון ח. איזקסון

קולות נוספים

החפצים רועשים יותר. אין כמעט
קול שאינו נשמע.
לא נותרו דברים על השלחן
שאין להם קול משלהם,
פרצופים חבוים מציגים את רעשם,
מכשירים חדשים פוערים את הטרף.

הבליעה שהיתה מהסמויות ביותר בגופנו
מצריחה את כלי האכל והחךדות,
מה שדורות התלחש בה רק עם עצמו
מוסר עתה ברצון את נפשו למדידת הקול.

קולו של העכוב, עם קול המאחר,
משפטי נמנום עם מלות העוד,
בטוי החסרון מוצא לו אותיות
בהבל הפה של הדממה.

אינו מביט

ממתי אדם אינו מביט
במי שדובר לידו:
יאמר הקול השכן מה שיאמר
ומדוע צריכות גם פניו להראות?

מתש אדם מלהביט
במי שדובר בפני הרבים,
טוב לו לשלח את עיניו
לאדמת הרצפות שתחמיו –
הרי עליה יציבות סכנותיו.

לפתע, בלי לְבַדֵּק אֶת כוחותיו
הוא מְזַנֵּק מְכַל הַעֲכוּבִים
אֵלֶּה שֶׁגִּדְּל לְבוֹ וְאֵלֶּה שֶׁאֶסְפוּ יָמָיו
וּמִדְּהִיר לְאוֹר אֶת עֵינָיו הַמְתַּאוֹת.

שְׁתִּים שֶׁהֵן אַחַת

יום השנה לאמא האהובה רות ז"ל. אייר תשפ"ג

מְכַרְח אִישׁ שֶׁבְּכָל חֶדֶר
יֵהָא לְפַחוֹת אָדָם אֶחָד
מִמֶּנּוּ הוּא מִתְבַּיֵּשׁ
כְּאֶשֶׁר בְּגִדְיו עִירְמִים וְרִיחוֹ זָר.

אִמִּי עֲבָרָה בֵּין הַחֲדָרִים לְפָנַי שֶׁאֲגִיעַ
יְדָעָה הֵיטֵב מֵהוּ הַחֶדֶר הַבָּא,
רַעֲיָתִי דִיקָה בְּחִשּׁוּבֶיהָ
כְּדִי לְהִיּוֹת מִי שֶׁאֲבוֹשׁ מִמֶּנָּה בְּזִמְנָהּ.

כְּבִסְפִירָה חֲשֵׂאִית שְׂבֵה אַחַת הִיא שְׁתִּים
וּשְׁתִּים הֵן אַרְבַּע וְכָל הָאֲפָשְׁרוּיּוֹת הַנוֹסְפוֹת,
אִמִּי יִצְאָה מֵהַחֲדָרִים וְרַעֲיָתִי לֹא הִתְמַהֲמָהּ
וּמַעַט אַחֲרֶיהָ אֶסְפָּה אֶת רַחֲמֶיהָ מִמֶּנִּי.

עכשיו אפשר סיגל בן יאיר

מתו הורי, מת אחי,
כלבי הטוב מת.
את מדרגות ביתי אני עולה לבד
עכשו אפשר סוף
סוף להעלם אל חשכתו.

מה נסתר ממני.
עולם אחר שבו הוא חי
רץ רך רע
לי טוב, כלב טוב
כלב טוב.

כבר לא כואב לך, וקל
אתה עולה במדרגות
לבד, אינני שם אתך
איני נושאת אותך יותר

ובמהפך אינני פה
אינם הורי אינו אחי
צלי הולך ומתבהר
נבח וקרא לי
בוא אבוא
בוא אבוא ואמחר

בּוֹר אִישׁג רִבִּינֹר

חִפְרָתִי בּוֹר בְּתוֹךְ הַחוֹל.
הַבּוֹר עִמָּק,
הַיָּם כָּחַל וּמַעֲלִיו
כְּבַמְכַחֹל,
עֵבִי עָנָן
רוֹקְדִים מְחוֹל.

חִפְרָתִי בּוֹר בְּתוֹךְ הַחוֹל,
בְּמִגְרָפָה
שֶׁל יְלָדִים
וּבְקִצּוֹתֶיהָ
טְפֻטּוֹפִים שֶׁל
מֶלֶח יָם וְדָם אָדָם.

לֹאט הַנְּחַתִּי אֶת רַגְלִי
בְּתוֹךְ הַבּוֹר,
עִמָּק מְדִי
וּנְשִׁיכוֹת שֶׁל נְמָלִים
זָרְקוּ בִּי
נְמִלוּלִים,
מִתּוֹךְ הַבּוֹר עָלוּ אֵלַי
בְּמַסַּע צֶלֶב שֶׁל יְלָדִים,
בְּשִׁירָה שֶׁל עֲבָדִים,
הַחִילִים הָאֲבוּרִים.

*

הִבְטַתִּי אֶל הָאוֹדִים
שֶׁמְרַחוֹק מִתְגוֹדְדִים,
הִרְמַתִּי רֹאשׁ אֶל הָעֵבִים,
מְקוֹנְנִים וּמִתְכַּלְבִּים.
לֹאט חִבַּקְתִּי אֶת רַגְלִי,
בְּרַכִּים אֶל רַחֵם
וּבְנִי -
שֶׁאֲלֵהֵם יִשְׁמַר עֲלֵיהֶם
וְשִׁמִּישֶׁהוּ יִשְׁמַר עָלַי.

זה רק יקשה מור אסאל

"אני לא נשארת כאן." הפה של אמא שלה הוא פס דק ומהודק.

"אבל דיברנו על זה." כבר רבע שעה שהן עומדות בפתח חדרה החדש של אימה בבית האבות, ונטע עייפה. כל כך עייפה. מהלילות על הכורסה בבית החולים. ממילים כמו "אירוע מוחי" ו"נוק תמידי". מהמיון והאריזה של דירת אימה, לקראת המעבר לבית הסייעודי שבקצה הקיבוץ.

יותר מכול נטע חוששת שאמא שלה תתחיל לבכות שוב את הבכי הזה, החדש, שהתחיל מאז האירוע. שתתפרץ מול האחות מגוהצת המדים ומול רופא בית האבות, עם פניו הסימטריים שעליהם מתוח חיוך מקצועי.

"קחי אותי הביתה!" אמא שלה מתעקשת.

"בואי, יעל. לא נעשה בעיות לבת שלך," הרופא רוכן אל כיסא הגלגלים שעומד בפתחו של החדר הקטן, מבטו פוגש לרגע את האישה שבכיסא, את בתה הניצבת לידה. אבל אז הטלפון שלו מצלצל והוא מתרחק מהן כדי לענות.

"אני חושבת שכדאי שתלכי עכשיו," האחות אומרת לנטע. הטון שלה חביב אך טעון בסמכות: טון של פעם, של מורות ומטפלות ורכוזות חינוך. "אמא תסתדר פה יופי. נכון, יעל?"

"אני רוצה הביתה עכשיו."

"את יודעת שאי אפשר," נטע משתדלת לומר ברכות. היא כבר סיימה מזמן לסדר את החפצים המועטים שהביאה מדירת אימה שפונתה. חיים שלמים מתכנסים לתוך ארון בן שני תאים, למדף על קיר מעל מיטת ברזל צרה.

"יעל, מעכשיו זה הבית שלך. תראי כמה יפה הבת שלך סידרה לך," האחות מכריזה. "תראי את התמונה של הנכדות," היא מצביעה בידה האחת כמו מדריכה במוזיאון. ידה השנייה מונחת על כתפה של יעל. "אפילו פרחים הבת קטפה לך." "לא רוצה." האם תוקעת את כפות רגליה ברצפה, עוצרת את כיסא הגלגלים.

נטע מחפשת תשובה בפניו של הרופא. אבל הוא כבר בגבו אליה, נותן בטלפון הוראות לבת של אמא אחרת: "את התרופות ללחץ דם תיתני לה על הבוקר." האחות מכחכת בגרונה: "באמת כדאי שתלכי. אם תישארי, זה רק יקשה עליה."

"זה רק יקשה עליה."

נטע שומעת את אימה מהחדר השני בדיוק כשהיא משכיבה את הבובות שלה לישון, רגע לפני שאבא לוקח אותה לישון בבית הילדים.

הקול של אמא שלה רציני. "חגי, אני אומרת ואתה לא מקשיב. זה שאתה ממשיך עם ההרגל הזה של ההשכבה, זה רק יקשה על הילדה."

הלב של נטע דופק כשהיא מבינה שהיא זו שעליה ההורים מדברים. אף אחד בקבוצה שלה כבר לא צריך שההורים יבואו להשכיב אותו לישון. רק נטע. כלומר, נטע והבובות שלה, שגם הן צריכות שמישהו ישכיב אותן לישון למרות שהן גדולות.

"היא קטנה מדי, יעלי. בקושי בת שבע," אבא שלה עונה.

נטע מופתעת לשמוע את אבא שלה מתווכח עם אמא שלה. אף פעם אבא לא מתווכח עם אמא, שהיא הכי חכמה בקיבוץ ויודעת תמיד מה נכון לעשות. בכלל אבא שלה לא אוהב להתווכח: גם לנטע הוא אומר תמיד "כן" כשהיא מבקשת ממנו להישאר ליד המיטה שלה בבית הילדים, למרות שהמטפלת כבר כיבתה את האורות.

"היא לא יותר קטנה מכולם, וכולם נרדמים לבד," אמא שלה עונה.

"אבל נטע לא נרדמת לבד!" הקול של אבא שלה עולה בתוכחה.

"כי אתה ממשיך לפנק אותה!" עכשיו הקול של אמא שלה עולה. "למה שתרצה שהבת שלך תהיה יוצאת דופן? אתה רוצה שיחשבו שהיא לא מסוגלת?"

"ממילא חושבים עליי ככה," נטע חושבת לעצמה. היא לא חזקה ושזופה וגבוהה כמו אמא שלה. היא הילדה שלא מצליחה לרכוב על אופניים או לעשות קפיצת ראש בבריכה או להרביץ בחזרה. זאת שרק יודעת לבכות עד שהמטפלת מצילה אותה.

"אבל היא בוכה! אי אפשר לעזוב ככה ילדה בוכה וללכת," אבא שלה מתעקש.

נטע כולאת את הנשימה. היא והבובות רוצות להקשיב. יכול להיות שאבא ישכנע את אמא? שאולי גם אמא תבוא להיות איתה בהשכבות, במקום לעקם את הפרצוף על אבא ועליה כל ערב מחדש?

"חגי, אני מתפלאת עליך מאוד." אמא מתפלאת כל פעם שמנסים להתחמק ממשימה שצריך לעשות, כמו להכין שיעורים או ללמוד לשחות או ללכת לבד לכיתה לישון. "אתה בטח מבין שלשבור ככה את הכללים של המערכת זה לא לטובת הילדה."

"איך זה לא לטובתה?" אבא שלה אומר, אבל נטע כבר שומעת את הקול שלו נחלש בקצוות, ומתחילה טיפה לפחד.

"כי איך היא תלמד להתגבר לבד אם אתה מוותר לה כל פעם שהיא בוכה?" אמא שלה שואלת. "בסופו של דבר זה רק יקשה עליה."

ונטע משכיבה את הבובות לישון ומכסה אותן יפה ומחכה שאבא שלה יקרא לה כמו תמיד לצאת מהבית אל ההשכבה. אבל הוא לא קורא לה הפעם, ובמקומו

אמא שלה היא זו שנותנת לה יד ומוליכה אותה אל בית הילדים. ולמרות שנטע מבקשת, אמא שלה לא נכנסת איתה פנימה, רק אומרת: "את יכולה לבד, נטע'לה, את כבר גדולה," ונותנת לה חיבוק קצר, מסתובבת והולכת.

בלילות הראשונים נטע עומדת בחלון, מתפללת שאמא שלה תסתובב בחזרה, או שאבא שלה ישמע את הבכי שלה ויגיע. לפעמים נדמה לה שהיא רואה דמות מאחורי הברוש העבה שבקצה החלון, משקיפה עליה מרחוק. אבל אף אחד לא בא ובסוף היא מוותרת ולומדת להירדם לבד.

הבכי שנטע חששה ממנו פורץ.

היא שולפת את הטישו שהיא מחזיקה כל הזמן בתיק שלה מאז האירוע, ומושיטה. אבל אימה הודפת את היד. "קחי אותי הביתה!"

"אמא, די," נטע מבקשת. אמא שלה יודעת כמוה – כלומר, ברגעים שהיא לא שוכחת את זה – שאין ברירה.

"כדאי שתלכי עכשיו. זה מפריע לסדר היום, שבני משפחה נשארים," האחות מודיעה לנטע ואוחזת בידיות כיסא הגלגלים, דוחפת אותו פנימה.

ונטע מרפה ממנו, אבל ידה של אימה נשלחת שוב ואוחזת בה בשרוולה: "אל תשאירי אותי פה לבד!"

"היא תתרגל," האחות אומרת, "היא תהיה בסדר גמור. נכון, יעל'?"

אבל אמא שלה לא מסכימה להיות בסדר גמור. במקום זה היא מחדשת את הבכי, הפעם שקט ועגום, והאחות תוקעת בנטע מבט נוזף אחרון ופונה אל קשיש שקורא לה מהחדר הסמוך. רק שתיהן נותרו עכשיו, בפתחו של חדר קטן.

"נטע'לה?" הקול של אמא שלה נשמע לרגע כמו פעם. לפני האירוע.

"כן, אמא?"

"תישארי איתי פה עוד קצת?"

נטע מהססת. מצד אחד הכללים. והעייפות. והרצון לברוח כבר מהמקום הזה עם ריח מרק העוף הנודף מכתליו הצבועים בצבע שמן צהבהב. מהבכי הבלתי פוסק.

ומצד שני.

"את יכולה להישאר," אמא שלה אומרת בלחש, ממתיקה איתה סוד. "תתחבאי מאחורי משהו, כמו שאני עשיתי כשאת היית קטנה. אף אחד לא ידע שנשארת:"

סיפורי יוסף ומשמעותם

ברומן ביוטופ מאת אורלי קסטל-בלום

ד"ר שלמה הרציג

"ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך (בראשית מ"ז, ד)"

בשלב מסוים בעלילת **ביוטופ** ("הספריה החדשה", 2022) מוצא עצמו ז'וזף שימל, גיבור-מספרו של הרומן, בפני חיזיון אקולוגי מרתק. החיזיון מתרחש על אי תנועה, בין הגדה הדרומית לגדה הצפונית של שד' שאול המלך בתל-אביב, הרחוב בו הוא מתגורר: "דוכיפת עמדה על פיסת הדשא הצרה הזאת וניקרה באדמה במקורה החד והארוך. מטר ממנה נראתה ציפור מיינה שחורה, שהלכה אחריה וניקרה במקורה הצהוב הקצר בכל מקום שהדוכיפת ניקרה בו לפניה. חשבתי שאני רואה לנגד עיני סימביוזה בהתהוות", מעיד המספר הלא-מהימן על המראה, ובהמשך הוא תוהה מהי התמורה שמקבלת הדוכיפת מהמיינה על פילוס הדרך עבורה לתולעים שמנות. "אולי הגנה כלשהי? אך מפני מה? אולי מפני מיינות אחרות. זה לא נראה הגיוני, כי הדוכיפת היא ציפור שוחרת שלום" (עמ' 176).

כך, בקליפת אגוז מטאפורית נחשף ז'וזף במלוא תמימותו הגולמנית, באשר הוא אינו מבין את אשר רואות עיניו, שהרי המין הפולש מיינה לא רק שאינו מקיים יחסים סימביוטיים עם הדוכיפת, אלא שלדעת האורניתולוגים בישראל הוא מאיים לנשל את הציפור הלאומית שלנו מכתרה, ולגרשה מבית הגידול הטבעי שלה בארץ. לשון אחר, לפנינו רמז מטרים להמשך – שבקלות ניתן לטעון אותו גם במשמעויות פוליטיות אקטואליות – בו ינוצלו עיוורונו של מר שימל ונטייתו לרצות את האחרים, כדי לגזול ממנו באכזריות את ביתו, כספו ורכושו, ורק השימוש בפועל ח.ש.ב בזמן עבר ("חשבת"), מרמז על התפכחותו הכואבת בסיום הרומן.

במוקד עלילת **ביוטופ** עומד סיפור חייו של ה"אנטי-גיבור", ז'וזף שימל, מרצה כושל, שפוטר מן החוג לצרפתית שבאוניברסיטת תל-אביב, וכעת הוא מובטל, מעשן כרוני, שאת רוב זמנו מבלה בדירתו במירוק אוסף שכיות החמדה שצבר, או בשיטוטים קצרים עם כלבו, תוך שהוא צופה בתערובת של חמלה והשתאות בשפע הנרקומנים וההומלסים הגודשים את סביבת מגוריו. לפרק זמן קצר, בשל חסרון כיס, נאלץ ז'וזף להציע את שירותיו למשרד עו"ד המתמחה בטיפול בעולים עשירים מצרפת. אך דרמה של ממש מתרחשת בחייו, כאשר סבתו בלאנש, תושבת העיירה ארומנש שבנורמנדי, הולכת לעולמה ומורישה לו את כל כספה ורכושה. לכאורה, ז'וזף עולה לגדולה, אך בפועל חייו רק הולכים ומסתבכים.

ביוטופ התקבל בהערכה רבה על ידי הביקורת הרצנויאלית. דא עקא, שכל התשבחות להן זכה הספר אינן יכולות לטשטש את אופייה הדיפוזי, המפורר

והמפורק, לכאורה, של עלילת הרומן, שאינה מבחין בין "עיקר" ו"טפל", ומגבבת פרטים "שרירותיים" ברוח הפואטיקה ה"פוסט-מודרנית" האופיינית, לדעת מבקרים, לכתובתה של אורלי קסטל בלום.

במאמרי, אעסוק במקצת תחבולות הסיפר ברומן החושפות את מבני העומק המשוכללים בביוטופ, המצביעים דווקא על האחדות שבתוך ריבוי ביצירה. עלילת הספר כולה, כך אטען, היא גרסה אירונית חריפה, אך גם ההפך מכך, של "סיפורי יוסף" המסועפים שבמקרא (בראשית, ל"ז-נ). יתר על כן, התשתית המקראית המונחת ביסודה מסייעת בכניית משמעות הרומן, כיצירה שמתקיים בה דיון מעמיק בדמותה של ישראל העכשווית, כמדינת הגירה, ששאלת ה"בית" הפרטי והלאומי תופסת בה מקום מרכזי.

למעשה, עוד לפני שאנו נחשפים לקרבה שבין ז'וזף לבין יוסף המקראי מתגלות לעינינו מבחר דמויות "יוסף", כמעין רמזים מטרימים למהלך השלם של ההקבלה ביניהם. כך למשל, נמצא אלוזיה ל"יוסף מוקיר שבת" מן התלמוד הבבלי (עמ' 90), וגם אזכור אגבי כפול של סטלין (עמ' 43, עמ' 92), ששמו הפרטי הוא כידוע יוסף. נוסף לכך, אחת הדמויות המרכזיות בספר, עו"ד סופי (האזרחי), איננה אלא "יוסף" בשיכול אותיות, ואפילו כלבו של ז'וזף, פוקסי, אינו אלא יוסף ק' הגיבור הקפאי הידוע מהמשפט.

אך הפעם הראשונה ברומן שבה ז'וזף הופך במפורש ליוסף היא בעת המפגש שלו בבית החולים איכילוב בתל-אביב עם דביר שוהם, איש עסקים נכלולי ממעלה אדומים, שעל פי כרטיס הביקור שלו הוא "קונה ותורם ספרי תורה" (עמ' 74). אגב, "דביר" הוא קודש הקדשים בבית המקדש, ו"שוהם" היא אחת מאבני החושן של הכוהן הגדול המיוחסת ליוסף. באותה פגישה תיאטרלית מפעילים דביר וחבורתו מהשומרון על ז'וזף סדרה מתמשכת של מניפולציות מתוחכמות, שנועדו להשליך אותו ל"בור" כלכלי ממנו לא יצליח לצאת. וכך דביר פונה אליו: "יוסף, אח שלי... צדיק בן מלך" (עמ' 122). כידוע, הכינויים "אח שלי" ו"צדיק" נפוצים מאוד בלשון הדבורה ב"מילייה" חברתי מסוים, אלא שבסצנה שלפנינו הם חוזרים ונשנים כמה פעמים ומשמשים אמצעי בידי דביר וחבורתו כדי למצב, כביכול, את ז'וזף כ"יוסף" אחיהם, למרות שהוא כלל איננו יהודי על פי ההלכה, שכן נולד לאם נוצרייה ולאב יהודי. נזכיר גם, שהתואר "צדיק" הוצמד ליוסף המקראי על ידי חז"ל, והפך לחלק בלתי נפרד משמו.

גם ה"בור" הכפול מ"סיפורי יוסף", הן זה שהאחים זרקו אותו אליו (בראשית, ל"ז, כ"ד-ל'), הן זה שאליו הוא הושלך בעקבות עלילת השווא של אשת פוטיפר (בראשית, מ', ט"ו) מופיע ברומן שלנו במפורש בהקשרים שונים, כגון "בור ללא תחתית" (עמ' 124) בדברי סבתו המדומה של דביר; "בור עמוק ורחב וארוך" שחפרו הפועלים מתחת לביתו של ז'וזף בעוד "עשרות צינורות שחורים ארוכים בקוטר מטר... חיכו לתורם להיטמן בבור... (עמ' 192). מוטיב ה"בור" ברומן

איננו מקרי וכאמור, שולח את הקורא חד-העין אל הבור המיתולוגי מסיפורי יוסף שבמקרא. גם הטענה ההזויה-משהו של ה"סבתא", שדביר מפקיד כסף שהיא מעבירה לו כאפוטרופסית בחשבונות אנשים שונים, מהדהדת תחבולה של יוסף המקראי המטמין את כספי קניית האוכל באמתחות אחיו, שאינם מזהים אותו (בראשית, מ"ב, כ"ה-כ"ח).

ודוק, הפירוק של חומרי התשתית ביצירה למרכיביהם השונים ושיבוצם בהקשרים חדשים ומפתיעים הוא תחבולה ידועה בכתיבתה של אורלי קסטל-בלום. בלשון הרומן ניתן לומר, שאלה הן אותן "מניפולציות נסתרות" (עמ' 192), שברובד הגלוי מתארות את סילוק הצינורות הישנים מתחת לעיר והחלפתם בחדשים, אך ברובד הסמוי הן רומזות אולי למניפולציות הנצלניות שמופעלות על ז'וזף לכל אורך עלילת הרומן, וברובד עמוק עוד יותר, גם לטכניקת הסיפור ה'מבורת' שביצירה המפוררת את הסיפור המקראי שבתשתיתה לחלקים רבים, ו"מאלצת", את הקורא הנבון לאסוף אותם ולהרכיבם מחדש.

למעשה, טכניקה זו של הזרה נרמזת במפורש בתוך עלילת ביוטופ באמצעות אלוזיה למאמרה הידוע של יעל רנן "לשמוע את רחש הגלים" (סימן קריאה, 2, תשל"ג, 261-343), שכותרתו מופיעה בתוך זרם הרהוריו של ז'וזף בעת שהוא שוכב בחושך בבית שירש מסבתו בארומנש, ומצליח, באמצעות מצמוץ, להפוך תמונה דו-ממדית לתלת ממדית, תוך כדי שהוא "שומע את רחש הגלים" (עמ' 166). אגב, גם לכוכבים הנזכרים בסצנה זו שלוש פעמים יש משמעות אלוסיבית (חלומו השני של יוסף כמתואר בבראשית, ל"ז, ט'-י'). כל שנותר לעשות כעת הוא אכן, לאסוף את ה'ניצוצות שהתפזרו' בין קפלי עלילת הרומן, ולנסות ולעמוד על תרומתם לבניית משמעות היצירה.

"תקשיב יוסף", טומן דביר שוהם מלכודת דבש לגיבורנו הנאיבי, "אני מרגיש קרוב אליך" (עמ' 206). "אולי היינו אבא וכן בגלגול הקודם", מגיב ז'וזף בניסיון לגלוג מסורבל, אך מאחורי גבו נרמזת כאן הקרבה המיוחדת שהייתה בין יעקב אבינו לבין בן זקוניו יוסף (בראשית, ל"ז, ג'). שוב ושוב מכנה דביר את ז'וזף בשם "יוסף" ואף מוסיף: "כולנו בני ישראל, ובני ישראל ערבים זה לזה..." (עמ' 202) במה שיתברר כמזימה צינית להשתלט על כספו ורכושו. מובן, שגם כתונת הפסים המפורסמת של יוסף, סמל הנבחרות, איננה נעדרת מן הטקסט, ואפילו שלוש פעמים, בדמות הבחורות בחולצות פסים שאורזות את שכיות החמדה של ז'וזף (עמ' 150, עמ' 196). להן מתווספת חליפת ארבעת הפסים (עמ' 49), שמחלקת עיריית תל-אביב להומלסים שבעירה. ובכלל, מוטיב הבגד המרכזי כל כך בסיפורי יוסף נרמז בתיאור הבגדים המהודרים והחריגים של הנער ז'וזף, שאימו מלבישה אותו בדרכו לבית הספר (עמ' 43). שם גם מעיד המספר על עצמו שהוא "כלל וכלל לא מכווער", כאלוזיה ל"יפה תואר ויפה מראה" של יוסף המקורי (בראשית, ל"ט, ו'). אגב, באותן מילים ממש משתמש המקרא, כדי לתאר את רחל אימו של יוסף (בראשית, כ"ט, י"ז), ובכך מהדק את הקשר ביניהם, ממש כשם שז'וזף חושף

בפנינו במובלע את הקשר האדיפלי שהתקיים בינו לבין אימו בילדותו (עמ' 43-45). גם מוטיב החלומות מופיע בעלילת הרומן: "נכנסתי לחצר מרוצפת שמופיעה לעיתים בחלומותי" (עמ' 151).

את סירובו של יוסף לפיתויה של אשת פוטיפר, שבעקבותיו הוא הואשם על ידה באונס, ניתן לזהות בדבריו של דביר לז'וזף, כאשר הוא מספר לקורבנו, שהוא ניתק את קשריו עם סופי, כיוון ש"לא הסכמתי לשכב איתה ומאז היא התהפכה עלי" (עמ' 211). מייד אחר כך מספר ז'וזף על נפילתו ארצה בעקבות הסתבכות רגליו ברצועת כלבו ולדבריו: "אני דוחה בשאת נפש את המחשבה שנפילה זו הייתה אות מאיזו השגחה" (עמ' 212), ואכן, אלוהים אינו ממלא תפקיד של ממש בסיפורי יוסף המקראי. ובכל זאת, זה בדיוק מה שקורה, הספרות וה"חיים" מתאחדים בבשורת נפילתו הכלכלית של ז'וזף מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, שכן בסיום הרומן מוצא עצמו ז'וזף משועבד לחלוטין להתחייבויות הכספיות המטרופות, שנטל על עצמו ברשלנות איומה (עמ' 231-232). למותר לציין, שבמובנים מסוימים זהו המסלול ההפוך לזה של יוסף המקראי, שעלה מן הבור הממשי, כדי להפוך תחילה לעבד, אבל אחר כך למשנה למלך מצרים.

עוד רמז לסיפורי יוסף הוא מוטיב הלחם הידוע במקרא המגולם ברומן ביוטופ בדמות ה"בולגוז'רי" של הסב פיליפ מארי, שאת תמורתו יורש ז'וזף (עמ' 145). גם ה"סל" המופיע בספרנו שבע פעמים בהזהרתו של דביר ל"יוסף" שלא לשים את כל הביצים ב"סל אחד" (עמ' 198-210) הוא הרמז ל"סל" ממנו אוכל ה"עוף", בחלומו של שר האופים, את "מעשה אופה" של פרעה (בראשית, מ', ט"ז-י"ט). שבע השנים הטובות, שנות השובע, שנרמזות בחלומות פרעה מופיעות גם במזימתו של דביר לפתות את ז'וזף להצטרף כמשקיע ברשת חנויות מזון בפארק השעשועים, שלדבריו בונים כעת במישור אדומים: "אני אומר לך יוסף, זה יהיה פיצוץ. יש אישור לשבע חנויות מזון מהיר במתחם" (עמ' 203).

כדי שלא להכביד יתר על המידה על קוראינו נזכיר רק בקצרה עוד כמה הרמזים ברורים ברומן לסיפורי יוסף: שלוש סצנות הבכי המפורסמות של יוסף המסתיר את בכיו מפני אחיו (בראשית, מ"ב, כ"ד; מ"ג, ל'; מ"ה, ב') מגולמות בספרנו בשלוש סצנות בכי רצופות של ז'וזף, לאחר שגילה שדביר "אחיו" עקץ אותו במיליוני שקלים (עמ' 217-218). אפילו חניטתו וקבורתו של יוסף לאחר מותו, כמסופר בפסוק האחרון בספר בראשית (נ, כ"ו) מופיעות בסצנה גרוטסקית בה מספר דביר לקורבנו, שהוא אינו מתכוון למות כדרך כל בשר: "אני עושה קריניקה לעצמי ולכל המשפחה שלי" (עמ' 205). את שפע ההקבלות בין ז'וזף ליוסף ניתן להמשיך עוד ועוד, אך דומני, שכדאי לעצור כאן, כדי לעמוד על משמעותו הפסיכולוגית והרעיונית של מהלך אינטר-טקסטואלי זה.

ובכן, בניגוד לשלושת האבות המקראיים, אלוהים מעולם לא התגלה ליוסף, לא הבטיח לו ולזרעו את הארץ, ויוסף גם לא התהלך בה לאורכה ולרחבה, שכן הוא

הוגלה ממנה כבר בנעוריו. למעשה, זירת פעולתו העיקרית של יוסף היא מצרים בה הוא עובר תהליך חניכה קשה, והופך מנער מפונק ואנוכי לשליט פרעוני קשוח ובוגר. במצרים יוסף מקים לו בית ומשפחה עם אישה מצרייה, ואליה הוא מזמין את משפחתו הרעבה, כדי לגור בה (מגורים זמניים). רק באחרית ימיו יוסף משיב את בני ישראל שיעלו את עצמותיו לארץ. למרבה האירוניה, זו פרקטיקה ידועה דווקא בהיסטוריה היהודית הטרנס-ציונית!

קריאה זהירה ברומן ביוטופ תגלה, עד כמה מקבילה זהותו ההיברידי של ז'וזף שימל לזו של יוסף המקראי, גם אם בגרסה גרוטסקית. ז'וזף, חדל האישים, איננו יהודי ואיננו נוצרי, אך הוא נימול (עמ' 38-39). זהותו המגדרית איננה ברורה, והוא מתרחק מגברים ונשים כאחת (שימל=she-male). בכך מהדהד הוא את דמותו האנדרוגינית של יוסף באחד ממדרשי חז"ל הידועים. ערש לידתו של ז'וזף היא נורמנדי, אך עלילת חייו מטלטלת אותו הלוך ושוב בין צרפת לישראל, מבלי שהוא קושר את גורלו באף לא אחת מהארצות, וכלשונו: "אשה חצי שנה פה וחצי שנה פה" (עמ' 149). ודוק, לא "פה" ו"שם".

לאחר פיטוריו, ז'וזף מחליף את זהותו האקדמית הרעועה ב"זהות נדל"נית" רעועה לא פחות, שאין בה שמץ של תחושת שייכות למקום (הישראליות החדשה). הוא אינו חש בבית בדירתו מזה חמש שנים, אך הוא גאה מאוד בעסקה המוצלחת שעשה עם רכישת דירתו. חוויית המגורים המנוכרת שלו, שאין בה שמץ של זהות אוטוכתונית, מגיעה לשיאה דווקא ביום כיפור (יום של חשבון נפש): "מה שיש לך בחיים הוא מה שיש לך בבית ומה שיש לך בחנייה של הבית" (עמ' 118) וגם: "המשימה היחידה שאני מטיל על עצמי כאדם היא לגור, עם כל תחזוקת הבית ותכולת הבית, הכוללת גם אותי" (עמ' 139).

תחילתה של מטמורפוזה חיובית, דוגמת זו של יוסף המקראי, שגם מהפכת את יחס הקוראים כלפיו, חווה ז'וזף דווקא בצרפת ולא בישראל, ואולי יש בכך משום רמז לעמדתה הפוסט-ציונית של מחברת הרומן. בניגוד ל"שומרונים", שותפיו לעבודה עם יהודי צרפת, שמגיחים מערי השינה שלהם בשומרון, כדי לצוד את טרפם בישראל, ובניגוד להומלסים האומללים, חסרי השם ברובם, המתניידים עם עגלות הסופר שלהם, אך למעשה כבולים לחלוטין לטריטוריה המצומצמת שלהם, כנרמזו בציטוט משירו הידוע של דוד אבידן "יפוי כוח" (משהו בשביל מישהו, 1964): "הוא פסע באיטיות שהסגירה את העובדה החותכת שאין לו לאן ללכת" (עמ' 176), ז'וזף מוצא את ראשית גאולתו דווקא בנורמנדי בה הוא מעבד את גינתו: "יצאתי לטבע, לעבודת האדמה" (עמ' 168-169), כמין פרודיה על האידיאל הציוני. עם זאת, כאשר "הצמחים בגינה הקדמית כבר התייבשו" (עמ' 233), הוא אינו מתאבל עליהם.

ובאחת, ז'וזף ה"יורד" של סיום הרומן, דווקא לאחר נפילתו ל"בור" הכלכלי, אובדן דירתו בתל-אביב, שעבוד ביתו בנורמנדי לבנק מזרחי טפחות לאחת-עשרה

שנה, ולמרות "שלא מעז להתחבר לעצמי" (עמ' 231) נעשה אדם מפוכח ושלם יותר, גמול מעישון, שאינו מכור עוד לאוספיו הרבים. ז'וזף הוא בעל פנסיון פעיל המשכיר חדריו לתיירים, גם אם בליט ברירה הוא נאלץ להסתפק במגורים בעליית הגג (ההרמזים לאבא גוריו הם עניין למאמר נפרד). אגב, פוקסי, כלבו של ז'וזף, אינו שורד את המעבר מישראל לצרפת, כיוון שהכלב, בניגוד לאדם, הוא חיה טריטוריאלית.

שירים דליה סיני

על הסירוב להסתפר

הילדה יודעת שהיא בן,
והשמלות רק כסות נדרשת.
המחמאות זולגות לה על העור
כמו דמעות, מדגדגות
את תפירת שדיה. דגדוג שאין בו נעימות.
במהרה תלמד איך לטשטש
את הרכות בתוך רכות. בינתיים
שערה צומח פרא ממנה והלאה,
מלמד אותה את השליטה
שבהפקר. דוחק אותה להסתפר.

ובנוגע למעלית

ובכן, המעלית הגיעה עד לתוך הדירה ממש.
למעשה, המעלית היא תא בין יתר תאי הדירה,
יורד עד לקרקע, או עולה – בלחיצה.
יש הכרח לשמר בו תנועה, שהרי זו תכליתו
של התא: תנועה במאונך
והובלת אנשים בין מטה למעלה.
הילדה, גופה נצב בתא.
היא משתהה, ממתינה לעלטה שלאחר סגירת הדלת.
והיא יודעת את הפיר, ואת עמקו,
ומפירה במערכת הבלמים, שבה תלויים כעת
חיה.
התחושה היא שיאו של התהום,
וכל פונתה היא לשמר אותה
ואת התא
שבביתה
בעלטה
שליטה
על יום מותה.

שירים גליה שנטר

עלי הגן של ידידי - ד.ו. ויניקוט

הבמה של הזמן נוחתת, אהובתי,
כמו שלא חשבנו מעולם.
נדמה שצפורי הכסף המפסלות
מנידות את צוארון הערב החולף
בתנועות קטנות ומדודות,
והים - הים שמנגד-כאלו צר.
אפשר לומר שבשיר אני אוהנת עולם
וכאלו אין לי צורך ללוש דוקא
את מציאות הדברים.
היפי המדמה
המלים שרוקמות את הלילה,
המבט העבה של הבגרות,
הקו הדק של דמותך שמשאיר בי
קנים של אור ונהב,
נדמה שאלה מספיקים לי,
הידיעה המצטברת שבתוכי
על הזמן החולף
על הדמויות שנסבות בקרוסלת הזמן
הופכות את הדברים
ממעשה קטן - לכאורה
למעשה גדול לכאורה
לשתי פנים של אותה מטבע
כשאני מביטה בה
אני רואה שוב ושוב
אותה האילה באותו הנחל,
שבה ומדמה את מבטה במראה המים
שוב ושוב, למה ששתינו
קוראות ממש באותו מטבע לשון
פשוט להיות
ואם מדבר בלהיות
אז מה הטעם במעשים קטנים וגדולים

הלא סכמנו - את - אני - הזמן -
כלנו עסוקים באותו רצון
בלהיות.

לאחותי, מלי רויכמן

אני כותבת לך את שירי
תמונת יפי נשרה מיפיד
נפעמת הבטתי בעיט הדממה שלך
ובאצילות הרוח - אני מכבדת
את חייך ומותך אחותי
בקשת לכתב יש לי אהבה
והיא תנצח על קברך
בוא אהבתך נולד נפעם
ממד נתת בו סימנים וצורות
בשפת האמנות
אילת הים משיטה אותך לאפק הנכון
אני יותר שקטה עכשו
חוטי הזהב שלך שזורים עמק בלבי
בלילה עלעלתי בדברים
ובבקר פתחתי ציור ושיר שצירתי
במות סבנו ואבינו
עפר אתה ואל עפר תשוב
יפיד נושר כאגל טל
בחלון הדמיוני של העולם
שתינו נפרט במיתרי הדבש
של הכנור -
שנים סינים עם כנור גדול
ישבו ופטפטו בקול גדול
כא שוטר גרש אותם וזה הכל
שנים סינים עם כנור גדול...
נוליד ביחד את חלקיקי האור
ושתינו נציר צפור
על כרי החול
את שם מלמעלה
ואני כאן למטה.

שירים

נועם דרומי

חנויות נוחות

1.

עצי הריח האשוחיים תלויים
על מדף, עטופים בנילון,
כמו יומולדת שאף אחד
לא בא אליה.
המוכרות מאחורי
הדלפק מקשיחות;
אז מה תרצי עוד
מה תרצי עוד.
אני נעה באי נוחות -
הכל נקנה כבר, לקק, גורק, המרחק
מתקצר אל שתי הדמיות, כף יד מזיעה, שלושה מטבעות.
העצים התלויים מרשרשים
בתוך דלתות נפתחות.
מה אני רואה בחטף המראות?
ברוש, לבנה, או אגס?
חשיש התבל ממכר ונכנס מבחוץ
אל שלשתנו, אני יוצאת
אליו אך הן נשארות בקפות;
(מי זו צועדת בחטף, עטויה דמעות יבשות?)
עוד קפה
עוד קפה
ואדם שרוצה ---
עץ ריח
לרכב, בין חטיפים, לצד מצתים
יותר כלוא
לא ירשרש עוד
עד שדלתות
יפתחו.

”כדרכן של הבריות תדהמתן
נמשכה יום אחד”
ג'ון סטיינבק

תדהמה, שפרושה להשאר ערה
כששכל אור מחניק מגשש לו דרך אל
צנארי

(ארץ ישראל אני כלואה אצלך בדם)
קני הבזים ננטשו בדיוק כשעברתי שם
והיום יום חצב בנו דרכיו הישנות, זכורות
כשנה חטופה. ומה ישאר? אברר עם הנפש
מלים. תשאר נואשות כגלעין, כנגון מתמשך
של כנור

(ארץ ישראל את פצע בחוט הנשמה)
כאסבסט קבור באדמה, כאותות מכוכבי שוא.
תשאר צפיה ילדותית, עקרה, מזדקנת, כאבן
שלא הנחה על אבן, כמסע אל הר קדוש ובועט
(ארץ הצבי דהירתך חלשה, אדמה, נאנקת)

תשאר חפויה מן העשב אותה כלנית עם הגון
הבוהק בשעת ערב חרפית ושמי תכלת, ואותו
המסך השחר הצוחק על קלפת כיב שעוד לא
נדם. על חפות הרגע הקיומי בו נשמתני את כל
האור הקים, שתיתי מימי כל אגמים, חטטתי
בכל הקורות, בטויות של עמי (גם בקומי) שרצדו
בי לילות מלאים דבוקים כהפרשה לעפעה, כצופר
מהדהד, כהתהפכות במטה על חטא מתמשך

(ארץ ישראל, שלומי קשור באזקון אל שלומך)
לילות מבזיקים תחת אשף האור, ירח מלא בכתמים,
כמוך, זרועה בפגמים. לבלע לבדי את ככרת היותך,
חלוקה עליך בכל שעות היום
(ציון, בסוף לא שאלת)

וגם לא תשאלי. מסביב לביתי איני אסירה לחדשותיך,
שם צומח אילן רענן, מפוגג תדהמה ארכה של בריה;
הימים ימי חשש ופגיעה. הלומה מן הירי, מפגועים
מתמונות מהירות מזירות, מסלעים נשברים. מכבישים
מבזקים מתפוצים, מדתות, צעדות, לניות, שערים.

בבקר סרפדים, בערב סרפדים, יש שואלת לשלומך, ציון.
אשאל, אאטם את אזני ואלך
(קרעי שמועות זרמים אלי על מצבך)
בשבל העשן המחניק המגושש לו דרך אל צוארי.

גל חמישי

לאן נברח בתקופה הזו? אל הגוף.
הגוף מדבק בתקופה זו, אל החדר
החדר מבדד מדי בזמן זה, אל החוץ
החוץ גשום למדי בשעה זו, אל המחסה
המחסה רחוק מדי ברגע זה, אל הספר.
הספר כופר בהווה, אל הנשימה.
הנשימה ספוגה ומחזקת מדי בעת זו, אל הספק.
הספק משכיח בדקה זו, אל המין
המין הומה אדם ומצית את הדמיון והתורים בערב ארבים ומשתרכים, אל הערב!
אל התור!
התור מזדחל ומכחיש את עצמי החפשיה, אל בית הקפה.
בית קפה מלא, מקבל את פנינו, נצב כפי שזכרנו אותו, אל הדלפק.
הדלפק נקי ומכוננת האספרסו הנירוסטית חושפנית ומבהירה את בבואתנו הזקופה,
אל ההתחלה.

*

הגוף ההורי שלי כפוף אל ילדי
הגוף האנושי שלי זקוף כמו פנס רחוב
אורו חולף מעל עובריו ושכיו
הגוף הנשי שלי נזכר
ואף שכבר נברא וילד
הוא עוד פולט חם קדום

(הגוף הנשי שלי כפוף או זקוף, לא חף ממנוסה)

הגוף הכוכבי שלי נוצץ
ובשעה רדומה הוא
גואה גואה
ומשתפל.

גופי הקצבי הוא רב תרבותי
ודובר בכל השפות
אומר לעצמו, אני גמיש ונמתח
אל זהר הנשמה.

(הגוף היהודי שלי כמעט מזדעק)

הגוף הפרעני שלי
זומם עלי את ספיותו
הוא דוחק בי כמו חרב חדשה בנדון,
דוחק בי כל הזמן.

רובאית א' חגי לביא

"תעביר את הברוס של הרימונים, יש לי עוד קצת מקום בפאוק', " אני אומר לבנדה. הוא מסיים למלא את המחסנית ומעביר לי רימון. אני דוחס אותו לפאוק' וסוגר את הסקוק'. האפוד מכביד עליי.

סביבי כל הפלוגה פושטת על הבונקר. "נגאוקר, שים מטולים גם בכיסים, לא צוחק. נצטרך כל אחד בשביל הבני זונות האלה," גרין הסמל צועק.

"מי שמוכן, להסתדר בח' פלוגתית ברחבה בחוץ." לאט לאט אנחנו יוצאים, כמו צבים כבדים וירוקים, סוחבים בית קטן על הגב. צלעות הח' מתחילות להתארך. אף אחד מאיתנו לא באמת מאמין שזה הולך לקרות, אבל אף אחד מאיתנו גם לא יותר על ההזדמנות הזו, אפילו אם זה הדבר האחרון שיעשה בחיינו.

דני מ"מ 3 עובר בינינו עם ארגו גדול, מחלק קאטרים לכל מי שהוא רואה. "יש שם שתי גדרות וגם תיל, תזכרו איפה שמתם את הקאטרים באפוד." את שלי אני מכניס לכיס של המכנסיים, אין לי מקום באפוד מרוב מחסניות ורימונים.

חיים ובן נעים, ידיהם מרוחות במשחת נעליים, עוברים וצובעים פנים וידיים. הלחשושים המתוחים מתחלפים בצחקוקים כשהם מגיעים למקונן, שמחייך ואומר "חסכתי לכם..."

שקט לאט לאט משתרר, רק קולות הקרקוש והנקישות של כלי הנשק נשמעים בזמן שכולנו מסדרים דברים אחרונים.

מוטי המ"פ נעמד באמצע הח', והשקט הופך מוחלט. "סוף סוף נהרוג כמה אשכנזים," לוחש ברזאני, וצחוק עצבני סביבו מלמד שכולנו על הקצה.

מוטי יורה בברזאני מבט, ופונה אלינו. "אני בעצמי לא האמנתי, בתכלס אני עדיין לא קולט, אבל יש עוד שלוש וחצי שעות עד שהפתח נסגר. רובאית א' נבחרה למשימה הזו, שאני לא יודע אפילו איך להגדיר אותה. אין זמן למודלים, אין זמן לתרגולים, אין זמן לכלום. אין הוראות פתיחה באש, אין אמנת ז'נבה, אין כללים – כל חייל שאתם רואים, כל חמוש שאתם קולטים הוא מטרה ובן מוות."

"עשינו את זה אלף פעם באימונים, ואתם יודעים את העבודה. אתם מקבלים עכשיו את ההזדמנות הכי גדולה של החיים שלכם. זה משהו שתספרו לנכדים שלכם. בשם העם שלנו, בשם המדינה שלנו, בשם ששת המיליונים, אנחנו הולכים לזיינ אותם כמו שמגיע לחארות האלה."

בחיים לא שמעתי את מוטי מקלל, ונראה לי שזה הרגע שקלטתי שיש מצב שהקשקוש שסיפרו לנו לפני שעה אשכרה נכון.

"אני מאמין, כי חזרתי משם לפני עשר דקות. באלוהים. יוצאים ביער, והיעד בול מולנו. הרמתי משקפת, התרשימים שיש לנו מדויקים. התוכנית פשוטה לאללה. מחלקה אחת יוצאת ראשונה יחד איתי, שוברת ימינה, מזרחה, מתמקמת מול מבנה החשמל, מוכנה עם לאואים, וחיפויים למגדלי השמירה. מחלקה שתיים מתקדמת קדימה בשקט, ונפרסת מול היעד. מחלקה שלוש מאחורי מחלקה שתיים בעתודה. שימו לב, קודם כול משביתים את המגדלים. מ"מים חלקו מטרות וגורות לחוליות. ברגע שהמגדלים מושבתים, מסתערים קדימה, חותכים גדרות, ומתקדמים בתוך היעד. כל חמוש – יורים בו. המטרה – לחסל את הכוח הצבאי, לפרוץ את הגדרות, ולשחרר את כל מי שנמצא ביעד. שעה וחצי אחרינו מגיעה פלוגת הנדסה קרבית. אנחנו מאבטחים אותם, ואז נסוגים אחריהם אל הפתח, וחוזרים לכאן, לעכשיו. אני לא צריך להסביר לכם מי האויב, וכמה מגיע להם מה שהם הולכים לחטוף. אין רחמים, אין היסוסים, אנחנו עם כל הרעל עולים עליהם, ולא משאירים אחד מהם חי. מי שצריך מוטיבציה, שייזכר בכל הילדים שהחלאות האלה רצחו. יאללה, שני טורים אחרי, מ"מים, לוודא שכולם טוענים נשקים, מטולים בקנים. עכשיו אני רוצה לשמוע באוזניים מה מחכה להם!"

"רובאית!" שאג מוטי, "א!" שאגנו חזרה.

"רובאית!", "א!" שאגנו חזק יותר.

"רובאית!!!", "א!!!" אני צורח ומרגיש את הכעס גדל, ובועות נקמה אדומות מתחילות לבעבע במעלה החזה שלי. אני רוצה דם.

אנחנו מסתדרים בשני טורים, ויוצאים אחרי מוטי בשקט. "אחי, תסביר לי עוד פעם, מה קורה פה?" אני לוחש למני שצועד לידי. הוא עונה ברובוטיות, כאילו מתנתק ממשמעות דבריו, אולי כדי שיוכל איכשהו להאמין להם. "פרויקט סודי של מכון ויצמן. הצליחו ליצור פתח בזמן, שיוציא אותנו ב-1943 מול אושוויץ-בירקנאו, ויש לנו שלוש שעות שם, לפני שהפתח נסגר. אז את מי שולחים למשימה כזו? את רובאית א', ברור, שום דבר לא יקרה אם לא נחזור, חוץ מכמה אימהות מבואסות." אני מקשיב, מרגיש את משקל התחמושת על הגב, עדיין בטוח שמישהו יצא בהפתעה מאחורי איזה סלע, מחזיק מצלמה, יניף יד לעצור אותנו ויגיד "חייכו, עבדנו עליכם".

במקום זה אני מבחין בשני עמודי ברזל כאלה, דומים לעמודי חשמל. מוטי המ"פ שהוביל את הטור הגיע אליהם ו... נעלם. אחריו חוליית החוד של מחלקה אחת, פשוט נעלמו באוויר כמו האיש האדום ברמזור רגע אחרי שהוא מתחלף לירוק. הלב שלי משחרר נצרה, זה אשכרה קורה!

תמונות של סבתא עולות לי בראש. אני רואה אותה בוכה כשמנגנים את התקווה לפני משחק של הנבחרת, מקללת כשמראים את קאנצלר גרמניה בחדשות, ולוחשת לי בדמעות בטקס סוף הטירונות "אוי בופי, אם רק הייתם לנו אז..." המחשבה

ממלאת אותי בזרם שמרעיד לי כל נים בנפש, בזמן שאני מתקדם לעבר שני העמודים. טור החיילים לפניי הולך ומתקצר.

המעבר היה חלק לגמרי. רגע גררתי רגליים בחולות של גבעות צאלים, ובבא אחריו כבר צעדתי על אדמה יבשה וקשה בין עצים רזים וגבוהים בחסות הלילה. מחלקה אחת כבר הייתה רחוק מימיני. התקדמתי בשקט מוחלט אחרי קשר המ"מ, עוד רגע מגיעים לקצה היער. חוליית החוד מתפרסת מול המגדל שבמרכז הגדר הארוכה.

ירון המ"מ מסמן לי את המגדל שמשמאלו, שטבול כמו כל המגדלים האחרים באור זרקורים שלא מסתדר לי בעיניים, עד שאני מבין שלא הסתנוורת כי הם מופנים כולם כמעט כלפי פנים, בגלל שהחשש היחידי הוא בריחת אסירים. הם לא מדמיינים תקיפה מבחוץ, וככה אנחנו יכולים להתמקם קרוב, בחסות החושך.

אני מוביל את החוליה, ואנחנו נשכבים מול המגדל. יוסי משחרר לאו אחד, פותח אותו ומכוון. אנחנו עם הנשקים "על". מחכים לפקודה.

משם הכול קורה מהר. מעולם לפני או אחרי לא הבנתי עד לעומק גופי את המונח "צמא דם", אבל בשעתיים ההן, זה מה שהייתי. כל טקסי יום השואה, כל העדויות ששמעתי, כל התמונות שנצרכו בי, כמו בכל תלמיד, כולם כולם תבעו ממני את ליטרת דמם.

שכבנו שם רגעים ארוכים, עד שהירייה הראשונה סימנה את מכת האש, וסופת אש תוצרתנו ניתכה על שתי פאות של המחנה הנורא. המגדלים נדלקו בתוך שניות, ואחרי שרוקנו עוד כמה וכמה מחסניות, נשמעה הזעקה שאולפנו להיענות לה – "קדימה הסתער". כובד התחמושת כאילו התפוגג מהגב בזמן שרצנו באמוק לעבר הגדר. המשכנו לירות פנימה, לכל מקור אש שירה לעברנו. הקאטרים מזמו, והנה אנחנו בפנים.

ירון צועק לנו "שמאלה שמאלה, לצריפים!". אנחנו שוברים שמאלה. אני רץ בכל כוחי, ואז מבליחה בי ההבנה לעבר איזה צריפים אנחנו מתקדמים. חייל גרמני צץ מעבר לפינה של אחד הצריפים, וכולנו יורים יחד. הוא נופל ואני רץ אליו, ממשיך לירות בו, עד שנגמרת המחסנית, יורד לכריעה מחליף מחסנית, ומרוקן גם אותה. רק כשהיא מסתיימת אני מרים את עיניי לדלת הצריף הארוך שהייתה סמוכה אליי. אני מושיט יד אל הידית. חושך מוחלט בפנים, אך המבטים שנשלחים אליי, שאינני רואה, הודפים אותי החוצה. אני צועק "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד!" מנסה למצוא מילים שיבינו, נדחף אל הדלת לצליל הד עמום "אחוד, אחוד" הנלחש ממעמקי הצריף.

אני משאיר את הדלת פתוחה, ואנחנו ממשיכים הלאה. מדי פעם צץ חייל גרמני, אבל ההתנגדות קלושה. הם מופתעים לגמרי, לא רק מהמתקפה, אלא מעצם הופעתנו שם, עשרות חיילים שמעולם לא ראו כמוהם, עם כלי נשק שמעולם לא ראו כמותם, צועקים בשפה שכנראה לא שמעו אף פעם.

אני מבחין בגדר המקיפה את צידו השני של המחנה ומבין שבקרב נגיע אליה, והמחנה יטוהר. אנחנו עוברים צריף ועוד צריף, בזווית העין אני מזהה חבורת אנשים לבושים במדים המפוספסים המפורסמים – אשכרה כמו בתמונות שראיתי בבית הספר – מקובצים בחבורה. לרגע אני מדמה את המראה למשבצת קומיקס בה מצוירות דמויות גבעוליות, ידיים ורגליים, המציצים מתוך הערבוביה. אני קורא לחוליה שלי. אנחנו מתקרבים למעגל אסירים שעומדים עם גבם אלינו. מקרב אנחנו מבינים שהם בועטים בשני חיילים ועוד אדם במדי אסיר הזרוקים תחתם כשקי אבנים חסרי תנועה. המשכנו קדימה.

הגענו אל הגדר, המשימה הושלמה.

אנחנו תופסים עמדות להגנה היקפית. מחצית מאיתנו פותחים את דלתות הצריפים, כדי לאפשר לאסירים לזרום החוצה. חיילי מחלקה שלוש מכוונים את האסירים אל הפתח שיצרנו בגדר, לכיוון היער, לכיוון ישראל 2023.

לא רציתי מגע איתם. עד היום אני לא יודע להסביר את זה. אולי התעמולה הנאצית הצליחה לעבוד גם עליי, אבל נרתעתי מהאנשים המעופשים בפיג'מות הפסים המלוכלכות. במקום לחבק, הסתובבתי לחפות עליהם, עם הפנים לאויב. חיפשתי עוד גרמנים להרוג, מזה לא שבעת. הצורך לנקום, להעניש, להחזיר, להכאיב, בער בי.

פיצוץ גדול נשמע מאחור. הדי ההדף הגיעו עד אלינו. הסתובבנו כדי לראות את המבנה המוארך והמפורסם של המחנה, שבמרכזו הפתח הנורא שתמיד נדמה לי כלוע של חיה טורפת, עולה באוויר בפיצוץ רב להבה. פלוגת ההנדסה הקרבית הכריזה על הגעתה.

איכשהו המראה הזה הרגיע בי משהו, כאילו ריפא את התחושות החייתיות ששלטו בי. הידקתי את אחיזתי בנשק כשאני צועד בטור הארוך שעושה את דרכו אל היער. גדות היער חיפו מימין ומשמאל על ההולכים הצבועים בפסים כחולים ולבנים, מנוקדים בירוק של מדי חיילים – חלקם תומכים במשוחררים וחלקם מאבטחים לצדדים.

כמה דקות אחרי שיצאנו מהפרצה בגדר, נשמעו עוד ועוד פיצוצים מאחורינו, והמחנה התחיל לבעור. זהו המראה שלא אשכח כל חיי – החיילים והמשוחררים צועדים ביער, מוארים מהלהבות המשתוללות, הדי הפיצוצים מלווים את צעדיהם ועוד ועוד מהם נעלמים בין שני עמודי הברזל.

בכל יום עצמאות במופע הזיקוקים אני עוצם עיניים, וזה המראה שמייד נגלה אל מול עיניי.

שני קצרים טל ניצן

פסגות

נעם לי להעפיל, ולו לפסגת גבעה צנועה – הנשימה נרגעה, המבט שוטט סביב. ונתקל פתאום, ממול, בהר גבוה להבהיל, ראשו לבן וקפוא, משיב גל צינה מסליה, נדמה סמוך כמו בריון הדוחק את חזהו באיום.

לשמע קול המדריך שזירז אותנו לעלות לג'יפ, התחלחלתי לגלות שאנחנו נוסעים לטפס על ההר הזה עצמו. כף רגלי לא תדרוך על המפלץ, הודעתי, ודרשתי לרדת מייד, שם, למרגלות הגבעה. אבל קרה הבלתי־נמנע: הג'יפ דהר הלאה ופרק אותנו בבסיס ההר, שכעת נבלעה פסגתו האיומה בעננים, ולא הייתה דרך לחמוק, ולא היה לאן, רק להתחיל, עם השאר, בטיפוס התלול בין צוקים ותהומות – אני שנועדתי מאז ומעולם לגבעות הנמוכות.

כנגד קונסטנדינוס

לא, לא, איני שואל כי תארך דרכי, כי תימתח, תכביד ותתפתל – אךכה דייה, אשאל כי תעבור כמו בריזה על פניי הפלגתי די, או לא, מכל מקום אין איש ממתין לי עוד בשום נמל – מה לי ולנמלים, אל תחנות האוטובוס אני כושל, רובץ עד בוש וקיץ אינסופי מעיק על עפעפיי, בענפיי פשה הקימחון – כן, לא זהב אני גורר בעקבותיי כי אם אינספור קיצים כמושים. איתקה ופיניקיה, מה לכן ולחיי, אוסקה, תעתוע, אנטארקטיקה, זנונת קרחונית, כבר לא אחרוץ בשלג הנוקשה שלך סימן של צלב מעיד, הייתי פה. האופק מתערפל, זמני, כמו מְכָלִי נקוב, אוול, יותר משהחכמתי לא אחכים – אל תארך דרכי.

שירים

חגית זוהרה מנדרובסקי

נפילה

בְּחֶשֶׁכַת הַסֵּלֶוֶן מְכַשְׁפוֹת כְּחֵלוֹת
לְשׁוֹן מִצְקָצְקוֹת לְעֵבְרִי. עֵינֵיהֶן
אֲדָמוֹת מִתְשִׁישׁוֹת.
לְפִתְעֵ, הַגּוֹף
לְוִיתָן עֶצוֹם, נֶחֱרַד מִפְּגָמִיו
נִשָּׂא עַל רֹאשׁ גַּל אֵימָתָנִי.

מֵעֲמָקִים הוֹפְכִים לְדָלָת
וּמֵעֵבֶר לָהּ הַכְּלוֹם.

חולירות

בְּלִילָה חֲזַרְתָּ שְׂכוֹר וְצָרַחַת "חולירות".
הָאֲגָרוֹף הַנֶּקְשָׁה נִסְדָּק
וְהַפֶּךְ נִהְרֹת חֲרָדָה.
חִפְצִים הַתְּרַסְקוּ מֵעַל הַמְזוֹנוֹן.

אֲטַמְנוּ כָּל פֶּתַחֵי יְצִיאָה
וּכְנִיסָה. נוֹעְלוֹת בְּמִנוֹסָה
אֶת הַלֵּב עַל סוּגָר וּבְרִיחַ.

בְּקִשְׁתִּי לְהַצִּיל אֶת בַּבַּת הָעֶפֶר
הַקְטָנָה. יָדֵי נוֹתְרָה שְׁלוּחָה
חִסוּמַת מִחֻשְׁבוֹת.
אֲצַבְעוֹת עַל עֵינֵי מְכֻסוֹת.

קריסה

הבית מתלקח. השכונה כמרקחה.
רק אמי מלכותית עטופה בשמיכה רטבה
נזעקת אל דלת בווערת. בוועטת צירים מעליה. גוררת בצאתה
את האם. הבן. ורוח הקדש.
תנור מפּיח מצמיח כנפים. מתרסק בקול חבטה.
מחרזות דליים גדושת מים חיים מושטת לעברה.
האש כבטה.

בתם המקלחת, בכתנת נקיה,
אמי מביטה בעצמה במראה. מספרים חדים
בידה. את היפה בכתרים היא גוזרת, תלמל אחר תלמל,
ריח שרוף מהול בדמעות
עולה מתוכה.

אני מורחת משחה על אפה,
עיני בעיניה אל התכלת הנוגה
דוגית מתנפצת שם אל עבר צוקים.
כמה כוכבים נרעדים.

היא שאינה אזוקה ענבל אשל כהנסקי

כף ידי השמאלית הדומיננטית,
כואבת כמוני, פגועה כמוני, אינה מסגלת
להטחת סטייה מצלצלת,
על לחי המדינה האטומה, ואין תקומה
רק אינות התמורה.

המון נשים סואנות,
עולות ומתפשטות,
תובעות דין. על עולות.
לוהבות כמוני, הן מבעירות את ידי.
זו אטימות המדינה, היא שאינה אזוקה,
ובתחומה שוב נרצחת

--

כל חזיה החמימים
תמים, באבחה דמומה.

שירים בהגיעי לגבורות סבינה מסג

יש גיל בגיל

יש גיל בגיל.
יד על הלב -- יש גיל!

על הלפני-הכל נגל

ריק הככלות-הכל עוד לא נגלה

כסלו מוצא אותך נקבצת
מכל הגליות
בהן עשית עשית עשית ...
אל

ההיות הנה אשר עוד לא היית,
בגן אשר אוית

בלי איש, בלי ילד, כמעט בלי עתיד
עם סביוני ילדות

בשמש החרפית

קריאה חפשית

בגיל כמעט 80
אחרי הרבה עבודה
אני משיבה את נפשי

ב"יום של קריאה חפשית"

ואני קוראת שיר
של משורר
שמת לפני מאה שנה;

איך הוא מתרגש שהגיע

לחמשים!

כל עוד נתן

בגילי

הכל בשמוש משני,

עם זמן לבזבוז

וניר לבזבוז...

שוב אני שוקדת

לעלות לרגל אל המפלים

להוריד מכל התכנות שבאור את השירים

להתפשט מגשמיותי

ולהתעטף בנפש של כל המסביב...

ובאביב

לצדך שקדיות במלוא בשמן

כדי להיות

בכל מאה ועשרים האחוזים

כאן

כל עוד נתן.

זמן בהיה

כך אני חיה:

מטבע בר למבדד למגור...

מפרגנת לעצמי

פנאי;

שעות בשמש התרפית, התחרדנות,

זמן בהיה, הזמנה לשיר השירים...

ולא לא עצרתי את הזמן, אֵלֵי;
גם אֵצֵלֵי הַיָּמִים רָצִים וְכָלִים

אֵלֵי,
הָאֵם זֶה הַשְּׁמוּשׁ הַטּוֹב בְּיֹתֵר
שִׁכַּלְתִּי לַעֲשׂוֹת בְּחַיִּי?

שִׁיר לַשְּׁעוֹן הַמְּעוֹרָר

שִׁיר לַשְּׁעוֹן הַמְּעוֹרָר
הַמְּרָדִים אוֹתֵנוּ -
מַחְלִיף אֵת חֲלוֹם-הַלֵּילָה
בְּחֲלוֹם-הַיּוֹם

לוּ עָצַר לְרַגֵּעַ
וְאָמַר:
עוֹד מְעַט הַזְּמַן נִגְמַר!
עוֹד מְעַט הַזְּמַן נִגְמַר!

משתתפי הגיליון

מירון ח. איזקסון, משורר וסופר. פרופסור לספרות עברית באוניברסיטת בר-אילן. ספר שיריו החדש "גבול הרוח" ראה אור בהוצאת "הקיבוץ המאוחד".

יואב איתמר הוא משורר, עורך ספרותי, מתרגם ומסאי. נולד בחיפה, גדל בבאר שבע ובמיתר. פרסם שלושה ספרי שירה בעברית: "חוד הלב", (הוצאת "קשב לשירה", 2012 – בתמיכת קרן רבינוביץ'), "חיכוך בעור" ("עתון 77", 2020) "הזורעים" ("כתב ווב", 2022 – בתמיכת קרן רבינוביץ) וספר מחזות – "שני מחזות" (הוצאת "חבר לעט", 2014).

מור אסאל, בת קיבוץ כברי ותושבת מצפה הילה, מחברת הרומן "איך ללפט קיפור", עליו זכתה בפרס שר התרבות לסופרים בראשית דרכם.

אלון ארד הוא משורר, עורך ספרותי ומחנך. ספר שיריו הראשון, "יתרון הביתיות", ראה אור בהוצאת "קתרזיס".

שחף ארז, מתגורר במודיעין. פסיכולוג קליני בהכשרתו. ספר שיריו הראשון "צלו של אחאב" ראה אור בשנת 2021 (הוצאת "קתרזיס").

רחל אשד, משוררת, סופרת, ציירת. עד כה התפרסמו שבעה ספרי שירה שכתבה, שניים מהם זיכו אותה בפרסים: פרס אקו"ם על ספרה השני ופרס ברנשטיין על השלישי. בשנת תשע"ז זכתה בפרס ראש הממשלה לסופרים עבריים. שיריה הופיעו בכתבי-עת בארץ ובארה"ב ובעיתונות היומית ונכללו בכמה אנתולוגיות. סיפוריה מתפרסמים מעת לעת באתר "יקום תרבות". הציגה מצוירה בשתי תערוכות יחיד והשתתפה בתערוכות קבוצתיות, האחרונה בקטוביץ, פולין.

ענבל אשל כהנסקי – אישה שהיא אריה. משוררת, עורכת שירה, יוצרת רב-תחומית, בהפוגה וצלמת בהתהוות מתמשכת.

סיגל בן יאיר, משוררת. ספריה: "לא מעודן", "הליקון", סדרת "פגסוס", 2011; "אין עדות", "הקיבוץ המאוחד", 2014; "מה אני עושה", "פרדס הוצאה לאור", 2020. שיריה התפרסמו בעיתונות, כתבי עת ואנתולוגיות ותורגמו לשפות שונות. זכתה פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים 2015, פרס שרת התרבות למשוררים בתחילת דרכם, פרס רמת גן ופרס טבע לשירה.

בני ברבש, נולד בעבר. חי בהווה. ימות כנראה בתוך עשר-עשרים שנה.

רוני גרוס הגה סופרת, משוררת ומסאית. ספרה הראשון, "עצם חשופה", ראה אור בהוצאת "פרדס" ב-2019. ספר שיריה הראשון, "מי מחבקת את עצמה?",

ראה אור בהוצאת "פרדס" ב־2021. השירים בגיליון זה לקוחים מתוך ספר שיריה החדש, "לילה אחד", אשר עתיד לראות אור ב־2023.

גלית דהן קרליבך נולדה בשנת 1981 בשדרות וגדלה בה, באשדוד ובירושלים. בין הפרסים בהם זכתה על יצירותיה נמנים פרס ראש הממשלה, פרס אקו"ם, מלגת פרדס מטעם הספרייה הלאומית, השתתפות בתוכניות כתיבה בינלאומיות באיווה, בסין ובספרד. לאחרונה ראה אור ספרה "מזל יתומה" בהוצאת "אחוזת בית". מתגוררת בירושלים, מרצה ומלמדת כתיבה יצירתית.

איתן דקל, בן 23. תלמיד ישיבת שיח יצחק. עורך ראשי בכתב העת "בר – בין יוצר למקום", כתב עת לאמנות הגדלה במרחב הישיבתי. שיריו פורסמו בכתבי עת שונים.

נועם דרומי, בת 43. לקראת יציאה לאור של ספר הביכורים שלה "קרוב לשפתי העולם" בהוצאת "עולם חדש" ובעריכת ענת לוין. אישה, אם, אחות מוסמכת ופעילה סביבתית בתחום יערות המאכל.

ד"ר שלמה הרציג, בעל תואר שלישי בספרות מטעם אוניברסיטת תל אביב. עבודת הדוקטור שלו, על יצירתו של אריה סיון, בהנחיית פרופ' אבנר הולצמן, התפרסמה בשנת 2009. ספרו (עיבוד לדוקטורט) "ילידות בלא נחת – עיונים ביצירתו של אריה סיון", בהוצאת "הקיבוץ המאוחד", ראה אור בשנת 2013. בשנים 2006–2017 שימש מפקח על הוראת ספרות בבתי הספר העל-יסודיים, בחינוך הממלכתי. באותו עשור גם לימד ספרות במכללת לוינסקי לחינוך בתל אביב. כיום משמש מרצה לספרות ולתרבות במוסדות שונים (ביניהם מכון אבשלום) ומפרסם מאמרים ב"הארץ" ובכתבי עת שונים.

לילך וולך, מתגוררת בתל אביב. מחברת הספר "הטיטניק טובעת אבל הבופה פתוח".

ד"ר ווביט וורקו מנגיסטו היא בעלת תואר שלישי מבית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית בירושלים. היא בוגרת בית ספר מנדל למנהיגות, ובעלת תואר ראשון בחינוך בלתי פורמלי, תואר שני במנהל חינוכי ותעודת הוראה בתורה שבעל פה מהמחלקה לחינוך בבר־אילן. היא סופרת, משוררת ומרצה באוניברסיטה העברית ובמכללת דוד ילין, מפקחת במשרד החינוך ושותפה בפיתוח תוכניות לימודים במשרד החינוך. התנדבה בעמותת "עולים ביחד". מתנדבת בעמותה איסוף וחברת הוועד משנת 2015. בשנת 2013 זכתה בפרס מתנאל לחינוך מטעם מכון ון ליר על עשייה חינוכית ייחודית המשולבת בתיאוריה. נולדה באתיופיה, וכיום גרה בנס ציונה. נשואה ואם לשתי בנות.

אילנה וייזר-סנש, סופרת, מנחת סדנאות כתיבה, מחזאית ותסריטאית. פרסמה רומנים, ביקורות ל"הארץ ספרים", סיפורים קצרים ועוד. בימים אלה, בזכות מלגה קנדית, מתורגם "מתוך הגוף" ("הקיבוץ המאוחד") לאנגלית. מתגוררת ביפו. כותבת מזה יותר מעשור בלוג ספרותי.

שלומי יונה, בן 48. יליד באר שבע. בוגר הסטודיו למשחק ניסן נתיב תל אביב. עוסק בטיפול, כותב ויוצר. חי בתל אביב עם אשתו ושתי בנותיו. הסיפור "הצינור" יראה אור בקובץ סיפורים קצרים בהוצאת "שתיים", בעריכתה של אורנה לנדאו.

עינת מרבך-בר, בעלת תואר שני בלימודי מזרח אסיה ותואר שני בפסיכולוגיה קלינית מאוניברסיטת תל אביב. עבודות המחקר שלה בתארים אלו עסקו בתפיסת החלום בשושלת סונג בסין, ובמודלים של "עצמי" בפסיכולוגיה ובבודהיזם. תרגומיה מסינית של שירה סינית עתיקה וכן שירה ופרוזה פרי עטה התפרסמו בבמות שונות, ביניהן "מוטיב", "הו", "ננופואטיקה", "עתון 77", ו"המוסך".

מרב זקס פורטל, ילידת קיבוץ גבעת ברנר, 1965. מתרגמת, סופרת ומשוררת. בעלת תואר ראשון מהחוג לספרות אנגלית באוניברסיטת תל אביב ותואר שני בכתיבה יוצרת מהחוג לספרות עברית מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב. ספר הפרוזה שלה, "מלאכים באופק", זוכה קרן קסת, יצא לאור בהוצאת "ידיעות ספרים" (2016). ספר השירה "אין השלם" יצא לאור (2021) בהוצאת "עתון 77". סיפורים קצרים ושירים פרי עטה התפרסמו בעיתונות היומית, המשודרת ובכתבי עת שונים בישראל וביניהם המדור "שיר ליום" והמוסף לספרות ותרבות של "ידיעות אחרונות", גלריה של "הארץ", "גרנטה", "המוסך", "עתון 77", "מאזנים", "ננו פואטיקה" ו"משיב הרוח". כמו כן פרסמה מסיפוריה הקצרים בכתבי עת בחו"ל.

אדוה קמחי חן, ילידת 1974. עורכת תוכן ולשון בהוצאת הספרים של מכון מופ"ת, בעלת תואר שני במזרחנות. מוציאה בימים אלו את ספר ביכוריה, "כיסוי אוויר" (הוצאת "פרדס").

צפריר יעקבסון פלד, סופרת ומשוררת. פרסמה עד כה שלושה ספרים. שיריה פורסמו באנתולוגיות וכן ב"מאזנים", מוספי ספרות, כתבי עת ובמדיות נוספות בארץ ובעולם. חיה עם משפחתה בתל אביב.

חגי לביא, איש חינוך, נשוי למירי ולהם חמישה ילדים. עמית בבי"ס מנדל למנהיגות חינוכית, ומנהל תוכנית "שושנים" בכל ישראל חברים.

מורן לוי מוזס, ילידת 1991, נשואה ואמא לנעה. כותבת ועורכת תוכן, ובימים אלה עובדת על ספר ביכורים.

תמר לזר היא סופרת ומורה לכתיבה, זוכת פרס רמת גן למצוינות ספרותית, מתגוררת בערבה עם משפחתה.

תמר מור סלע, יוצרת. מחברת רב המכר "ערות".

נועה סוזנה מורג היא סופרת ועורכת ספרות. ספר ביכוריה "חויית משתמש" ראה אור בהוצאת "כתר" בשנת 2016 וזיכה אותה בפרס שרת התרבות לסופרים בראשית דרכם. סיפורים קצרים פרי עטה פורסמו במוסף "הארץ", "הו!", "מעבורת" ועוד. זוכת מלגת פולברייט קרן אמריקה-ישראל ובוגרת סדנת הכתיבה הבינלאומית באיווה.

לי ממן היא עורכת ומשוררת. ספר ביכוריה "למה הדבר דומה" ("ידיעות ספרים", 2017) זיכה אותה בין השאר בפרס הליקון ובפרס שרת התרבות למשוררים בתחילת דרכם. ספרה "פיתום" עתיד לראות אור בקרוב בסדרת "ריתמוס" של הוצאת "הקיבוץ המאוחד".

חגית זוהרה מנדרובסקי, מנחת סדנאות כתיבה יוצרת. ערכה אנתולוגית שירה בנושא הזקנה בשם "חורפו של אביב" אשר יצאה לאור השנה בהוצאת "דרור לנפש". שירים וסיפורים פרי עטה התפרסמו בכתבי עת ובאנתולוגיות שונות בארץ ובחו"ל. שירים מספרה השני "עם שחר הווצרות העור" זכו בפרס מטעם בית לוחמי הגיטאות.

סבינה מסג היא חלוצת השירה האקופואטית בארץ. זה עתה התפרסם בהוצאת "הקיבוץ המאוחד" ספרה העיוני "מהי אקופואטיקה".

טל ניצן, משוררת, סופרת ומתרגמת. פרסמה שבעה ספרי שירה, שני רומנים, קובץ סיפורים וספרי ילדים. זכתה בין השאר בפרס ברנשטיין לשירה, פרס אקו"ם ליצירות בעילום שם, פרסי האוניברסיטה העברית ואוניברסיטת בר-אילן לשירה, פרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת, פרס אשכול לסופרים. ספריה האחרונים לעת עתה הם "אטלנטיס" (שירה, "אפיק" 2019) ו"איך לנצח את העצב בשלושה צעדים" (סיפורים, "אפיק" 2021).

דליה סיני, משוררת ואשת חינוך תושבת פרדס חנה. בינואר השנה יצא לאור ספר שירה הראשון "זהב של דגים" בעריכת אלי אליהו בהוצאת "קתרזיס".

טלי עוקבי, סופרת ומשוררת, נולדה בעפולה בשנת 1970. בוגרת "המדרשה לאמנות" ממכללת בית-ברל במגמת חינוך ואמנות. למדה בשווייץ כשלוש שנים ציור ולימודים אנתרופוסופיים. חיה משנת 1999 בעיר קיל בצפון גרמניה. מפרסמת באופן קבוע שירים וסיפורים קצרים בכתבי עת שונים בישראל, ביניהם "הו!", "צריף", "פטל" ו"מאזנים". בין ספריה: "עור התוף

של הלילה", שירה, "אינדיבוק", 2013; "רצועות", נובלה, "בלה-לונה", 2017; "בלוטת האושר", סיפורים קצרים, "כנרת זמורה דביר", סדרת "רוח צד" בעריכתו של יגאל שוורץ, 2018.

ד"ר יובל פז הוא מורה לספרות בכפר הנוער אלוני יצחק ומדריך ארצי בפיקוח על הוראת הספרות במשרד החינוך. ספר שיריו, "תן למפלצות בשקט", ראה אור ב-2013.

תמר פלדברג, ילידת 1974, משוררת ואדריכלית, גדלה בתל אביב וכיום מתגוררת עם משפחתה במרלן, אנגליה. ספר שירה "בדרך בבית" יצא לאור בעריכת לי ממון ("פרדס" 2020). ספר שירה השני, "טבור", בעריכת דרור בורשטיין, יצא לאור בקרוב בהוצאת "אפיק". בשנים האחרונות שותפה בהקמת מיזמי שירה עברית, מהעבר. מנחה ואוצרת מפגשי שירה.

מיכל פלס אלמגור, פוסט-דוקטורנטית במחלקה לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים. מלמדת ספרות ותיאטרון באוניברסיטת תל אביב. מחזה פרי עטה, "בחלוף שנה", הוצג בפסטיבל תיאטרון קצר (2011). פרסמה מסות ותרגומים במוות שונות.

נורית פרי, משוררת וסופרת, בעלת תואר שני מאוניברסיטת תל אביב. ספרי השירה שלה "צילו של חלום" ("עתון 77", 2010), "כמעט שקוף" ("עמדה", 2016) "הסובב על צירו" ("עמדה", 2022). כמו כן כתבה ספר ילדים, המנגיש את נושא המוות, "איפה סבתא שלי" ("סער", 2018). שירה גם הולחנה ומבוצעים ע"י זמרים שונים. היא בין עורכי כתב העת האינטרנטי "פועם".

שפרה קורנפלד נולדה בירושלים בחורף 1980. חיה בתל אביב ומגדלת בה שתי בנות.

דניאל קרן, בן למשפחה דתית מירושלים, חזר בשאלה בתום שירותו הצבאי, ומאז מחפש את הדרך הנכונה. למד ראיית חשבון, כלכלה ומנהל עסקים לצד חקר המקרא, פילוסופיה ובודהיזם. עבד בניו יורק ובתל אביב בתחום הפיננסים, התמחה עשרות שנים באמנויות לחימה מן המזרח הרחוק ומשמש מורה, מאמן ומדריך במקומות רבים. ייסד את מועדון רצי תל אביב ופרסם את רבי-המכר "ספר הריצה השלם", את הספר "מסעות דניאל" ואת "המדריך לקראטיסט בגלקסיה". הוא אחד מעשרת ספורטאי האקסטרים המובילים בעולם, טיפס לפסגת האוורסט, צעד לקוטב הצפוני, רץ אולטרה-מרתון באנטארקטיקה ובסהרה וטיפס על צוק הגרניט הגדול בעולם, "אל קפיטן" בעמק היוסמיטי בקליפורניה. הוא מרצה מבוקש ומרבה להרצות בארגונים בארץ ובעולם.

אבישג רבינר, סופרת, מרצה וחוקרת קולנוע. פרסמה את הרומנים "עלמה ומרתה" ("כתר", עריכה: שמעון אדף), "שיר ערש לילדה" ("ידיעות ספרים", עריכה: חיים פסח), ואת ספרי הילדים "סיפור טעים" ו"חמישה ילדים וחיים אחד" ("עם עובד", עריכה: דלית לב). ספר העיון שלה "סיפורי היריון ולידה בקולנוע דוקומנטרי ישראלי עכשווי" עומד לראות אור בהוצאת "רסלינג" וספר הילדים "חמישה ילדים על גלגלים" יראה אור בקרוב בהוצאת "ידיעות ספרים". חיה עם בן זוגה וחמשת ילדיה, שגדלו בחינוך ביתי, בתל אביב.

דריה שועלי נולדה בתל אביב וגדלה בה ובראשון לציון. היא שירתה בחיל האוויר, למדה באוני' תל אביב, עבדה כעורכת בעיתונות, ייסדה שתי חברות סטארט-אפ ונשארה לעבוד בתחום. היא מתנדבת ב"סלעית" – מערך סיוע לנשים במעגל הזנות. ספרה הראשון, "כליא ברק", שיצא ב"כנרת זמורה דביר" ב-2022, היה לרב מכר ונרכש לתרגום לגרמנית ואיטלקית.

גליה שכטר, אמנית בין תחומית, הוציאה לאור ארבעה ספרים (שירה, ספר ילדים וספר מקצועי בתרפיה באמנות). תרפיסטית באמנות, אוצרת תערוכות שהן שילוב מדיות. הציגה אמנות חזותית ושירה בתערוכות בארץ ובעולם.

אילן שיינפלד הוא סופר ומשורר, זוכה פרס ראש הממשלה לסופרים ופרס ברנר לספרות, אחד מראשוני היוצאים מן הארון בישראל, ואב יחידני גאה לתאומים בני אחת עשרה, שנולדו בפונדקאות בהודו. הם מתגוררים בתובל, בגליל המערבי.

רונה שפירר הייתה עורכת במגוון כלי תקשורת. ממובילות תחום ההתמקדות בישראל. פרסמה ארבעה ספרים. כיום שותפה בחברה לפיתוח חדשנות.

ספרים חדשים שהתקבלו במערכת מאזנים יוני 2023

אליאני שורוק פנינה, בדרך הביתה, פרוזה, הוצאת עמדה, עריכה: תלמה פרויד,
2023, 179 עמודים

ארד נילי, אל לב השמש, שירה, הוצאת ספרי עתון 77, עריכה: אלי הירש,
2023, 141 עמודים

ארד נילי, דהרת השמש, שירה, הוצאת עתון 77, עריכה: אלי הירש, 2023,
136 עמודים

אשד רחל, שמיכת אהבה ריקה, שירה, הוצאת ספרי עתון 77, 2023, 115
עמודים

חקק בלפור, סולם הכלים השבורים, שירה, הוצאת שלהבת ירושלים, 2023,
320 עמודים

חקק הרצל, השיר שלא שרו מעולם, שירה, הוצאת שלהבת ירושלים, 2023,
320 עמודים